ACADEMIA ROMÂNĂ

DÎN VIEÂȚA POPORULUI ROMÂN

CULEGEBI SI STUDII

s VI.

PCURI DE C o p n

w

Urmare la memoriile publicate T^^^^^^^^*ademiei Române,*
Toni. XXVIII si XXIX, *Memoriile Secțiunii literare.*

DE

T/UDOR PAMFILE

^4

ȘEDINȚA 19 DECEMVRIE 1908.

BUC UE EȘTI

X909

DIN VIATA POPORULUI «OMAN.

Institutnî de Arte Grafice „Progresul". — Ploeşti.

P R E F A Ţ Ă

Acest al treilea mănunchiu cuprinde jocuri de copii, frânturi de graiu şi obiceiuri copilăreşti, aşezate în acelaş schelet ca şi celelalte, ca întregiri sau continuări ; puţin material necunoscut, şi mai mult împrăştiat prin diferite colecţiuni mixte, foi şi lucrări.

Poate că mai sunt şi alte izvoare pe cari nu le-am putut aflâ, poate că vor fi având şi puncte necunoscute în colecţiunea mea, dar de sigur că puţine. Subiectele obişnuite le cunoaştem însă aproape pe toate, cred, şi de ceeace nu se ană în colecţia lui Ispirescu[1] a d-lui A. Bogdan[2]) şi a mea — pentru Români din stânga Dunării — şi a d-lui P. Papahagi[3]) —pentru cei din dreapta, — vor fi amănunte de cari ne putem dispensa cu puţine pierderi. Se înţelege, ar fi bine şi frumos să nu avem nimic de pierdut, dar aceasta este peste putinţă în ogorul literaturii populare.

îşi vor aduce foloasele lor aceste colecţiuni? De sigur, In răsfoirea lor, fiecare cercetător va găsi câte ceva; cei mai folosiţi însă vor fi cei ce au grija educaţiunii fizice a copiilor de şcoală, a tinerilor de sub steagurile oştirii şi a celor în vrâstă.

Firea şi ţesetura trupului de Român cer *o hrană de care suni conştiente că* o *avem,* cer o educaţiune ale cărei elemente se potrivesc cu golurile — cu cerinţele — ce se nasc în ele. Această hrană ne este la îndămână; împrumutând-o din alte părţi, vom greşi, vom pune o formă nepotrivită într'un tipar cunoscut, *vom jigni orgoliul nostru etnic care simte* în mod inconştient.

1) P. Ispirescu, *Jucării şi jocuri de copii,* Sibiiu 1891.
2) A. Bogdan, *Cântece de copii şi jocuri.* Braşov 1905.
x) -F't - P a P a b a g i' *literatura populară a Aromânilor.* Bucureşti 1900. Voi I; completarea colecţiunii publicate în *Analele Academiei Romane.* X X V , bect. lit.

Vom purta limba - ,
1°* Purece c a l a n £ f «Pă graiul n o s t r i l t
«rea noastră. °h V o m ™ c i *si* n e 1* ' "° m câ «tâ si

T ^ *t e ne* V o „ ' ' ^ ^ ce™

1 0 s ^ Zestru cel mare. *Ort,* ° V ° m i m b < W tot m a f m J t
' " °*ctom* vne *X908.*

T l i d 0 1 ' P a m f i l 6 |

uzul t u b

Creşti W 0 G T â k ^ *^curi romaneşti* P m f i
• *capi* scoalelor* p r , m ^

JOCURI DE COPII.

I. JOCURI PROPRIU ZISE.

1. De-a **ascunsul (cucul).** In Ardeal copiii l-au botezat *de-a chitiluşul (chitiluş* — paserea mică numită *ochiul-boului). *)*

In Bucovina, jocul *de-a a se ascunde* e foarte obişnuit. E o plăcere deosebită pentru copil, când a speriat pe cineva. Se ascunde pe sub paturi, pe după uşi şi strigă: *boo* sau *bee !*

Cei mai mari fac posne şi mai mari. Ca să sperie, se fac matahale lungi, noaptea, întinzând mâinile în sus şi ţinând o oală intr'un băţ, în loc de cap,; oala are două spărturi pentru ochi, în cari pun câte o lumânărică; iar dela oală în jos, e acoperit corpul cu prostire. In loc de oală, alta dată pun numai câte un cap ca de om, care e tot atât de grozav. De multe ori se pot întâmpla şi nenorociri•; altul ce-l vede- poate să-l ucidă. La copiii miei se fac foarte multefocuri de speriat. Ii sperie că *Yine Barza,* că vine *Caua,* sau că vine lupul să-i mănânce; "maî ales când plâng sau sunt obraznici: „Taci, c'amuşi vine lupul şi te mănâncă (ţiganul să teiea, popa să te taie, în Ţepu); iar altui cineva din altă odaie se face că-i lupul şi morăie. Băietul însă nu se cam sperie cu una, cu două; ascultă cu atenţiune, apoi zice: „Să vie încoace, să-l văd"![2]).:

„Şi-am mai văzut la marginea târgului, şurile dărăpănate, pline de poloboace, unde ne jucam *de-a ascunsul,* noaptea. Ou cât fior căutam prin colţuri negre şi cotrobăiam prin poloboacele ră-

1) Alexiu Viciu, *Glosar de cuvinte dialectale din graiul viu al poporului român din Ardeal* Bucureşti 1906, p. 29.

2) Elena NicuKţă-Voronca,* *Datinele şi credinţele poporului român.* Mihalcea (lângă Cernăuţi) 1903, p. 652.

sunătoare şi cercetam prin podurile în cari se furişiau dungi albe de lumină, pe tovarăşii ascunşi! Şi-mi aduc aminte că totdeauna trebuia să mormăesc singur, să spun câte o ghiduşie, ca să izbucnească în râs cineva... Numai aşa puteam da de-o urmă în pustiul acela!"[1]).

Prin unele părţi, la jocul *de-a prinsul,* care se aseamănă cu *de-a ascunsul,* se zice *„gata",* şi copiii se împrăştie până la un hotar înţeles mai dinainte; la jocul *de-a ascunsul,* când toţi sunt ascunşi, zic pe rând : *„cucu ! "*

Sunt scăpaţi acei cari pot scăpa ,/neatinşi şi lovesc cu palma locul unde a stat prinzătorul; este prins acela care trece hotarul ori este atins cu palma de către prinzător. Prinsul devine prinzător, iar dacă nu se prinde nici unul, apoi tot copilul cel dintâiu rămâne prinzător.

Jocul este hăzos, când se fuge mult şi în una[2])".

Prin alte părţi, „după ce s'a hotărft cine **se face,* cel ce a pronunţat recitativul (sorţul), scuipa în palma stângă şi taie scuipatul cu muchea palmei drepte,[3]) pronunţând unul din următoarele jurăminte quasi-sacramentale, spre a-l obliga să nu se uite după jucători, şi să nu vadă unde se ascunde fiecare :

— Cine s'o uita, să-i sară ochii mă-sei;

sau:

— Cine s'o uita, să-i sară ochii în patru,
Cum sare scuipatul".[4])

2. **Baba şi uncheşul.** In unele sate de prin Bucovina, precum bună oară în Mihalcea, gospodarii primesc în ziua de Anul nou sau seara, pe moşneag şi pe babă, cari alcătuesc *malanca.* Datina aceasta, sub alte forme dealtfel, se întâlneşte şi în Eegat sub numele de: *capră, brează, brezoaie, turcă,* etc. „Moşneagul cu gheb, cu fuior în loc de barbă, cu o mască de pânză slută, unsă cu cărbuni, cu dinţi rari de sâmburi de bostan şi atât de urît, încât te sperii. Baba din contră, gătită ca o nevastă tânără şi fără mască pe faţă. Ea e foarte ruşinoasă şi tot ţine basmaua la gură — de multe ori pentrucă feciorilor cari figurează ca babă, le înfierează mustaţa. Atunci fetele se păzesc să le fie tare curat prin casă, căci ei poartă un hârb cu funingine şi dacă nu-i curat, *tămânjesc* tot. S'apucă de mătură, spală şi mai ales fac de-ajuns râs, spuind celor de casă o mulţime de adevăruri, pe cari alţi oameni trebue să le tacă, căci moşneagul se *îmbizueste* în masca sa. Moşneagul se sfădeşte cu baba, deşcoperkidu-şi secretele căsniciei lor, sau îl prinde mila şi o drăgasteste cerând să i se dea pentru babă ba una, ba alta, din casă. Eetele îşi copiii se aţin să-i aprindă moşneagului un fel de coadă sucită, din paie, ce o are la spate şi el trebue să se păzească necontenit. Malanca mai întâiu vine de urează la fereastră un alt flăcău care-i însoţeşte spune cuvinte după o melodie acompaniată de fluier. In cuvintele dela malanca se tratează despre sămănatul busuiocului."

In Roşa, cu malanca umblă şi capra.

In Camina, baba şi moşneagul sunt însoţiţi de un urs — copilul lor clin păcate, făcut spre zile de sărbători.

In Şcheia, malanca este însoţită de *feşter* şi *feşteriţa,* ursul cu ursarul, turcul cu nevasta şi ţiganii cu ţigancele lor, făcând apoi perechi, perechi[1]). <

3. **Be-a barza.** In alte părţi din Moldova (jud. Tutova) se numeşte *cocostârcul,* jucându-se tot pe la priveghiuri şi întocmai, înaintea cocostârcului se pune un căuş cu grăunţe, spuindu-i : *„gale, - gale",* adică îndemnându-1 să se apropie şi să ciupească [2]).

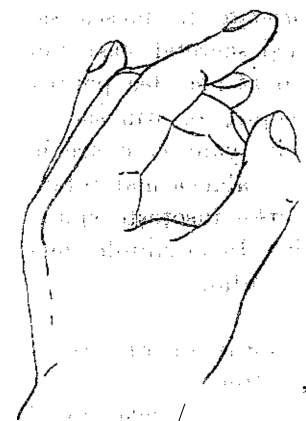
4. **Baterea palmelor.** Cunoscut şi prin alte părţi[3]) ; variantă macedo-română [4]).

6. **In bungîii (bumbi).** In comuna Cărniceni, jud. Iaşi, se joacă în chipul următor: Se face o gropuşoară în pământ şi dela 2 ori 4 paşi de dânsa, fiecare copil caută să svârle în groapă, într'o rândueală hotărîtă de mai înainte, bumbul său. Daca întâiul şi-a băgat bumbul in groapă, toţi ceilalţi îşi lasă bumbii jos, pe locurile unde erau. Cel dintâiu, dacă bagă în groapă nasturii puşi jos, din trei lovituri, cu degetul arătător sau mijlociu izbit de cel mare **(fig.** pag. 8.), îi iea pe toţi: dacă nu, îi iea pe cari i-a putut băga, iar rândul *datului* (izbirii cu degetul) vine celui de-al doilea în rânduealâ.

1) M. Sadoveanu, *La noi în Yiişoara.* Bucureşti 190(, p. Şl-
2) Grigore Alex. Tabacaru, *Jocuri româneşti pentru copiii şcoalelor* Prma g - bucureşti 1906, p. 8.
'"4) Xez:r»meixloriul întâiu din aceste jocuri, B. II- Pi *V^-o.*
- iJem. Teodorescu, *Poezii populare române.* Bucureşti 1885„ p. 195.

1) Voronca, *op. cit.,* p. 103—4.
2) Pr. Econ. Stavr. I. Antonovici. *Istoria comunei Bogdana.* Bârlad 1906, p. CLXXX.
3) Gr. Tabacaru, *op. cit.,* p. 11.
4) Pericle Papahagi. *Din literatura populară a Aromânilor.* Bucureşti 1900. Voi. I, p. 85.

Dacă întâiul nu bagă nasturele lui în gropuşoară, *dă* (aruncă) după dânsul al doilea. Dacă acesta şi-1 bagă, toţi-cei rămaşi pun nasturii lor jos şi al doilea caută să-i bage în groapă luându-i pe toţi sau pe cei ce-i poate şi dând apoi rândul celui de-al treilea, atunci când nu izbuteşte; - H

, Dacă nici unul nu poate băga nasturii lor în groapă, rândul datului este alacelui;.care are nasturele mai aproape de groapa. După dânsul vin următorii cari au nasturii, mai aproape^ în rânduealâ. Dacă , cel puţin doi j inşi> îşi-au nasturii lor < deopotrivă depărtaţi de groapă, nasturii lor - se numesc *boi şi* jocul jse înlcepe , din nou.[1]).

In Ardeal, jocul acesta se numeşte *de-a mia,* sau *în părete;* nasturele de metal se ntimeşte *şulfă*[2]),

Tot în Ardeal, „în jocul *bumbii,* fac copiii o gropiţă în pământ şi în aceea trei găurele. Gropiţa şi găurelele se numeşte,*cucă*"[3]).

7-, Itt **buşi.»** In • unele părţi din Ardeal se numeşte *de-a borbonacii* sau *de-a borbonacul* şi sunt şase pietricele la număr. „Care are mai muite pietricele, acela *cirică,* adică pişcă de mână pe cel care are mai puţine, pâ,nă ce vede o pasere sburând, când apoi îl lasă! Pietricica mică, albă, se numeşte *cirică"*.[4]) **(D**

Variante mâcedo-române[5]).

10. **De-a calul.** Cum vedem, în Moldova de sus jocul acesta este îndătinat mai mult la Sf. Vasile, când un călăreţ intră în casă pe un cal de lemn, împodobit frumos, jucând apoi şi suindu-se chiar pe masă.

„In Cărăpciu pe Şiret, jud. Storojineţului, se face de asemenea *cal,* dar calul îl alcătuesc doi flăcăi ce se pun îndoiţi faţă în faţă. Pe spate acoper calul cu lăicere şi alt flăcău îmbrăcat ca un turc, cu coroană de hârtie pe cap, stă tot timpul călare şi joacă calul. Calul acesta face parte din *malanca,*[6]) care aduce cu sine şi capra, de care se ţine un băiet cu doniţa s'o mulgă, iar un ţigan cu puşca o împuşcă sau o loveşte cu securea şi ea cade jos, sângeră, etc. De asemenea vine si ursul şi toate persoanele stravestite, între cari şi mai multe ţigance cu copii de petece în braţe, aducând linguri, ace, etc, de vândut"*).

1) Văzut la copiii păr. Gh. Botez, în Aprilie 1907.
2) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 80.
3) Loc. cit, p. 38.
4) Loc. cit,, p. 21.
5) Papahagi, *op. cit.,'* p. 161, 168—71;
6) Vezi aici: A. I. 2.

12. **In car (cie-a carul)** este cunoscut şi de copiii Românilor macedoneni[2]). «•

18. **De-a domnul.** Prin alte părţi; în loc de cele două lemnişoare, se foloseşte> un *arşic* care se *surchideste,* adică se aruncă. Jocul are aceleaşi regule şi se mai numeşte şi *în armăşie*[3]*).*

Variantă macedo-română[4]).

19. **De-a dubasuL** Se mai numeşte şi *de-amija, de-amijele, babamija* şi câte odată are aceleaşi numiri ca şi A. I. 1. Peste Olt, în Banat, Haţeg şi Zarand se chiamă şi *ajumitul, de-a jumitul, d'a ajumita, jumetcă, mijit, migit* sau *pitiilicică*[5]*).*

In Ardeal, verbul *a miji ?= a jumi*[6]*).*

21. **Focul.** Prin alte părţi se numeşte *şi^de-a fripta*[7]*).*

22. **Hoina.** La acest joc, în Bocovina, „o figură" poartă numele de *„cuc";* probabil, *halirea* sau *haleala*[8]*).*

J) Voronca, *op. cit,* p. 104 — 5; Asemănarea cu *Brezaia* este mai ales în unele părţi din Moldova; celelalte amănunte au părţi comune cu jocul *de-a barza.* A. I. 3. Iată o descriere a Brezaiei, din *D.* C/Ollănescu. *Teatru la Români,* Bucureşti 1898, partea I, p. 9—10: „Doi flăcăi acoperiţi cu ţoale sau cu sumane, se pun unul îndărătul altuia, închipuind o vită oarecare. Cel dintâiu poartă ascunsă o oală în cap, iar cel din urmă o coadă de păr sau de cârpă, legată cu o sfoară de picior, astfel ca la cea mai mică mişcare să se ridice şi să se scoboare. Peste dânşii încalecă un al treilea flăcău, cu un biciu în mână, care sficMuindu-i sau dând din călcâie, îi mână prin sat sărind şi jucând. La cârciumă se opresc şi cel călare, după ce cântă —în deobşte, lucruri *uşurele,*—întreabă: dacă nu *e* nimeni mustiriu să-i cumpere calul, boul, măgarul de sub dânsul, pe care-1 tot joacă fel de fel, însirându-i ^bunurile. Cei de faţă se -prind însă a-l ponoslui, căinând ori luând pe stăpân în bătaie de joc pentru o aşa rablă de vită şi spusele lor sunt atât de^crunte, încât acesta, desnădăjduit—şi ca să scape' liaramul din gura lumii—îi loveşte cu bâta în cap, până ce, spărgându-i oala, cad câte trei grămadă la pământ, în hohotele de râs ale tuturor. Apoi intră cu toţii în cârciumă şi beau aldămaşul pielii cel puţin şi petrec ca în vremea cea bună".
2) Papahagi, *op. cit.,* p. 184,
3) Gr. Tabacaru, *op. cit.,* p. 14—6.
4) P. Papahagi, *op. cit,* p. 135.
5) *Etymol: Magn. Rom.,* col. 609.
6) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 55.
7) Gr. Tabacaru, *op. cit.,* p. 9.
8) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 450.

23. **De-a hoţii** este cunoscut si de Românii macedoneni[1]).

26. **De-a ineluşu'n vârteguş** are variantă macedo-română [2]).

" 27. **Jocuri de flăcăi şi fete mari,** „Mai toate danturile Eomanilor din Macedonia sunt un fel de horă care se joacă însă în mod particular; se prind mai multe persoane ele mână sau prin basmale, fără însă a forma un cerc încheiat, ci şirul este încolătăcit ca uti culbec. Conducătorul danţului face toate figurele jocului, dănţuind într'un mod expresiv şi, cu mult foc; doi, trei de după dânsul îl imitează mai mult sau mai puţin, tot restul dănţuitorilor se mişcă liniştit în cadenţă, întorcând în diverse părţi învârtiturele şirului"[3]). .<

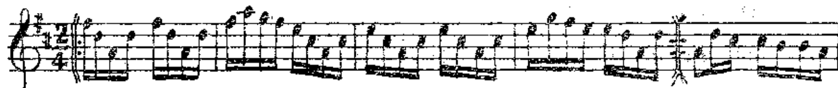
Jidoncuţa.

Brâul jidănesc. " "' ' " *

: '• ' *Răguşită*[4]J.

Romana (în Ardeal) [5]).

Cărăşelul. Melodie din Ţepu-Tecuciu:

Mocăneste, Melodie din Ţepu-Tecuciu':

1) T. T. Burada, în *Revista pentru istorie, archeologie şi. filologie,* an. I, voi. II, p. 423.

2) *Neamul Românesc,* An. 1, voi. II, p. 168: „numele jocului Jidoncuţa (din Putna). La Moineşti se joacă un brâu rom&nesQ,. numit, acum în urmă, *brâul jidânesc.* Scârbos nume. Adevărul este că brâul s'a lepădat de botez, între harhari, căci la noi în sat, unde nu este nici un Jidan,- se numeşte *Răguşită".*

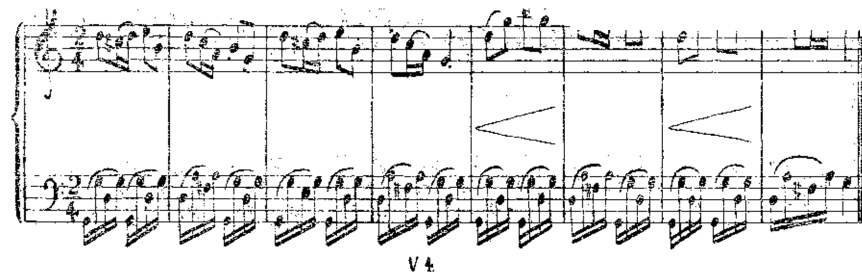
3) *Ibidem,* an. I, voi. II, p. 617.

4) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 164.

5) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 23—4.

Alivencile. Melodie

Allegro.

. *Arcanaua,* Melodie [2])

T-a r u,& +a*

SEE 53= qqb ±2

3 PI

Trr-nrr 7712?

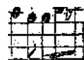
1) Vulpian, *Jocuri de brâu,* No. 13; cf. *Etym. Magn. Rom.,* bol. 898—902.

2) J5%ra. *Magn. Rom.,* p. 1.497—8, culeasă din Bucovina.

Ariciul, pentru ale cărui cuvinte, vezi B. II. 1. şi *Ion Creangă,* an. II, p. 43.

Băieţelul, are următoarea melodie *) :

Allegro molto.

Băluţă, are următoarea melodie [2]) :

Allegro agitato.

1) Vulpian, *Jocuri de, brâu,* No. 29.

2) Acelaş,:16.

Tierc, jocul ce se face la făgădău (cârciumă) în seara de prinderea postului de Crăciun sau de Paşti, după cină (cfr. grec. *Teo/rouai)* [1]).

Barbunc [2]).

Huţăneasca [3]).

Ungureasca [4]).

Corăbiasca, cunoscut şi în Bucovina, la care se câiită:

Hai la una. Hai la două,
Bat-o bruma; Bat-o roua! [5]).

Căzăceasca, la care se strigă în Ţepu:

Cine joacă căzăceşte,
La nimica nu gândeşte;
Vara pânză nu ghileşte,
Şi-O ghileşte la Crăciun,
Când îi gerul numai bun!

Armăneasca (armineasca).

Arnăutid.
Beracea.
Bărlădeanca.
Biruri greu.
Blănăreasca, blănăreşte.
Bâr viţă.
Bobâlca.
Boghiasca, Boghecuţa.
Boităneşte.
Braşoveneşte.
Brânza.
Brâul de doi.
Brâul de mână.
Brâul nevestei.
Brăuşorul
Brustureanca, Brustureasca.
Brutareasca.
Bujorelul.
Bulgăreasca.Bidgăraşul, bulgăreşte.
Busuiocul.
Calamandrostd.
Cala Preasna (preasna).
Bolovănelul.
Călinid.
Căluşelul, Căluşarul, Căluşăreasca, căluşâreşte.
Carolaşul.
Căţeaua.
Ciauşid.
Ciardaşid.
CercJiezeasca.
Cernită.
Cetvarna.
Chindia, Cliindica.
Cimpoiul.
Ciamşea.
Ciobăneasca, ciobăneşte.
Ciocălăid.
Ciocârlanul, Ciocârlia.
Clopoţelul.
Coj ocărească.
Colomeica, Colomeia.
Coşar ehd.
Crăcăoanca.
Crăiţele.
Cucul.
CiirdeâLSca.
De doi.
Deleanca, Delencuţa.
Drăguleţul.
Drumul dracului.
Două părţi.
Dura 'n bătaie.
Elbasana.
Epureas'ca.
Fârliconda-,
Floare albă.
Fluier asul.
Gălăţeanca.
Gianib ar alele.
Ghimpele.
Gândul dracului.
Gândul mâţei.
Greceasca, 'Greaca, greceste.
Haiduceasca,
Hi căţeaua.
Hârlăoanca.
Hora de-a mână.
Hora de brâu.
Hora de doi.
Hora dela Bobeni.
Hora moldovenească.
Hora 'ii două părţi.
Hora 'n dreapta.
Hora 'n stânga.
Hora miresei.
Hora peste picior.
Hora ţesută.
Haita.
Irmelicîd.
Jidanca, Jidăneuţa, Jidoveasca, jidoveşte.
Jocul de doi.
Jocul de mână.
Jocul miresei.
Tocul în basmale.
Jocul nevestei.
Lăzeasca.
Leşeasca, leşeşte.
Măguruşid.
Marghioala, Marioara, Mariţica.
Mâţa.
Mocăncuţa, mocăneşte.
Moldovenească.
Moroşeveasca.
Moşneguhd.
Munteneasca.
Năframa.
Neamţul, Nemţeasca, Nemţişorul.
Nuneasca.
Oleandră.
Olteanca, Oltenaşul, Olteneasca, olteneste.

1) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 84.

2) *Şezătoarea,* voi. V, p. 37.

3) *Ibidem,* 100.

4) *Ibidem,* 168.

5) Voronca, *op. cit.,* p.'1004.

Opinca.
Ovrescu.
Ostroveanca.
Ovăsul.
Păhărelele.
Pandelaşul.
Păpuşasca, păpuşeşte, păpuşăreşte.
Pânza 'ncâlcită.
Piţigoiul.
Priboiul.
Prisiândaoa.
Procovanca.
Macul.
(Raţă.
Restemul.
Ruseasca, ruseşte.
Săbărelul.
Sălcîoara.
Săltata.
Sănătoriţa.
Sârbeasca, sârbeste, Sarbul, Sârbsca.
Scopiansca.
Siănicid.
Sorocovăţul.
Străoaneasca.
Sirto.
Sapla.
Şarampoiul.
şchioapa.
Stejarul.
Ştiopa.
Tanganica.
Tesco.
Tîcvesul.
Tindechea.
Tristenica.
Tropca.
Ţăpoiul.
Ţărăneasca.
Ţărăneşte.
Ţăruşul.
Ţiganca.
Ţintarul.
Ţuţănească.
Ţuţueanca.
Ungureanul, Ungureasca, ungureşte.
Vasilca.
Yiădeănca.
Zangaraoa.
Zor alia. [1])

Piperul. ,,Pe vremurile acelea se juca la munte şi *,,piperu",x\n* fel de brâu de se prindeau oamenii ca la hora de mâni. Cel care era de purta, zicea din gură:

Cine joacă piperii,
Piperu,
Săracu,
Să se plece cu «capu.

şi apoi le spunea ce să facă şi de câte ori să dea cu picioru 'n pământ. Ori le zicea iară:

Cine joacă piperu,
Să-şi lepede odoru.

Şi atunci cu toţii se desbrăcau de haina de pe deasupra de rămâneau uneori în cămaşe şi aşa jucau. Până juca, altul le lua hainele de le amesteca şi se făcea râs, de râdea toată lumea*[2])-

Bătuta: La acest joc, în jud. Suceava, se strigă:

La pământ cu bătuta,
Să moară ibovnica;
Şi să moară 'n postul mare
Cu fasole şi cu moare;
Şi sa moara de vărsat,
S'6 mănânci tu cu pasat[3]).

Perniţa. Luni „pe la şase seara, veniau lăutarii la ginere unde se făcea masa şi după masă era joc. Atunci se juca mai cu seamă *perniţa,* de zicea la lăutari: ,,ia ziceţi, măi, *operniţă".De* altfel se juca uneori şi la pungă şi la nun. Jucătorii, oameni şi muieri, se prindeau de mână ca la horă, lăutarii cântau şi hora se 'nvârtiâ în dreapta şi în stânga. Unul dintre jucători era

U S^.?.^ţ' ***Nunta*** *la Români.* Bucureşti 1889, p 280—9
1 *te^oaX^%%it iUPânăla* hJb ^ y Cp. 155.

în horă, în mijloc, cu perniţa îh ferate şi se 'nvârtiâ de două, trei ori, singur în loc şi după ce-şi alegea pe unul din jucători, — de era bărbat ori fecior, îşi alegea nevastă ori fată, — zicea în cântecul lăutarilor:

Cine-joacăperimţa,
Să-i pupe neichii guriţa!

apoi arunca periniţa la picioarele celui ales şi *îngheniinchind* pe ea, cel ales trebuia să înghenunche şi el şi înghenuehiaţi se sărutau. Lăutarii ţipau cu lăuta, plimbând degetele pe coardă în sus şi în jos. Cel dintâiu se prindea apoi în horă şi rămânea cellalt de juca periniţa şi făcea şi el tot ca cel dintâiu. Fetele şi nevestele nu se prea lăsau să le pupe; le umflau cu deasila şi dacă jucau periniţa, e}e nu zice aii din gură nimic, şi numai oamenii când o jucau şi feciorii" [1]).

Băieşanca se joacă în Ţara-Oltului şi se aseamănă cu *Ungureanca* [2]).
Şincănească, cunoscută în Ţara-Oltului : se aseamănă cu *polca* [3]).
Sabaşul, cunoscut în Ardeal.
Roata, •
In perechi,
Ţarina,
Pe picior,
Blânda,
Posovaica,
Ursa,
Momirul [4]).

Romana, ajuns astăzi popular, e un fel de cadril, combinat în 1849 de I. Mureşianu în Braşov, cu colaborarea profesorului universitar din Iaşi Şt. Emilian. Are şase figuri: *Roza, Octavia, Mureşana, Augusta, Nimfa* şi *Arnata* ; un *rondo* cu care se termină fiecare parte. Melodia şi jocurile sunt luate din popor. Intâiaş dată s'a «jucat la balul Reuniunii femeilor din Braşov în 1850[5]).

împrejurările le aflăm în: *Istoricul renaşterii jocurilor (danturilor) noastre naţionale,* **ISomana, EoHiaiiuLfi Bătutay** precum şi *a muzicei si teatrului românesc în Transilvania,* descris de un martor ocular. Iaşi 1886, 18 p.

1) Gr. I. I?itiş; *loc. cit.,* p. 155.
2) *Revista Nouă,* VI, p. 345.
3) *Ibiţdem,* VI, p. 345.
4) Timoteiu Popovici, *Dicţionar de muzică.* Şibiiu 1905, p. 80—1.
5) Idem, *ibidem,* p. 128.

Măruntica) e un fel de *sârbă,* foarte repede. Iată-i melodia culeasă din Țepu :

2

Refeneaua.
Mânâcuțâ.
i
Uora *nouă.*
Ungurencuța [1]).
Frumușica [2]).

Oleandră, se joacă în Bucovina. In Calafindeşti, în timpul jocului se cântă:

Cine joacă *oleandră?*
Catincuța Munteanca,
Cu cosite ascuțite,
Cu tulpane mohorîte:
'N capătul tulpanului,
Piatra sulimanului;
Sulimanul de ce-i bun?
De umblat sara pe drum.

In Ceohor se aude :

Cine joacă *oleandră f*
Saveteuța Munteanca^
Cu cosițe
Rescosițe,
Cu tulpane mohorîte,
Oumpărate.
Din cetate
Cu trei lei şi jumătate.

Oleandră sau *râsboiul* se numesc în Bucovina şi cântecele cari se obişnuesc la nunți, la scoaterea zestrei miresei din casă[3]).

Despre lucrarea de curând apărută : Pompiliu Pârvescu, *Hora din Cartai,* ed. Acad. Rom; 1908, vezi *Ion Creangă,* I, p. 156—7.

1) .^[a]^,*Sărbătorile la Români,* voi. I. Bucureşti, p. 267.
2) *Neamul Românesc,* III p 814 * ' -f
3) Marian, *Nunta la Români.* Buc. 1890, p. 564—5.

Jocul sau *Jocul miresei* se joacă astfel în Transilvania: încă până nu s'au sculat oaspeții dela masă (la *uncrop),* stegarul face loc m casă, scoțând afară mese, etc, apoi desvăluie steagul chiuind :

Zis-a maica să mă'nsor,
Să-i aduc în casă nor,
Să o bată de cuptor,"
Câte-o data
Şi de vatră,
Să nu fie supărată.

Iea apoi mireasa de mână, o învârte de câteva ori şi o dă la fiecare bărbat şi femeie, fără de alegere de tânăr sau bătrân ; câți sunt de față, în casă sau pe afară, toți trebue să joace jocul miresei şi să plătească pentru el. Spre scopul acesta, se pune un *tăier* gol şi în acela aruncă banii de joc, care câți *va* să dea.

Stegarul bagă vină celui ce-a jucat cu mireasa, că mireasa s'a şchiopătat şi trebue să o vindece, şi aşa cel care a jucat trebue să plătească. Jocul acesta însă este scurt, numai de vreo trei învârtituri, şi când se opreşte mireasa, stegarul o şi prinde de mână, ca să nu o fure cineva dela el, când apoi stegarul va fi silit să o cumpere.

In Selagiu, după mire, nânaşi, socri şi, nuntaşi, o joacă la urmă un frate de-al miresei care chiuie:

Mă dusei pe-o vălicică
Şi-mi afiăi o miresuță ;
VinOj-mire, şi o. iea,
Că de nu, mă duc cu ea.

In Tara-Roniânească, se numeşte *danțul miresei,* iar datina aceasta există şi la Românii din Macedonia. Obiceiu asemănător se vede pân' şi la Spaniolii din Castilia.[1])

Arăpeasca sau *arâcheasca* se joacă prin satele româneşti din Dobrogea[2]).
Sălcioara.
Oisa.
Valul.
Arva.
Oridinca.
Rata.[3])

Agănâul este un fel de horă țărănească care se mai joacă pe lângă Olt. „La agănâu, jucătorii se mişcă foarte iute din picioare. Se bate în loc, cu piciorul stâng, de trei ori, mai mulți băieți împreună numărând cu o voce prelungită: una—două—trei! trei şi patru! trei, apoi ocolesc. De aici, iarăş bat cu piciorul. Şi aşa înainte până ce sfârşeşte hora după voință. Agănâul n'are cântec din gură. Lăutarii cântă din vioară. II joacă numai bărbații". (Râjlețul-Vieroş, Olt).

1) Marian, *Nunta la Români.* Buc. 1890, p. 720 şi urm.
2) *Etym. Magn. Rom.,* p. 1471.
3) *Ibidem,* p. 1780.

Agănâul face parte din horile aşa numite *bătute,* foarte răspândite la toţi Românii şi cari, se deosebesc prin apucăturile voiniceşti ale jucătorilor. In Dolj, el se chiamă chiar bătuta.

B. P. Hasdeu îl derivă dela grecescul *âycor* „lutte, debat, jeu public", cunoscut de Romani puţin înainte de Traian, când se introduseseră „agones Copitolini". Romanii mai avuseseră Agonolia, dies Agonales, Solii Agonenses, etc. [1])

Baroboiul, în jud. Meamţ, cu strigarea:

Frunzuliţă baroboiu *(bârlaboi),*
. , Ş i l a dreapta câte doi.

NuneascaJ) . •' ;
Bănăţeanca.[3]) ' ^ *•• -

Hora, zice V. Alecsandri, e cea mai veche şi cea mai naţională din toate (jocurile). Ea-i simbolul tinirii, a dării de mână într'o singură familie, şi se reproduce în zilele noastre' întocmai ca acele Coruri ce se văd săpate pe marmora capiştelor antice.

„Hore" se numesc şi ariile ce împreunează danţul precum şi versurile ce sunt improvizate în vremea jocului. Caracterul lor e vesel, glumeţ şi mai adese iubitor. Ele sunt cântate de lăutari, ce stau în mijlocul horei sau chiar de dănţuitori, când sunt transportaţi de plăcere. Unele sunt scurte, de 4/6 sau 8 versuri şi exprimă sau vreo izbucnire a inimii, sau vreo cugetare glumeaţă, precum de pildă:

Cât e omul de bătrân,
Tot ar mânca măr din sân;
Sub potcoava cismei mele
Zace dracul şi-o muiere
Şi mă 'nvaţă să fac rele. [4])

Tarele.
Simianca.
Ca la baltă, jocuri româneşti din părţile Doljului de jos ; iar
Rustenul.
Polosca.
Sârbele.
Cazacul,'sunt' de origine străină şi jucate prin satele româneşti din aceeaş parte. [5])

„flora le este lor (ţăranilor cari nu şi-au schimbat din moşistrămoşi nici graiul, nici portul (ci) au păstrat neatinse şi jocurile moştenite dela dânşii) petrecere şi mângâiere. Mişcarea ei

1) ***E'tym.*** *Magn. Rom.,* p. 490—1.
2) *Ibidem,* p. 2475.
3) *Ibidem,* p. 3189.
4) V. Alecsandri, *Poezii populare.* Bucureşti 1908, p. 206
5) Şt. St. Tuţescu, *Monografia satului Catanele-Dolj.* Oraiova 1908, p. 127.

trăgănată. şi liniştită se împacă ^bijie cu firea duioasă şi visătoare a ţăranului. Aleanul sufletului şi-1 află prinzându-se alături de iubită; uitarea nevoilor, din priveliştea paşnică ce-i desfată.ochii, o undeşte: simţirea plăcută prin trup i-o furnică plăpânda cântare... întreaga pornire, ce tainic îl mână să calce cu paşii pe-aceeaş măsură cu toţi dimprejuru-i!..," [x])

Hârlăoanca este, poate, cei mai vechiu danţ moldovenesc după horă, a cărui origine se trage, precum se crede, din împrejurarea dragostei lui Ştefan cel Mare, cu nevasta unui pescar dela Hârlău, din care s'a născut Petru Rareş. Se joacă pereche, câte doi flăcăi şi două fete, întorcându-se de mai multe ori împrejur, ţiindu-se de mâni, faţa în faţă şi dându-se înapoi. Flăcăii zic:

înainte şi 'napoi,
Catrino, Catrino, hai!

Apoi pornind jocul îndărăt, de unde plecaseră, adaug:

C'aşâ joacă pe la noi :
Şi 'nainte şi 'napoi...

Hora-gălăţeanca, originară negreşit din Galaţi, se joacă de mai mulţi bărbaţi şi femei, ţiindu-se de mână, roată. La un ocol al danţului, intră' un .bărbat în mijlocul horei şi c'o basma prinde de gât pe un alt jucător, care intră la mijloc; apoi vine altul şi altul, până s& desface roata, şi lanţul se urmează în doi, pentru a se încheia ca la început cu paşi săltăreţi în horă.

Jocul Hangului (din munţii Hangului).

Horodinca Maiorosienilor din Bucovina şi

Ţutueanca (Mureşeanca), au multă asemănare cu Arcanaua, pe când:

Pristandaua dela Moldova se joaca ca şi de brâu, bărbaţi şi femei la un loc.

Pe sub poale de dugheană este iarăş un danţ foarte vechiu, ce se joacă pe la târguşoare şau pe la sate de către un bărbat şi-o femeie, ţinând de capetele unei basmale, pe sub care se în-

X) .Sulzer, în *GeschicMe des transalpinisclien Daciens* (t, II, p. 420—7) recunoaşte că hora, aşa cum se joacă la noi, cu melodia ei trăgănată, duioasa, tristă, nu este iiumai un apanagiu al Românilor munteni ori moldoveni, ci că^ dânsa se găseşte la Albanezi şi la Slovacii clin Transilvania si am alte părţi ale Austriei, precum cântecele Ţiganilor noştri sunt luate dela popoarele de prin prejur, deşi ni ie dau ei că ale noastre proprii.

lrebue însă observat' că Sulzer, ca şi Rosler, caută toate mijloacele pentru a^ dovedi că suntem slavi de origine si anume prin femei, precum siave sunt, după dânşii, cele mai multe clatine, jocuri si cântări ale noastre.

vârtesc'din-când în când. Acest joc aduce puţin cujocul grecesc *TO Ttemeorj.*

Raţa e jocul soldaţilor, ca în chip de horă, bătătorind pasul.

Zoralia este un fel de bătută, foarte sprintenă şi veselă, ai cărei paşi sunt adesea însoţiţi de un fel defjâjâitprelung al jucătorilor.

Ruseasca este hora Românilor clin Basarabia.
Colomeica e danţul Românilor mazuri din Bucovina.[1])
Cărhuneasca.
Răsteiul.
Ceasul.
Alunul.
Crăiţele.
Dunăriuţa.
TJngureanca.
Bura şi
Damul, se cunosc în jud. Gorj.[2])
Treiliseştile şi
Bătrâneasca, se joaca în Bucovina.[3])

29. **De-a luna,** are. variantă macedo-română, 4)

82. **De-a mingea.** In Ardeal, mingea se mai numeşte *hapuşhiu*) misă, mishie,* iar în jocul cu mingea avem (?) *orgoiu, brjan* 'sau *horjan?)* Bâţul cu care se bate mingea se cheamă *ciurcă,* iar dacă este lat la un capăt, poartă numele de *vâjlâ* sau *leafă.[7])*

Tot mingea în alte părţi ale Ardealului se mai zice *cocică, gbcică, gotcă[8]), coică* sau *hapiic.* „Locul und fug cei câni au bătut *ţăl,* se numeşte *gămburâ*[9]). însuşi jocul de-a mingea numindu-se *de-a trialunga* sau numai *de-a lunga.[10])*

1) *T>.* C. Olănescu, *Teatru la Români.* Bucureşti 1897, partea I, p. 50—1.
2) Ic. I. Mălăiescu, *Monografia comunei rurale Băleşti-Gorj.* Târgu-Jiu, 1906, p. 49.
3) V. Liţu, în *Neamul Românesc.* III, p. 1133—4: „Cu prilejul festivalului omagial pentru împăratul Franz-Iosef al Austriei, la împlinirea celor 60 de ani de domnie, cortegiul Românilor din Bucovina a dat o serbare poporală în Prater (Viena). Românii au jucat multe jocuri româneşti: hora, arcleleana, arcanul, corăbeasca, treiliseştile, sârba, moldoveneasca *şi bătrâneasca. Mulţi streini au fost de faţă şi au admirat jocurile româneşti. In raport cu celelalte naţionalităţi, Românii au fost cei mai bine reprezentaţi"
4) P. Papahagi, *op. cit,* p. 106.
5) Al. Viciu, *op., cit.* p. 49, 60.
6) *Ibidem,* p. 64.
7) p. 31, 88, 56.
8) „ p. 83, 34, 49.
9). p. 45.
10) p. 86.

Jocul mingii îl au şi Aromânii.[1])

34. **De-a mingea 'n cuc.** In Ardeal se numeşte mingea 'n *glang*; glang zicându-se şi despre svârlirea pietrelor.[2]) Când n'au minge se folosesc de o scândurice *ab* sprijinită pe un dinte de lemn. La un capăt, *b,* se pune un lemnuţ rotund numit *purecel* sau *ţâţ*[3]) sau poate chiar şi *glinţă* sau *popic*[4]), iar pe capătul *a* lovesc cu un băţ, aşa că purecelui sare în sus.

35. De-a **mişca*** întocmai cum se joacă în Ţepu, se cunoaşte şi în jud. Tutova, la Bogdana.[5]) Variante la Românii din Macedonia.[6])

42. **De-a oile,** se joacă şi copiii aromâni.[7])

43. **De-a orbul.** In Moldova de sus se cântă:

M'a trimes orbul
Să cosesc bobul;
Pe cine 1-oiu tăia,
Să nu fie vina mea.

în Ilişeştii Bucovinei se adaugă:

Pe unde o fi mai mic,
Să dau numai un pic;
Pe unde o fi mai mare,
Să dau cu coasa mai tare.[8])

45. De-a paiul. Versuri asemănătoare cu cele din acest joc le rostesc copiii şi atunci când le-a amorţit un picior şi vor să le treacă amorţeala:

Eşi, babă, din picior,
Că ţi-a murit un fecior •
Care?
Care?
Cel mai mare,
Cu cămeşe de fuioare,
Dă-i colac şi lumânare
Şi pânză de sufletul ce-1 are![9])

46. De-a pânza. In Ştefăneştii din Vălcea, se joacă astfel: „Se strâng mai mulţi copii, se iau de mâni şi formează o horă; însă într'un loc această horă este desprinsă, formând cu modul

1) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 140.
2) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 46.
3) *Ibidem,* p. 72.
4) *Ibidem,* p. 46.
5) Pr. I. Antonovici, *op. cit.,* p. CLXXX.
6) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 135 si 167—8.
7) *Idem,* p. 174.
8) El. N.-Voronca, *op. cit,* p. 556.
9) *Ibidem,* p. 362—3.

il fată.
ia trece
r, mai
tregul
mâlul
măi" ;
^ude :
2 sau
„m
de-a
! Se
albă
i la

acesta un şir lung, încovrigat, ca hora. Copiii din amândouă capetele şirului sunt amândoi cei mai deştepţi şi cei mai mari din ceată. Ei stau faţă în faţă şi cel din dreapta (flancul drept) zice :

— Hora, hora, morile!

Cel din stânga (flancul stâng) răspunde, •întrebând:

— Ale cui sunt morile?

Cel din dreapta răspunde :

— Ale lui Ban-Cataram.

Cel din stânga întreabă:

— Ce dă vamă ?

Cel din dreapta răspunde :

— Un căţel
Şi-un purcel
Şi pe (cutare) de picior.

Când zice „şi pe (cutare) de picior" *si* numeşte pe copilul din dreapta convorbitorului său, din capul flancului stâng. In acest timp, cel din capul flancului drept, împreună cu tot şirul după el, trece pe sub manile prinse ale celui din capul flancului stâng şi ale celui numit ca să-1 „iea de picior". Cu modul acesta, acestui din urmă i se încrucişează braţele şi rămâne cu faţa în afara horei, iar cu spatele înlăuntru, cu manile ţiindu-se bine de cei de lângă el.

Cel din flancul drept vine iar în faţa celui din flancul stâng şi iar începe :

• - — Hora, hora, morile !

Şi aşa se continuă, până ajunge iar la:

...Şi pe (cutare) de picior.

Zicând aceasta, numeşte şi arată pe cel de lângă el, cu manile încrucişate. In acest timp cel din capul flancului drept, împreună cu tot şireagul după el, trece pe sub braţele celui cu ele împreunate şi ale celui numit a doua oară. Cu modul acesta, doi din dreapta celui din flancul stâng vin *cu* braţele încrucişate la piept şi feţele în afară. Cel din flancul drept începe din nou convorbirea şi operaţia până când se încrucişează braţele tuturor copiilor în horă, fiind toţi cu feţele în afară.

Şi aşa se sparge jocul".[1])

In Ialomiţa, un joc asemănător cu acesta pare a fi cel numit *„la argeă (răsboiu) câţeă"*. „Se iau de mână mai mulţi

1) I. A. Zâne, *Proverbele Românilor,* VI, p. 1133—4.

copii, formând un cerc întins. Unul se face mumă şi altul fată. Muma e cu un băţ în mână şi sileşte pe fată la argea. Fata trece printre copii, etc."[1])

Copiii macedo-români au şi dânşii un joc asemănător, mai ales ca început [2])

47. **De-a paserea sboara,** variantă macedo-română,[3])

51. **Podul popii.** Variantă macedo-română pentru întregul joc[4]) şi pentru sfârşit.[5])

52. **Popicul.** In Ardeal, jocul poartă numele de *de-a simâlul* şi când se dă pentru întâia dată în popic—*simăl*—zic : „simăl" ; a doua oară: *„bist"* ; a treia oară: *„terciu".* In alte părţi se aude: *simoP)* sau *ţâvlic*[7]).

53. **De-a prinsul.** In Ardeal se numeşte *de-a prinsele* sau *de-a păteă.*[8])

Două variante maeedo-române.[9])

Acest joc prin alte părţi pare a se numi *de-a pisicuţa*: „în fundul curţii lui Radu Băieţelu, o ceată de copii se joacă de-a pisicuţa. Ce bucuroşi sunt! Uite-i cum sar şi cum fug, mă! Se feresc să nu-i prindă ştrengarul cela, care e legat cu basma albă peste mâneca zăbunului.

A! ha! am înţeles: Ala e *pisicuţa* şi ceilalţi sunt *şoriceii.*

Uite! uite! îl prinde p'ăla, mititelul!

— Aiti, aiti! Mai e un pas ! Fugi mă, fugi!

— Na! a scăpat. Bravo, mititelule, bravo !

— Să-1 mâncaţi sănătoasă, pisicuţă-măriuţă, că l-ai prins de... ţi-a scăpat! strigă aşa în bătaie de joc unul din şoricei.

Pisicuţa se face că n'aude şi chiteşte pe care să-1 mai iea la fugă".[10])

55. **De-a pui-a-gaia.** Altă descriere de Lambrior. [11])

Variantă macedo-română. [12])

1) *Etym. Magn. Rom.,* p. 1574.
2) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 89.
3) *Ibidem,* p. 92.
4) *Ibidem,* p. 31.
5) *Ibidem,* p. 82.
6) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 77.
7) *Ibiolem,* p. 83.
8) *Ibidem,* p. 65.
9) P. Papahagi, *op. cit,* p. 112, No. 73, 74.
10) FI. Cristescu, în *Viaţa Literară, I,* nr. 51.
11) *Convorbiri literare,* IX, No. 5.
12) P. Papahagi, *op. cit,* p. 117.

59. **Şodronul.** Variantă macedo-română.[1])

65. **De-a turca.** In jud. Botoşani se numeşte *de-a geamba* sau *de-a rişca* şi se joacă întocmai ca şi în Ţepu.[2])

In Ardeal se numeşte şi *de-a piui* (efr. ital.: piuolo; sicii. : *piulu)*[3]).

E cunoscut şi la Aromâni.[4])

73. **(Hoalele (arşicele).** In Ardeal, jocul acesta poartă numele de *în borbonac,* iar pietricelele se numesc *sici.*[5])

Jocul este cunoscut şi de către copiii Românilor macedoneni.[6])

74. **Zanga-Zanganeli.** Pomenire mai veche în altă parte.[7])

Variante macedo-române sunt mai multe.[8])

77. **Groapă cu pietre.** Variante macedo-române.[9])

78. **Capra cu paşi.** Variantă macedo-română.[10])

82. **Bon-jurnal.** Aproape întocmai este cunoscut prin alte părţi sub numele de *de-a capra şi măgarul* sau *de-a măgarul.*[11])

83. **Ciubetul.** Variantă macedo-română.[12])

90. **Moara.** „La morţi, putnenii practică seara la priveghiu un joc, numit *chicla,* care constă în aceea, că doi flăcăi se pun pe o laiţă sau pe un pat lung, culcaţi cu faţa în sus, aşa că picioarele vin la picioare. Apoi se acopere cu o scoarţă şi zăcând aşa bat din picioare, iar cu manile bat ca nişte ciocănaşe, pe când alţi doi flăcăi îi trag cu scoarţa încoace şi în colo, în nişte blehurele legate sub laiţă, producând o bocănitură asemenea celei ce produce moara când *picluieşte.*[13])

93. **De-a ghicitele.** Frânturi din recitativul jocului se întrebuinţează adesea de popor ca ghicitori. Iată o variantă :

1) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 166—7.
2) Corn. de camaradul meu, Sublocotenentul Neron Popescu.
3) Al. Viciu, *op. cit.,* p, 67.
4) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 151—3.
5) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 21.
6) P. Papahagi, *op. cit.* p. 126—31.
7) P.' Ispirescu, *Poveştile unchiaşului sfătos.* Bucureşti, 1907, p. 72.
8) P. Papahagi *op. cit,* p. 111, 166, 121.
9) *Idem,* p. 101, 110.
10) *Idem,* p. 156.
11) G. Tăbăcaru, *op. cit.,* p. 9.
12) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 115—7.
13) *D.* Dan, *Mănăstirea şi comuna Putna.* Bucureşti 1905, p. 149.

— Ivaivas,
Ivaivas,
Unde-ai mas?
— La un cap de oraş.
— Ce-ai văzut,
Ce-ai auzit?
— Ce să văz,
Ce să auz!
Am văzut
Un cucoş .
Ş'o găină
C'un puiu
Ş'o puică.[1])

99. **De-a bostănica.** Variantă macedo-română.[2])

102. **De-a pocnitoarea.** „Jocul copiilor *de-a pocnitoarea* se face cu globuri de tină numite *gugu.* La mijlocul gugului se face o gaură şi se întreabă :

— G-ugule, ce-i mâne?

— Poimâne, răspunde cel întrebat.

Atunci cel dintâiu trânteşte gugul jos, aşa cât să cadă cu gaura drept în jos.

— Spartu-i gugu ? întreabă atunci al doilea.

— Spart, răspunde al doilea, dă-mi vamă! şi rupe din al celuilalt atâta cât să-şi cârpească gaura gugului".[3])

Jocul acesta se mai numeşte şi *prăpuşcă.*[4])

103. **De-a supa.** Zece până la douăzeci de tineri se pun jos în cerc, îşi iau tundrele înainte, înnoadă o merindare şi unul se învoeşte să fie el *supă.* Se aşează în mijlocul cercului, iar cei din jur îl bat până când *supa* prinde merindarea dela cineva. Acela intră în mijloc de supă şi aşa se continuă jocul.[5])

104. **Cu mingea de pământ.** Doi băieţi se aşează faţă în faţă la un pas. Unul aruncă mingea cam până în dreptul pieptului tovarăşului său din faţă. Acesta o loveşte cu palma; mingea se izbeşte de pământ şi sare iar în sus, când cel ce-a asvârlit-o la început este dator s'o prindă şi s'o arunce din nou celuilalt jucător. După şase loviri, al doilea se trage de-o lăture, la şase paşi, iar întâiul caută să-1 lovească cu mingea peste picioare. Al doilea se fereşte *crăcănându-se,* (crăcindu-se, răschirându-şi sau depăr-

1) *Lumina pentru toţi,* III, 416—7.
2) P. Papahagi, *op. cit,* p. 118—20.
3) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 68 şi 48.
4) *Idem,* p. 70.
5) *Idem,* p. 81.

tându-şi) picioarele. Dacă nu-1 poate lovi, jocul urmează ca şi mai înainte; dacă îl poate lovi, cei doi jucători îşi schimbă locurile[1])-

105. **Chipăruşul.** „In ziua de Paşti, flăcăii şi fetele din Broscăuţii Bucovinei, cu strigăte de „haideţi la chipăruşi se îndeamnă unii pe alţii. Unul din jocurile acestea e că un flăcău să se suie pe umerii altuia şi ţinând un prapur în mână, să înconjure astfel de trei ori biserica. Pe lângă el stau alţi doi, cu nişte *druci* lungi, de cari el se ţine şi pe cari aceştia îl tot mută, iar în urma lor merge droaie. Mai demult, jocul acesta era mai frumos: se prindeau şase flăcăi voinici în rând, iar alţii mai uşori se suiau pe umerii lor, pe ai căror umeri se mai suiau trei şi astfel înconjurau de trei ori biserica, fără prapuri. Pe aceştia căutau să-i strice cei ce jucau chipăruş"(?).[2])

106. **Jocul dracilor** se fac© tot în împrejurării© lui A. I. 105. „Jocul acesta este astfel: se pun în şir la distanţă, unul la spatele altuia, dracii îngheboşaţi şi tupilaţi, şi alergând unul după altul, se prind pe la spate, de mijloc: cel diii urmă pe cel dinainte, acesta pe cel dinaintea lui şi astfel se tot alungă până ce ajung în faţa dracului cel mai mare. Acesta ţine în mână două beţe cu câte două crăcane şi cu acestea îl loveşte în cap pe cel ce merge în frunte, ca semn că mai departe nu pot să meargă, şi cu aceleaşi beţe le arată drumul, care iarăş au să-1 apuce şi iarăş aşa se alungă, până iarăş vin în faţa lui"[3]).

Cam la fel cu jocul acesta pare a fi şi următorul: se ţin de dinapoi, unul de altul, un şir lung de flăcăi; cel din frunte are un biciu lung în mână şi când sunt la vreo întorsătură, cel cu biciul din frunte arde pe cel din urmă strigând: „chipăruş !'" Acesta caută să dea jos pe cei ce merg în piramidă (A. I. 105).[4]).

107. **Podul manilor.** In aceleaşi împrejurări ca A. I. 105—6, se joacă în Crisceatec, un sat între stânci, în munţii Bucovinei, la marginea G-aliţiei, mai multe jocuri, ale căror origini, slave sau române, nu se pot preciza. Satul e pe întregime rutenizat.

Jocul se face astfel: Un şir de flăcăi de-o parte şi altul de fete din faţa lor se apucă de mâini câte doi şi le ţin întinse. Ei fac

1) Văzut la şcolarii dela orfelinatul „Ferdinand" din Zorleni. (Tutova).
2) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 344.
8) E. N.-Voronca,' *op. cit,* p. 345.
4) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 345.

astfel un fel de pod, pe care merge o fată. Cei din şiruri cântă în acest timp mai multe cântece, între cari se aud şi versurile acestea :

Imprumutaţi-ne un snop,
Căci ducem *joca* la băieţi,

Cuvântul *joca,* adică *joaca* din recitaţia ruteană, este de sigur românesc [1]).

108. **Trecerea printre pietre.** In aceleaşi împrejurări ca şi A. I. 105—107, în locul dela A. I. 107. Pun trei pietre nu mari, în forma ce ştiu ei, la distanţe, apoi ţiindu-se toţi de basmale, şir, trec printre pietre strigând diferite cântece. Pac apoi o roată în jur şi unul iea pe o fată şi joacă în mijloc, deşi *hora* nu se joacă pe acolo [2]).

109. **Peţirea fetelor.** In aceleaşi împrejurări ca şi A. I. 105—108. Locul dela A. I. 107—108. Jocul este numai de fete, cari se pun în două rânduri, faţă în faţă. Rânduealâ este ca să ceară o fată dintr'un rând, ce face pe flăcăul, pe alta din celălalt rând, să i se vândă o nevastă. Mama întreabă că la ce pane o duce, iar flăcăul răspunzând, începe cu cea de ovăz. La această pâne n'o dă. El vine de repetate ori şi înşiră tot felul de pâne, din ce în ce mai bună, până ce ajunge la *turtă-dulce,* şi atunci o prinde, iar mama i-o arată, ca asa frumoasă cum i-o dă, tot asâ s'o ţină şi el [3]).

110. **De-a taiu-mălaiu.** Cu fetele învăţătorului Clăiţă : Livia, Yeturia şi Mili, se juca şi Huţu cel poreclit „Budulea-taichii". „Stăteam doi câte doi ţinându-ne de mâni. Când. (Huţu) el se punea înnaintea noastră şi zicea :

Taiu-mălaiu în două
Şi ne dă şi nouă,

noi trebuia să fugim unii la dreapta şi alţii ia stânga, iar el trebuia sa prindă pe una din fete şi atunci se ţinea de mână cu dânsa, pentru ca să-i iea locul (?) cel ce rămânea singur. Când zicea „taiu-mălaiu", el privea totdeauna pe Livia şi mai ales pe ea voia s'o prindă, căci acum se juca şi ea cu noi, iar noi râdeam pentrucă nu putea să o prindă decât foarte târziu, când, obosită de fugă, ea se lăsă moartă în braţele lui...."[4]).

111. **După curci.** Este un joc de fete, care se face în chi-

1) E. N.-Voronca, op. cit,, p. 345.
2) E. N.-Voronca, op. cit., p. 345.
3) E.'N.-Voronca, *op. cit,* p. 345.
4) I. Slavici, *Nuvele,* Bucureşti 1907. voi. I, p 174—5.

pul următor : fetele şed una în poala alteia. Una din ele le iea pe rând şi trecând peste picioarele celei dintâi zice:

— Curcile mâncară.

Tot aşa zice până sfârşeşte.

Pe urmă se duce la cea dintâi şi-o întreabă dacă nu cumva i-a văzut curcile ei. Aceea spune :

— Mâncară ici,—şi arată locul de lângă ea—, papară ici, băură ici şi se duseră pe drumul *oleacului* [1]) pe Grhidici[2]) [3]).

112. **După al doilea sau al treielea.** I. Fac copiii horă rărindu-se; altă jumătate de copii se aşează în dosul lor. Doi fug în jur să se prindă, iar cel dinainte se aşează în dosul a doi. Cel din faţă este dator să fugă, să nu-1 prindă; când nu bagă de seamă, este lovit cu palma de cel dintâiu ; atunci fuge ei după cel ce l-a lovit. Se întâmplă că un copil slab să fugă fără a prinde pe cel dinainte, decât cu greu ; atunci cel ce supraveghează poate să-1 înlocuească.

II. Când sunt copii puţini, se face hora numai cu un rând; doi fug şi se aşează în rânduealã de mai sus şi fără veste.

III. Se poate schimba jocul, fugind numai unul, şi în acest caz are în mână o curea pe care o ţine ascunsă şi în fuga lui împrejur o pune la picioarele cuiva. Dacă în tot timpul n'a băgat de seamă că cureaua este la spate, atunci rugătorul o iea de jos şi-1 loveşte încet[4]).

Cum se vede, această parte din urmă se aseamănă cu jocul *de-a mişcă,* A. I. 35.

113. **Mânzulica.** In unele sate din Bucovina, *de-a mănzidica* se joacă opt flăcăi; fiecare ţine în mână câte o carte. 1) *e rege ;* 2) *e comisar;* 3) *e doctor;* 4) *panţir;* 5) *păgubaş* ; 6) *tâlhar*; 7) *mânzulica* şi 8) *orariuly* care arată 10 oare. Comisarul deschide cartea sa şi întreabă :

— Cine este panţir?

Panţirul vine, bate la **Lisa** comisarului şi zice că el este poliţaiu, şi-i dă o *ciuşte* în mână. Comisarul iea ciuştea şi-i dă cinci la palmă zicând:

— Asta-i leafa ta pe-o lună ; dacă te-i purta bine, dacă vei păzi târgul cum se cade, ca să nu fie nici o pagubă într'însul, atunci ţi-oiu mări leafa, iarău dacă se va întâmpla vreo pagubă, să vii îndată şi să-mi spui.

1) OZeac=drac.
2) Sat în Dolj.
3) Comunicat de d. St. St. Tuţescu, învăţător din Catanele-Dolj.
4) Gr. Tabacaru, *op. cit.,* p. 11.

Panţirul iesă.

Iată că 'ntr'o Miercuri vin nişte Jidovi la târg cu marfă de vândut, şi cu o căruţă la care este înhămată o *mânzulica,* şi trag la piaţă. Peste un ceas vine şi stăpânul căruţei la Panţir şi-i spune că i-a furat cineva mânzulica. Panţirul merge la comisar şi-i spune că i s'a furat jidovului mânzulica. Comisarul îi zice să meargă în târg şi să caute câte ceasuri sunt şi să iea tot deodată şi pe păgubaş ca să-i arate unde are prepus că i s'ar afla mânzulica şi să-i caute numai decât mânzulica. Ii spune tot odată să iea sama că acuma e noapte, să nu se atingă de uşa regelui,

Că uşa e pe din faţă
Legată cu aţă,
Iar pe din dos
E legată cu rogoz,
Cum pui mâna, pică jos.

Păgubaşul merge pe la case, unde are prepus că s'ar mânzulica, şi ajungând la una, bate să i se deschidă. Uşa îi arată 10 ore. Se duce mai departe până dă de tâlhar.

Panţirul iea pe tâlhar şi-1 duce la închisoare şi spune comisarului că a găsit pe tâlhar. Comisarul spune să-1 aducă dimineaţa, ca să-1 tragă la răspundere, să-1 bată şi apoi să-1 iea la cătane. Dimineaţa chiamă pe doctor ca să-1 cerceteze de poate sluji la oaste ori ba. Doctorul îl cercetează şi aflându-1 că e bun, îl tunde, îl jură şi-1 îmbracă cu un ceaun în cap, şi-i pune o *coromâslă* pe spinare; apoi îl scoate afară, îi pune la fereastră dinaintea casei şi-1 învaţă să strige: *„berdo*[1]*),* apoi întreabă pe oamenii din casă

— Cum stă? — Bine?
— Ca un câne !

răspund aceştia. Şi după aceasta se'ncepe jocul din nou[2]).

2) S. FI. Marian, *Immormântarea la Români,* p. 211—2.
1) *Berdo,* nemţeşte, *iver da,* cine (-i) acolo.

II. SORTI.

Relațiuni asupra sorturilor, în jocurile copiilor macedo-români, avem [1]).

16. In Bucovina, versuri asemănătoare cu cele din acest sorț se zic de copii şi atunci când se dau în scrânciob:

Fă-mi cămeşă de fuior,
Vine vremea să mă'nsor
Să iau fata lui Bujor,
Cu cercei,
Cu salbă de nouă lei,
Cu căruța Radului,
Cu caii 'mpăratului,
Pe deasupra satului,
Cu cuțite,
Răscutiie
Cu tulpane mohorîte,
Cu steluți de cuişoare.[2])

Şi ursului i se cântă cam tot aşa

Joacă bine,
Măi Martine,
C'oiu da fata dupe tine;
Fata împăratului,
Cu căruța Radului,
Cu cai 'mpăratului,
Cu *uşciorii* gardului.
Cu cercei,
cu ghiocei,
Cu salbă de nouă lei.[3])

Se mai găsesc apoi şi alte variante, cu prea puține deosebiri.[4])

21. Unili,
Donini,
Triili,
Patruli,
Cincili,
Şeşili,
Şeptili,
Optuli,
Nouli,
Zecili[5]).

1) P. Papahagi, *op. cit,* p. 97—100.
1) Vezi ale mele *Jocuri de copii,* mem. II, B. II, **2.**
3) E. N.-Voronca, *op. cit,* p. 768.
4) Gr. G. Tocilescu, *Materialuri folcloristice,* Bucureşti 1900, voi. I, partea I, p. 517.
5) M. Lupescu, în *Casa Rurală.* An. I (1890), p. 242: cu îndreptări arătate de culegător.

24. Una mara,
Două para,
Treia ruga,
Pogioruga,
Solomon,
Socodon,
Cinilița,
Podobița,
Grheorghieş,
Caut!

Variantă :

Una mara,
Două para,
Trei ruga,
Tuturuga,
Solomon,
Socoton,
Cinghilița,
Podoghița,
Jur,
Clanț ![2])

28. Variantă din Teleorman :

Opi sena, sena di,
Chistin boli na costi,
Țangăr, mangăr, na cartof,
Tu avto belenger buf,
Cioc, Boc,
Treci la loc[3]).

29, Aoleie ce văzui!
Văzui fata grecului
Pe malul *petrecului!*
Vine grecul mânios
Cu un dinte ruginos :
— Ad', fată, cheițele,
Să-mi descui lădițele,
Să-mi văd coconitele.
— Nu-s la mine,
Vai de mine,
Sunt la badea'n Bucureşti,
Unde ouă rațele,
Unde fată vacile[4]).

40. Ahiele,
Dădiele,
Călămări,
Călăpări,
Dinte,
Dintelas,
Vameş,
Vămeşel,
Sunete,
Du-te[5]).

41. Uni
Doni
Tini
Pani
Cin ca,
Rânca,
Stoghi,
Boghi,
Tupțenchi,
Pozovenchi[6]).

1) M. Lupescu, în *Casa Rurală.* An. I (1890), p. 246.
2) Gr. Tăbăcaru, *op. cit,* p. 7.
3) Gr. Tocilescu, *op. cit* Voi. I. Partea I, p. 517.
4) *Ibidem* p. 511.
5) M. Lupescu/ *loc. cit.,* p. 246.
6) *Ibidem* p. 246.

42. Bunuli,
Oile,
Miile,
împăratul!,
Mincile,
Mesâle,
Şerpele,
Scoptule,
Ouăle,
Berbecele

43. Ca la măr,
Ca la păr,
Ca la dinte,
Dintelaş,
Păpuşică,
Frumuşică,
Grheorghieş,
Clanț,
Eşi afară,
Iepuraş [1]).

44. Trecut ca frământare de limbă :
Dau,
Miau,
Dau,
Pi au,
Dau,
Sugu,
Sugu] an,
Sultan,
Suliman,
Ianicer,
G-hirghivan,
Si mi-1 fă mocan[2]).

45. întrebuințat ca ghicitoare, pentru *puşcă*
Ununa,
Dunuma,
Zaia,
Paia,
Chiciura,
Cucura,
Hurduc,
Burduc,
Sacalie,
Pic,
Poc [8]).

46. Una lia,
G-âscâlia,
Păulean,
Gâscelean,
Prinde jugul,
Jugubeț,
Aliute,
Du-te[3]).

47. Una,
Donă,
Trena,
Pana,
Gârli,
Mârli,
Roto,
GrOto,
Tava,
Cioc[4]).

1) M. Lupescu, *loc. cit,* p. 242.
2) *Lumina pentru toți, IV,* p. 318.
3) Artur Gorovei, *Cimiliturele Românilor,* Bucureşti 1898, p. 313.
4) Gr. Tocilescu, *op. cit.,* v. I, p. I, p. 518.

48. Unilichi,
Şindilichi,
Şi decana,
Porocana,
Grhelnica,
Melnica,
Oprica,
Clanț [1]).

49. Enti,
Tenti,
Turc,
Cazac,
Răpiți
Pâpiți
Nod î).

50. Augumtutu,
Maugumtutu,
Drugulița,
Furculița[2]).

51. Ana,
Mana,
Două,
Pana,
Trei,
Hurlup,
Troscoi,
Broscoi,
Cu ciubuc
Animal,
Căpitan,
Starița,
Căprița,
Țelelenchi,
Tenchi[2]).

52. Umilica,
Grâştilica,
Grâştipana,
Panaite,
Mărar,
Tătar,
Hogea împunge cu acu,
Hai sâctiri la dracu'[2]).

53. O târsână
Bacalău,
Greana la
Cardău,
Tiririşca,
Plişca,
Tirişcoi,
Pliscoi[2]).

54. Unii nunii,
Doii spinii,
Strugu,
.Rugu,
Piciorugu,
Răsteu,
Ciusteu,
Siminoc,

1) Gr. Tocilescu, *op. cit,* V. I. P. I. p. 518.
2) Din Țepu, Tecuciu.

Cimipoc,
Cimicalea,
Berbecelea,
Lanţuşpechii,
Danţuşpechi,
Curcubate,
Bate,
Pr'a cui mână cade ?
Curcubuş,
Buş,
Pa cui mână *puş?* *)

1) I. A. Zanne, *op. cit, IV,* p. 307—8.

I

t

III. JOCUEI CU PĂCĂLELI.

11. **Gologanii,** cunoscut şi de copiii Macedo-Românilor. *)

16. **Mână moartă.** In timpul când bălăngănesc mâna, spre a-l lovi de cap, cântă :

Mână frântă,
Mână frântă,
Cum ţi-a frânt-o
Pagu,
Neagu,
Dă-i în cap cu toiagu.[2])

19. **Musca 'n groapa.** Cunoscut şi de copiii macedo-români.[3])

34. **Şubetul.** In unele părţi din Moldova se joacă întocmai, sub numele de *leuca.* Ocolind împrejurul focului, copiii strigă:

— Leuca, mă ![4])

35. **Poştele.** Poşta este o bucată de hârtie sau o frunză, însă cu răşină, pusă între degetele unui om ce doarme şi dat foc !.... Câte *ciufuri* fac asemenea şotii altora mai *metehui.*[5])

39. **Cu ţevia.** Unul are o ţevie în mână şi zice către altul:

— Ia, hai să ne uităm pe ţevia asta ochiu în ochiu.

Cel care nu ştie păcăleala, pune ochiul să privească, iar celalt pune gura la celalt capăt şi-1 scuipă în ochi.[6])

40. **Ridicare cu paiul.** Un neştiutor se aşează jos cu faţa în sus; altul iea o mână de cenuşă şi un paiu şi spune celui de jos să apuce cu gura de paiu, căci el îl va ridica în sus, numai prin puterea paiului. încrezătorul deschide gura să apuce de paiu, dar celalt în acelaş timp deschide pumnul şi-i toarnă cenuşa în gură.[7])

1) Per. Papahagi, *op. cit.,* p. 21 şi 59.
2) Din Ţepu-Tecuciu.
3) Per. Papahagi, *op. cit.,* p. 184.
4) Ec. I.[5] Antonovici, *op. cit.,* p. CLXXX—I.
5- *Şezătoarea,* V, p. 118.
6) Din Ţepu-Tecuciu.
7) Comunicat de d-l M. Lupescu, directorul orfelinatului „Ferdinand" •din Zorleni-Tutova.

41. Degetul în obraz. Unul întinde degetul arătător în obrazul unui vecin al său, care priveşte drept înaintea lui. Apoi repede îl chiamă pe nume. Cel ce priviâ înainte, întoarce iute capul şi-şi izbeşte obrazul în degetul celuilalt.[1])

Şiriclic uzitat şi de copiii macedo-români.[2])

42. Lovirea palmelor. Mai ales la copiii de şcoală! Unul pune palma pe bancă şi zice altuia:

___Dg, tu cu pumnul cât ce-i putea în palma mea, şi ai să vezi că nu mă doare de loc.

Celalt încearcă odată de două ori şi când capătă încredere că-1 poate lovi mai tare, celalt trage repede palma spre sine, aşa că lovitorul îşi izbeşte pumnul de bancă.[3])

Şiriclic cunoscut şi de copiii macedo-români.[4])

1) Din-Ţepu-Tecuciu.
2) P. papahagi, *op. cit.,* p. B5.
3) Din Ţepu-Tecuciu.
4) P. papahagi *op. cit.,* p. 108—9.

IV. JOACE.

5. Cumpănirea verticală a unui băţ, este cunoscută şi la copiii Macedo-Românilor. *)

6. Cu beţele. Sub numele de *de-a berbecii,* în unele părţi ale Ardealului se joacă astfel : „Două partide de copii cu bâte : De-o parte **4,** d. e., de alta alţi **4.** Unul dintr'o partidă îşi aruncă bâta în sus spre cealaltă partidă. De aici dă unul cu bâta după cea de sus şi dacă o nimereşte, zice că *are un berbece.* Acum în partida învingătoare aruncă unul bâta în aier, ca înainte, şi din partida întâia dă unul după **ea.** Aşa mai departe, începând tot partida care a câştigat".[2])

10. Calul este cunoscut şi de copiii macedo-români.[3])

15. Câu-bâu se cunoaşte şi de copiii macedo-români.[4])

21. Fluturii. Cu dânşii se joacă şi copiii macedo-români.[5])

22. Pocnitul în frunze de teiu, Se cunoaşte şi în Macedonia de către Aromâni.[6])

23. întrecerea din fugă. Se face şi de către copiii macedo-români.[7])

25, Furca puţului se face şi de către copiii macedo-români.[8])

27. Pe ghiaţă. In Ardeal, locul uncie se dau copiii pe ghiaţă se numeşte *ciriiiş* sau *dădăus*[9]) si *sânius* sau *dânius.*[10])

1) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 153.
2) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 19.
3) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 174.
4) *Ibidem,* p. 80 si 183.
5) *Ibidem,* p. 182.'
6) *Ibidem,* p. 95.
7) *Ibidem,* p. 86.
8) *Ibidem,* p. 183.
9) Al. Viciu, *op. cit.,* 30.
10) *Ibidem,* p. 39.

32. Mâna-rața, cunoștință macedo-română[1]).

39. Omătul. In unele părți din Ardeal, bătaia cu bulgări de omăt se cliiamă bătaie cu *bruj (j -s)* de neaua, iar verbul: *a se îmbruji*[2]).

43. Piatra care rade apa. Joaca se cunoaște și în Ardeal, iar săritura pe care o face piatra se numește *hihmoaie*[3]). Prin alte părți, tot de pe acolo, se numește că se joacă cu *pișpirigă.* „De câte ori sare piatra, atâtea mămăligi a mâncat cel care a aruncat-o" [4]). Se mai ehiamă și *pitirigă,* sau zic copiii *că țese*[5]).

Se cunoaște și de copiii macedo-români[6]).

48. întrecere din sărituri. Se cunoaște și de copiii macedo-români [7]).

49. Scaun de mâni. Se face și de copiii macedo-români[8]).

50. Tavăluc. A se da *de-a tumba,* se zice în Moldova de sus : *cârciul-babei, curcea-babei* sau *crucea-babei*[9]).

54. Yârtea-ca$a, cunoscut și de copiii macedo-români[10]).

56. Chipuri cu ața se fac și de copiii macedo-români [11]).

61. Bu, Mama! este și la copiii macedo-români[12]).

68. ^ Cu vârfurile degetelor. Așează copiii, ca să-și arate sprintenia și dibăcia trupească, vârful degetului mare dela 'dreapta pe vârful degetului arătător dela stânga; rotește apoi manile până ce degetul arătător dela mâna dreaptă se așează pe vârful degetului mare dela mâna stângă. Din această așezare vine din nou la întâia și așa mai departe. Fala pentru un copil este, ca aceste schimbări să le facă pe cât se poate mai repede, dar exacte [13]).

69. Degetele întinse. Copiii se întrec în a ținea patru degete

1) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 18.
2) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 22.
3) *Ibidem,* p. 58.
4) *Ibidem,* p. 67.
5) *Ibidem,* p. 84.
6) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 94.
7) *Ibidem,* p. 154 si urm/
8) *Ibidem,* p. 178. *
9) E. N.-Voronca. *OȚJ. cit.,* p. 913.
10) P. Papahagi, *op', cit.,* p. 183.
11) *Ibidem,* p. 179.
12) *Ibidem,* p. 93.
13) Din Țepu-Tecuciu.

dela mână întinse, pe când unul din ele este strâns. Greutatea cea mai mare este atunci când sgârcește degetul cel mic, iar pe celelalte se silește să le țină întinse[1]).

'70. Călăritul. Când se întorc seara cu caii dela iarbă, copiii se pun la întrecere, care poate fugi mai tare. Galopul-mare, marș-marșui ostășesc, poartă numele de *fuga-mare^* sau *din putere.* Alții pot călări și cu fața înapoi, iar alții în picioare chiar, dacă-s buni echilibriști. Au mare dragoste de cal și în dorul lui de-s mici, încalecă bățul, câinele, porcii și caprele[1]).

71. Cu tăciunele. Copiii apucă mai ales seara, când e întuneric în casă, un tăciune din vatra focului și învârtindu-1, fac felurite *rotocoale* cari par *oable* (continue). Mamele mai ales, și cei din casă, ca să-i ferească de primejdii, au scornit superstiția care zice că nu-i bine să te joci cu tăciunele, căci te scapi cu udul în pat[1]).

72. Petica vrăjita. — Măi cutare, zice unul mehenchiu, către un neștiutor, na-ți petica asta și dă-mi pe dânsa zece mere. Ține-o la brâu trei zile și pe urmă caută în ea, c'ai să găsești o mie de franci. Ce, nu crezi ? Apoi nici mie nu-mi veniâ a crede, când mi-a dat-o o căldărăriță, pentru o sarcină de fân, da' la urmă tot am luat-o; din paralele acelea mi-a cumpărat tata un rând de straie. Na-ți-o, nu mai sta la gânduri.

Neștiutorul iea petica, dă în schimbul ei cele zece mere și o ține trei zile și trei nopți la cingătoare, după cari o desface ca să găsească într'însa o bucățică de băligar uscată.

Acest obiceiu se trage dela desele înșelăciuni ale țigancelor căldărărițe, cari trec drept meștere în farmece, pentru a înșela credința femeilor naive și a căpăta apoi^multe lucruri.[1])

73. Roata 'n mâni. Copiii întinzând manile în sus și cam în lături, își fac vânt, cad într'o palmă și apoi în cealaltă, cu picioarele în sus, apoi ating pământul cu un picior și cu celalt în urmă și continuă așa cât vor, rostogolindu-se [1]).

74. De-a caii sau **de-a** măgarii. Se scriu numerele dela 1 până la 10. Sunt doi inși. Fiecare iea câte un număr și îl ține pitulat sub palmă, să nu se vadă; apoi încep să taie pe rând (tre.-

1) Din Țepu-Tecuciu.

când cu creionul peste câte un număr) din numere. De se taie unul (numărul ce-l are altul), ci-că *i-a băgat un cal* sau *un măgar*[1]).

75. **De-a 'mboul.** Asvârle unul ciomagul pe pământ, ca să meargă *de-a 'mboişele,* în capete. Altul aruncă cu al lui în el. De-l loveşte, zice că *i-a băgat un bou.* *)

Cum se vede, joaca seamănă cu A. IV. 3.

76. **Broască.** Copiii strâng ţărână pe picior şi saltă degetele în sus, zicând că e broască. [1])

77. **Xncuiarea diavolului.** Copiii adunându-se mai mulţi pe malul apelor, având cu ei grămezi de pietre, le aruncă drept în apă. Sgomotul pe care-l face apa, zic ei că-i strigătul diavolului, iar această aruncare o numesc încuiarea diavolului în apă.[2])

1) Comunicat de d. Şt. St. Tuţescu, învăţător în Catanele-Dolj.
2) Din ţinutul Sucevei.

V. JUCĂRII.

1. Arc şi săgeată. „Ca jucărie, arcul a. rămas un fel de armă la copii. Băieţii macedo-români mai cu seamă, sunt meşteri a face şi a întrebuinţa arce, cu cari vânează păsările[1]).

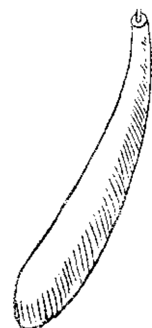
Despre aceasta, ştiri mai amănunţite[2]).

3. Beşica de porc se numeşte în Ardeal *başcămei s&ujaşcău*[3]).

5. Bice. In Ardeal, harapnicul se numeşte *cămgie, gărbaciu, corbaciu ;* el are *plesne* la vârf[4]).

7. **Căruţ cu vergi.** Se cunoaşte şi de către copiii macedo-români[5]).

18. Fluiere şi mijloace de cântat. Avem descrieri pentru Românii din Macedonia, complete[6]).

Buciumul, în unele părţi ale Ardealului poartă numele de *hurgoiu, Jiumoiu, dârlă, drâmboiu, hot*[7]), *dârloiu*[8]) sau *dudoiu*[9]) ; când e făcut din alun se numeşte *tuturez* sau *buciu*[10]).

. Prin alte părţi, tot din Ardeal, *buciumul* sau *bucinul (a bucină* — a suna din bucium ; lat.: *buccinum)* este .un instrument de cântat compus dintrun tub lung de peste un metru şi jumătate, făcut din coajă de teiu, sau din doage subţiri de lemn de teiu, sau de paltin învelite cu coajă de cireş. La capătul de jos e binişor lărgit, iar în cel de sus e va-

1) *Etym. Magn. Rom.,* p. 1490.
2) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 173.
3) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 18.
4) *Ibidem,* p. 25.
5) P. Papahagi, *op. cit,* p. 174.
6) *Ibidem,* p. 180—1.
7) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 23.
8) *Ibidem,* p. 39.
9) *Ibidem,* p. 41.
10) *Ibidem,* p. 87.

rîtă o *țeve* strâmtă ce servește ca îmbucătură. Tubul întreg e ceva încovoiat.

Ca toate instrumentele de suflat, în forma lor primitivă, buciumul nu poate emite decât seria tonurilor armonice. Tonul e puternic, de un timbru melancolic, dulce. Ca şi la Romani, aşa şi la noi, în timpurile vechi serviâ ca instrument de semnalizare în răsboiu ; el mai era întrebuințat şi la festivități publice.

Astăzi abia îl mai găsim pe la păstorii dela munte (mai ales din România).

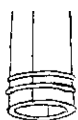
Buciumul din Bucovina are tubul drept, fiind lung aproape de trei metri, întocmai ca tulnicul uzitat în Munții-Apuseni a Transilvaniei.

Cel ce suflă din bucium se chiamă *buciumas.*

Instrumente analoage sunt şi la alte popoare (Alphorn—Alpenhorn, uzitat de păstori din Alpii elvețieni)[1]).

Tulnicul este un instrument de suflat ce seamănă cu buciumul: se întâlneşte la Românii din Munții-Apuseni. Constă dintr'un tub lung, conic, 1 m. 80—2 m. 30, cu un diametru de 3 cm., 5—4 cm., 5 iar jos de 10—18 cm-

Tubul e făcut din două doage de lemn de brad sau paltin. Lemnul acesta din urmă e mai trainic şi produce tonuri mai dulci. Poate să aibă mai multe doage precum şi numai una. In ținutul Câmpenilor e folosit mai ales de femei ca instrument muzical. Se cântă din el mai ales primăvara şi toamna, seara, după ce se moaie în apă. *Tulnicasul* se sue pe o movilă, îl apucă cu& ambele mâni şi suflarea se face cu jumătatea buzelor bine lipite de gura instrumentului.

Fiind purtat cu dreapta în diferite direcții, sunetul capătă asemănarea unui tril. Tonul e foarte puternic, pătrunzător, melancolic, auzindu-se în direcția instrumentului la 10—12 km. iar în lățime de 2 km.

Melodiile poartă numele de *Vidreana, Albăceana, Ponoreana,* etc, fiind precedate de o încheiere. In 1848 a fost folosit ca instrument de semnal în garda lui Iancu[2]).

Fluierul. In Ardeal, dacă e făcut din coajă de alun, fluierul

1) Tim. Popovici, *op. cit.,* p. 22.
2) *Ibidem,* p. 153—4.

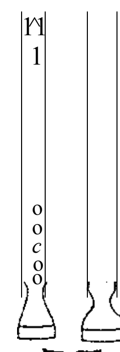
se numeşte *durloiu*[1]). *fluieră* sau *flderă*[2]): dacă-i din coajă de soc, poartă numele de *piscoănie*[3]), cel de salcie se zice *pițigoaie,* iar cu *dtipuş* sau dop la fund având şi 6 găuri, se numeşte *tapă*[4]).

Dacă-i de salcie, sunând pe două găuri de odată, se zice *tât* sau *tilincă**).

Când s'aseamănă cu cimpoiul, adecă n'are dop, se chiamă *titilic* şi *titilincă*[6]), *titilig*[7]) şi *tulnec*[8]).

Fluierele, la Românii din Moravia şi Silesia se numesc *fuiară;* ele nu se găsesc decât la *pastiri* (mocani) cari cu toții sunt Valahi. In timpurile mai vechi ei cântau din bucium şi din *gaidă* (cimpoiu), dar de mult răsunetul -acestor instrumente nu se mai aude la munte. Două fluiere de ale lor, în figurile alăturate[9]).

Cavalul. Cavalul sau *fluierul ciobănesc* este un fluier mai mare, constă dintr'un tub de lemn de paltin sau de alun, de 70—80 cm. lungime, cu un diametru de 1 cm. 5—2 cm. La capătul de jos este ceva mai îngust. In jumătatea inferioară are cinci sau şase găuri, împărțite în două grupe: 3—3, 3—2. La unele tubul este împodobit cu crestături. La ambele capete este învălit cu coajă de cireş sau în piele, ca să nu crape. In Muntenia şi în Banat e numit şi *fluier ar*[10]).

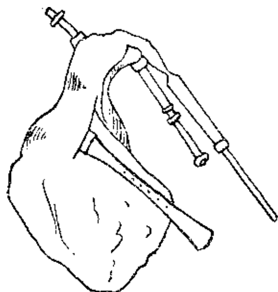

Cimpoiul. Cimpoiul (it.: carnamuza: fr.: musette; germ.: Dudelsack, Sackpfeife) este un instrument de origine străveche, cunoscut de Evrei, Grreci, Romani,'etc.

Constă dintr'un burduf de piele ele capră, pe care irncu pâstmt cântătorul îl umflă sufiând în el printro *țeve* micuță, tionai dlSsibSuJn burduf sunt împlântate 2—3 tuburi de lemn de

1) AL Viciu, *op. cit.* p. 42.
2) *Ibidem,* p. 43.
3) *Ibidem,* p. 67.
4) *Ibidem,* p. 67.
5) *Ibidem,* p. 83.
6) *Ibidem,* p. 84.
7) *Ibidem,* p. 85.
8) *Ibidem,* p. 86.
9) T. T. Burada, în *Arhiva* V, p. 272.
10) Tim. Popovici, *op. cit.,* p. 28—9.

lungimi diferite, prevăzute la capătul dinlăuntru cu *ancii* (limbi). Unul din aceste tuburi se numeşte în România *caravă* (lat.: calamus, germ.: Sehalmei) fiind-" prevăzut cu 3—7 găuri (eventual şi 1—2 clape), dă o serie de 8- 10 tonuri şi serveşte la producerea melodiei.

Celelalte tuburi numite *hanguri* (germ.: Summer, Hammeln), nu au găuri şi dau numai câte un singur ton (cei mai mare dă fundamentala, iar celalt cvinta).

Burduful e strâns încet în braţe, pentru a produce o comprimare mai mare a aerului care, năvălind spre tuburi, le face să sune.

In Franţa, era într'o vreme instrument de salon, azi îl găsim mai ales în Spania, Italia ca instrument de distracţie al ţăranului, iar la noi ca instrument poporal în unele ţinuturi muntoase, mai ales însă ca instrument de curiozitate în manile vreunui muzicant ambulant. Cimpoiul a dat idea inventării *organelor*[1]).

In unele părţi din Ardeal, foalele cimpoiului se numesc *butuş*[2]).

Ţicnalul de salcie. In Ardeal ţicnalul de salcie se numeşte *drigană, bibolă, fiştigoaie, fluieră* (fluier); dacă-i mai mare, când poate avea şi găuri[3]), *fliscoaie* sau *fliscoaie*[4]).

Cobuzul a fost un instrument de muzică, astăzi dispărut şi păstrat numai în poezia populară. Unii cred că sămănâ cu *cobza,* alţii zic că aducea cu fluierul[5]).

22. Lăcustă. O fac şi copiii macedo-români[6]).

30. Păpuşi. In Bucovina, fetele după ce să satură de jucat cu păpuşile, le îngroapă ca să ploaie.

Asupra păpuşilor, avem ştiri şi dela Românii din Macedonia[7])-

32. Proaşcă, cunoscută şi de copiii macedo-români[8]).

33. Praştie, cunoscută şi de copiii macedo-români[9]).

1) Tim. Popovici, *op. cit.,* p. 23.
2) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 25.
3) *Ibidem,* p. 41.
4) *Ibidem,* p. 43.
5) Tini. Popovici, *op. cit.,* p. 38.
6) P. Papahagi. *op. cit.,* p. 172.
7) *Ibidem,* p. 167.
8) *Ibidem,* p. 95.
9) *Ibidem,* p. 171, 173.

34. Puşcă de SOCru, cunoscută şi de copiii Macedo-Românilor[1]).

„Lemn-nelemn e socul, căci el jumătate-i lemn şi jumătate măduvă seacă; iar din el nu se face decât *puşcoaie,* ori alte jucării copilăreşti"[2]).

36. Raţe de ţipirig. „Se aşează pe malul pârâiaşului care trece prin mijlocul târguşorului şi aproape prin toate grădinile, se necăjeşte cu câteva pietricele să facă *răţuşte,* cum a văzut pe alţi băieţi mai mari"[3]).

„Să ne punem aici, lăngă apă, facem şi răţuşte"[4]).

38. Sanie. *Bârgeica* sau saina[5]) se mai numeşte şi *hâţă*[6]) în unele părţi din Ardeal, şi cu dânsa *se same* (dă cu sania) copiii iarna. Undeva datul cu sania e nuvelizat[7]).

40. **Scrânciobul.** In Ardeal scrânciobul mic, circumvolant, are numai o „prăjină la mijloc gârniţă. Prin acea gaură intră în stâlp un cuiu mare, rotund, cam ca cel din *dricul* carului. La ambele capete ale prăjinii atârnă ştreanguri, legate în formă de *huit,* în cari şeade câte un băiat. La mijloc lipit, stă *stârcit* al treilea băiat care mână (învârte) şi cei din huituri se învârt repede"[8]).

Prin alte părţi tot din Ardeal datul în scrânciob sau *scrâciom* se numeşte *dăinare* (a 'se dăinâ)[9]), scrânciobul însuş mai numindu-se şi *dăinuş, dăiniuş*[10]) *hutut* (a huţuţâ) sau leagăn[11]).

Prin alte părţi, în sfârşit, i se zice *svârdon, svârdol, vârtej,* sau *ţâţeică,* aparat de învârtit ce constă dintr'un stâlp perpendicular pe care este aşezată o rudă orizontală ce se învârte într'un cuiu la mijloc. La cele două capete ale rudei, şeade câte unul în huit, iar lângă stâlp, la mijloc stă în picioare un al treilea şi tot învârte scrânciobul sau *chercheboala*[12]).

Scrânciobul este cunoscut şi de copiii macedo-români[13]).

1) P. Papahagi, *op cit.,* p. 95.
2) *Floarea-Darurilor,* An. I, p. 265.
3) M. Sadoveanu, *Mormântid unui copil,* 1906, p. 9.
4) *Ibidem,* p. 28.
5) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 18.
6) *Ibidem,* p. 50.
7) FI. Cristescu, *Viaţa literară,* I. Nr. 51.
8) Al. Viciu *op. cit,* p. 28.
9) *Ibidem,* p. 39.
10) *Ibidem,* p. 39.
11) *Ibidem,* p. 52.
12) *Ibidem,* p. 81.
13) P. Papahagi, *op. cit.,/p.* 108.

42. Sfârâiacul, este cunoscut şi copiilor macedo-români[1]).

43. Sfârâiacul de bumb, cunoscut şi copiilor macedo-români[2]).

46. Titirezul, cunoscut şi copiilor macedo-români[3]).

49. Smeul, se cunoaşte şi de către copiii macedo-români[4]).

52. Morişcă. „Când cură apă, înfige de o parte si de alta a pârâiaşului câte un par; pe ele pune un surcel prin care se leagă un *covrag* de porumb, căruia i s'a scos mijlocul moale; în ele se înfig nişte *ţăpărlui* de trestie. Când curge apa, se învârte[5]).

57. Căruţ fac şi copiii macedo-români[6]).

60. Popelnicul este un lemn cu trei crăci micuţe, cu care se joacă copiii[7]).

61. Vitioara. „Apoi când (copiilor) li se ura cu împletitul, porniau la ghiaţă cu *vitioara,* o sănioară aşezată pe oase şi mânată de cel ce sta în ea, cu ajutorul a două beţe în capătul cărora e înfipt câte un cuiu spre a prinde bine pe ghiaţă"[8]).

1) P. Papahagi, *op. cit,* p. 175.
2) *Ibidem,* p. 94.
3) *Ibidem,* p. 123.
4) *Ibidem,* p. 167.
5) Comunic, de Şt. St. Tuţescu, Cătanele-Dolj.
6) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 176.
7) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 69.
8) C. Sandu Aldea, *Două neamuri,* Bucureşti, 1906, p. 171—2.

VI. DIVERSE.

4« De-a poarca. In Ardeal poarca se numeşte *în gogi* şi se joacă în **4,** 6 sau **8** *). Când nu au minge sau *cotea,* se folosesc ele un popic de lemn cilindric numit *gulie.*[2])

Jocul este practicat şi de copiii Aromânilor.[3])

8. Gâdilatul. In Bucovina, ca să-i facă pe copii să râdă, acel ce se joacă cu copilul (mai ales alt copil), umblă cu degetele sale, ca şi cum ar păşi, începând dedeparte şi zicând :

Câu, câu, un' te duci?
La Cocuţa s'o mănânci.
Da' de unde s'o apuci?
Ia de colo şi de ici,

şi-1 gâdilă.[4])

Obiceiul există şi la Aromâni.[5])

20. Trântele. In Judeţul Iaşi, copiii înţeleg astfel *trânta la braţă{e):* braţele se încrucişează şi trânta se face cu piedică sau fără piedică. Meşteşugul la această trântă stă în a-l apuca pe celălalt bine, îndepărtându-ţi picioarele; a-l lăsa pe celălalt să se sbuciume, cât timp tu îl strângi bine de mijloc, ca să-i iei puterea. Când duşmanul a ostenit, „te înforţezi" bine şi-1 dai peste cap.

Trântă mocănească sau *mocăneşte* se face astfel: cei doi, cari vroesc să se iea la trântă sau să se trântească, se apucă bine de mâni şi-şi ating picioarele : dreptul cu dreptul, stângul cu stângul, strigând :

— Una mă, două mă, trei mă !

1) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 47.
2) *Ibidem,* p. 48.
3) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 111 şi 147.
4) E. N.-Voronca, *op. cit,* p 652'.
5) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 18—19.

Şi tot aşa mai departe, până când le vine bine de se iau la braţe.

La orice soiu de trânte, cei cu vârtute, a falã, se lasă să fie apucaţi de cei mai slabi de spinare, cari nici aşa nu-i pot doborî.

Alţii se prind rămăşag că ei nu vor fi trântiţi, cu toate că nici nu se vor sluji de mâni.

Tot prin Moldova de sus mai avem :

Trânta dreaptă, când se cuprind în braţe cruciş.

Trânta ciobănească e cu piedică; sau: stând piept la piept, îşi întind manile peste spate, unul altuia, până la brâu, înapoi şi prinzându-se bine de brâu se trântesc.

Trânta pe furiş e când s'apucă pe furiş de mijloc, luând unul altuia toată puterea.

Trânta de-a berbecul sau *de-a berbeleacul,* când, vânzolindu-se doi ca să se trântească, un altul strein, ce ţine cu unul din ei, vine şi se pune alături în patru *brânci* ca să-i fie de ajutor şi acesta răzămându-se, îl trânteşte pe celălalt, pe deasupra prietenului său, *de-a rostogolul,* de se duce *de-a berbecul.*[1])

La trânte, fiecare caută să fie de-asupra, căci *..acela iea pe fata cea frumoasă".*[2])

28. **Bou balţat.** se face şi de copiii macedo-români.[3])

29. **Ce mănâncă copiii.** *Baraboiid,* numit încă şi *maranioi* în Ardeal.[4])

31. **Insectele şi copiii.** Cunoştinţe despre insectele şi jocurile copiilor macedo-români.[5])

35. **Lăsarea şi scularea cu manile** o fac copiii macedo-români. [6])

37. **Dare peste cap,** cunoscută şi de copiii macedo-români,[7])

43. **Claia Domnului** se chiamă atunci când mai mulţi copii în joaca lor se trântesc şi se răstoarnă unul peste altul.[8])

1) Vezi memoriul II, A. VI. 37, p. 96.
2) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 656.
3) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 192.
4) Al. Viciu, *op. cit,* p. 59.
5) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 182 şi 192.
6) *Ibidem,* p. 165.
7) *Ibidem,* p. 93.
8) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 32.

45. **Sărituri** peste sfori sau butuci, fac copiii prin Ardeal; săritura se face din loc şi cu picioarele lipite, numind aceasta: *a sări în scripţi*[1]*),*

46. **însemnarea numelor.** Şcolarii cari. ştiu câte puţintică slovă, scrijală numele lor pe coaja nucilor şi-şi urmăresc apoi iscălitura toată vieaţa; pun şi anul.

47. **Fuga** cu picioarele împleticite, adică aruncându-le unul peste altul, dela încheieturi, încă o încearcă copiii.

48. **Gâcire.** Când un copil se uită într'o parte, altul vine pe ia spinare, îi pune palmele peste ochi şi nu-i dă drumul până când nu-1 gâceşte. Şi-1 ţine într'atâta, că chiar dându-i drumul, cela vede stele verzi înaintea ochilor, din pricina strângerii.

49. **Vargiiţele,** flexibile, îndoite, slujesc în mâna unora să plesnească pe alţii, peste ce apucă.

50. Straie **nouă.** Când unul are straie nouă, altul se apropie de dânsul şi luându-i-le, cearcă postavul sau *matirîa* (stofa, materia) s'o vadă de-i groasă. Când îl apucă de haină, îl şi pişcă, zicând :

— Măi, da' groasă matirie î

51. **Fugă săltată.** Copiii mici fug a joacă, păşind şi apoi sărind tot cu piciorul acela şi apoi schimbând şi pe celălalt.

52. **Iedeşul.** Iedeşul este numele osului dela furca pieptului, la pasări. Copiii şi oamenii bătrâni au, relativ la acest os, două practici: 1) Apucă unul de un capăt şi altul de alt capăt şi trag fiecare să-1 rupă. De partea cui se rupe capătul, aceia va muri mai înaintea celuilalt. Dacă osul se rupe drept în două, vor muri amândoi cam în acelaş timp 2). Fără a mai avea în vedere acest lucru, pun rămăşag pe ceva.

— Dacă se rupe al tău, să aduci o sarcină de iarbă la porci.

— Şi dacă se rupe al tău, să aduci tu o dăsagă de pepeni.

Şi trag ; sau :

— Hai iedeş pe un sân de nuci: dacă-i rămânea tu (cu iedeşul pierdut), să mi-1 dai mie; dacă rămân eu, să-ţi dau eu ţie.

Dar se poate să nu se aibă în vedere al cui capăt se rupe,'

1) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 76.

ci numai trag şi-1 rup. Pentru aceasta, unul dă capătul rupt celuilalt şi acesta zice :

— Ştiu! Şi tot „ştiu" trebue să-şi zică unul altuia ori de câte ori unul dă celuilalt un lucru. Când se întâmplă de unul nu bagă de seamă şi nu-şi aduce aminte, cel ce a dat zice : „iedeş" şi celalt rămâne păcălit şi dator să împlinească rămăşagul pus.

Copiii mai au şi alte practici relative la prinsorile sau rămăşagurile dintre ei: 1) dau mână; 2) dau degetele mari după ce-au făcut „ptiu!" asupra lor.[1])

53. Cine nu se tenie, este cel căruia făcându-i cu degetul (ameninţându-1) spre ochiul lui, nu-1 închide. Fricosul îl închide, cu toate că ştie că nu va fi lovit.[2])

Iată ce se rosteşte prin unele părţi din Bucovina cu acest prilej :

— Ai fost în pădure ?
— Am fost.
— Ai văzut un lup?
— Am văzut.
— Te-ai temut de dânsul?

l)e regulă celalt spune că „nu", iar încercarea cu degetul arată dacă acela spune minciuni ori ba.

54. încercare de putere. In Bucovina obicinuesc tinerii a-şi încerca puterea în chipul următor : Un flăcău se întinde pe pământ cu faţa în jos şi altul se întinde *oblu* deasupra lui, cuprinzându-1 cu manile de subsiori şi apoi aducându-le după ceafă, îşi încleştează degetele astfel că cel dedesubt, strâns ca în fiare, trebue să-1 ridice.[3])

55. De-a cârligul se numeşte când doi stând în picioare, faţă în faţă la oarecare distanţă şi înţepeniţi bine în pământ, se prind ca în cârlige de degetele arătătoare, căutând astfel să se urnească

1) In Muntenia se chiamă *iadeş.*
Iadeşul îşi are originea în persanul *iadest=&m* ştiinţă, format şi el din ia<#=reminiscenţă şi *daşten=a,d\ic* aminte.
Obiceiul există şi în dreptul roman—*sponsio* (promisiune solemnă), un rămăşag între doi, după care cel învins trebuia să plătească ceeace datoră {*Amicul poporului român,* IX, p. 277—8).
2) Astfel se încearcă si vitele spre a vedea dacă nu-s oarbe.
3) E. N.-Voronca, *op*cit,* p. 656.

unul pe altul din loc; însă dacă şi-ar da unul altuia drumul, ar putea să-şi spargă capetele de pământ.[1])

56. De-a balanca. *Balama* este un băţ lung ca cele de mână, la un capăt mai subţire iar la celalt mai gros. Se aruncă cel gros înainte pe *toloacă.* Se *cinchesc* jos, aproape ca şezând şi făcându-i vânt balancei, îi dau drumul. Ea sc duce de câteva ori peste cap şi apoi drept până la ţinta ce au pus. Ţinta poate să fie de 5—6 stânjeni moldoveneşti. Acolo stă un băiet care se chiamă că „o paşte". Dacă a trecut de ţintă, mută semnul până acolo şi tot acolo trebue şi ceilalţi să o arunce, iar cel ce a aruncat-o mai slab, vine la *păscare* şi merge cel ce a păscut până atunci.

^Tot astfel se joacă ciobanii cu cârligele lor ciobăneşti, aruncându-le din deal la vale. Astfel mai aruncă şi nişte beţe cade-o palmă ce merg ca săgeata.[2])

57. Desfacerea palmei. Unul strânge palma şi o face pumn, iar altul îşi cearcă puterea, trudindu-se să-i desfacă degetele.

POMENIRI DESPRE DIFERITE JOCURI.

1. De-a bubuţu[5]**;** *bubuţul==ipumiiu],* lovitura cu pumnul.[3])

2. La leuca, jocul ce se face în Sâmbăta mare, noaptea spre Dumineca Paştilor în cimitir, în jurul unui foc făcut de cruci putrede şi uscate. Dacă cuvântul e de origine celtice, în sensul primitiv, înseamnă piatră, cfr. răd. celt. *Mag, leng,* piatră miliară, „mensuras viarum nos *milliaria,* G-alli *leucas*" (Isidor. f. Inscr., cit. de Sulzer, p. 155). Dar pietrele miliare sunt monumente ; deci leuca = monument. Mormintele sunt tocmai monumente, mai ales pietrele dela morminte,—-deci *leuca* în uzul citat : *„la leucă"* = la morminte.[4])

3. De-a bostănelul, în Bucovina.[5])

4. De-a cuiul, pare = A. IV. 6.[6])

1) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 656.
2) *Ibidem,* p. 656—7.
3) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 22.
4) *Ibidem,* p. 96.
5) E. N.-Voronca *op. cit,* p. 789.
6) Comunic, de d. Şt. St. Tuţescu, Catanele-Dolj.

5. **De-a leapşa.**[1])

6. **De-a porumbeii.**[2])

7. **De-a asurduca** (Banat).

8. **Cureaua roşie.**

9. **Puişorii.**

10. **Doda nică cu furnică.** (Banat)

11. **De-a masa (de-a nieasă).** „

12. **Mata oarbă.**

13. **Cîeanta.** „

14. **Lopta**[3]). „

15. **De-a brăzdita.**

16. **De-a bostanul** (J).

17. **De-a halea-malea.**

18. **De-a sâta cumetrei.**

19. **De-a boul.**

20. **De-a balanea.**

21. **De-a tancuşa.**

22. **In dupi.**

23. **In tare.**[4])

24. **Driciiia.**[5])

1) P. Ispirescu, *Poveştile unchiaşului sfătos,* Bucureşti 1907, p. 72.
2) *Ibidem,* p. 79.
3) *Etym. Magn. Rom.,* p. 609.
4) V. Alecsandri, *Poezii populare,* Bucureşti, 1908, p. 244.
5) C. Sandu-Aldea, *op. cit.,* p. 225.

CÂNTECE DE LUARE IN RÂS

SI ALTELE.

I. CĂTEE OAMENI.

8. **Către fete.** Cântecul acesta se aseamănă de altfel aproape în întregime cu un cântec moldovenesc, *Leverda,* care urmează.

Leverda picior de raiu,
Şapte fete pe-un malaiu.
Şi mălaiul de mohor,
Şapte fete pe-un topor.
Şi toporul de oţel,
Şapte fete pe-un viţel.
Şi viţelul fără mamă,
Şapte fete pe-o cârlană.
Si cârlana fără *vită,*
Şapte fete pe-o căpiţă.
Şi căpiţă fără vârf,
Şapte fete pe-un sovârf.
Şi sovârful fără floare,
Şapte fete pe-o ciucoare.
Şi ciucoarea fără craci,
Şapte fete pe-un copac.
Şi copacul s'a uscat,
Fetele s'au măritat[1]).

33. In Bucovina se cântă

—Cum te cheamă?
—Zor de zeamă.
—Cum te strigă?
—Mămăligă.
—Cum te taie?
—Cu mălaie.
—Cum te 'mpuşcă?
—C'o găluşcă.
Sau:
—Hap î găluşcă[2]).

Cântec asemănător cu acesta îl au şi copiii macedo-români[3]),

37. In Bucovina:

Măi băiete

1) E. Sevastos, *Cântece moldoveneşti.* Iaşi 1888, p. 318. Despre aceasta vezi ce se mai află şi în E. N.-Voronca, *Studii în folclor,* Buc. 1908, p. 201-203.
2) E. N.-Voronca, *op. cit,* p. 655.
3) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 31 şi 56.

Cueuiete,

Mână roata pe părete[1]).

39. Asămănări cu altele[2]).

55. Unui Jidan ce umblă cu pantalonii peste *turetcele* (carâmbii) ciobotelor, ca să creadă lumea că are ciobotele copiii îi strigă :

Foaie verde de ciuperci,
Pantaloni peste turetci,
Ia-1 drace de pe poteci.

56. Unuia cu numele **Trandafir:**

De departe trandafir,
Iar d'aproape borş cu ştir.

Se aude şi ca proverb, însemnând o desiluzie care-ţi dădea o aparenţă frumoasă.

57. Celor cu numele de familie sau cu porecla Furtună Fortuna):

Furtunache cel nebun
Strânge pietre de pe drum
Şi le pune 'n buzunari
Şi-i pare că-s coarne de mari(?)[3]).

In Ţepu:

Şi-i pare că-s gologani.

58. In Moldova copiii se joacă spunând despre un Jidan păgubaş următoarele:

încă m'am dus la Doro- ! Când ies afară,
[hoiu | Iapa este, mânzul nu-i,
C'un căruţ de usturoiu; | Am prepus pe dumnealui,

arătând primarului că a prepus pe cutare sau pe cutare dintre ei ca tâlhari[4]). Acest cântec este probabil din *iapa prăpădită* (A. I. 24).

60. Unui Nicolae:

Nicolae,
Pui de gaie[5]).

1) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 785.
2) Vezi în ale mele *Jocuri,* Mem. L, p. 100; Meni. II, p. 113.
3) E. N.-Voronca, *op. cit.* p. 417.
4^ E. N.-Voronca, *op. cit!,* p. 550.
5) Gr. Tocilescu, *op. cit,* V. I. P. II, p. 1133.

Sau :

Mculae
Puiu de gaie,
Dă-mi un puiu
Să nu te spuiu,
Că te pune mă-ta 'n cuiu
Şi te mancă cu făsui[1]).

1) I. A. Zâne, *op. cit,* VI, p. 235.

II. CĂTEE VIEȚĂȚI, LUCEUEI, DIVEESE.

1. Cântecul ariciului. *Variantă* din Eomanați:

Arici,
Arici,
Pogonici,
Du-te la moară
De te 'nsoară,
Şi iea fata lui Cioboară,
Cu cercei
De nouă lei,
Cu mărgele
De surcele.

si:

Arici,
Arici,
Pogonici,
Du-te la moară
De te 'nsoară,
Şi iea fata lui Cicoare,
Cu cercei
De nouă lei,
Cu mărgele
De surcele.

Sau alta din Grorj :

Arici,
Arici,
Pogonici,
(H)ai la moară
De te 'nsoară,
Şi iea fata lui Cicoară
Şi boii 'mpăratului
Si caleaşca Eadului.

3. Cântecul gălgăriței îl au şi copiii macedo-români.[2])

4. Cântecul melcului. Variante clin Eomanați :

Melc,
Melc,
Codobelc,
Scoate coarne boiereşti,
Şi te du la baltă
Şi bea apă caldă ;
Şi te du' la Dunăre,
Şi bea apă tulbure;
Şi te suie pe *bostean.*
Si mănâncă leustean.

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.,* Voi. I. Partea I, p. 508.
2) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 191.

Sau :

Melc,
Melc,
Codobelc,
Scoate coarne boiereşti,
Şi te du la Dunăre,
Şi bea aba tulbure
Şi ad'o de-a(ca?) limpede,
Să spălăm cămeşile.
Pe-ale mele,
Pe-ale *tele,*
Pe-ale lui nea Stan din vale.
Şi mănâncă leuştean
Si te fă cât un buştean.[1])

Variante mai sunt încă.[2])

In sfârşit, acest cântec se mai aude, schimbat însă, şi atunci când le intră copiilor apă în urechi la scăldat, ca la B. II. 9. Copiii iau două pietricele şi le pun la urechi zicând:

Melc, melc,
Cotomelc,
Scoate apă din urechi,
Că ti-oiu da un ban vechiu
Şi-o lingură de curechiu
Şi-o palmă peste urechi....

apoi aruncă peste cap îndărăt pietricelele în apă zicând :

Frigurile mele
Pe cine-i în piele (Hațeg)[3]).

Cântecul îl cunosc şi copiii macedo-români.[4])

6. In Bucovina copiii scuipă în palmă, fac cruce pe tăişul celeilalte palme şi zic:

Scoate, drace, ce-ai furat,
Că te-oiu bate spânzurat
Cu fiarele plugului
Pe părțile dosului.

Taie apoi, lovind odată, şi încotro sare stupitul, într'acolo caută.[5])

In județul Tutova se cântă:

Scoate drace ce-ai furat,
Că te-oiu bate spânjurat ;

iar în Suceava :

Scoate drace ce-ai furat, i
Că te-oiu bate spânzurat
In mijlocul drumului
Cu fiarele plugului.[6])

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.* Voi. I. Partea I, p. 507.
2) G. D. Teodorescu, *Poezii populare,* p. 191; *Albina* III, p. 1152—3.
3) *Etym.Magn. Rom.,* p. 1278.
4) P. Papahagi, *op. cit,* p. 192.
5) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 550.
6) *Şezătoarea,* VI, p. 31.

O variantă a acestui cântec o cunosc şi copiii macedo-ro-

7. **Cântec către luna nouă.** In Bucovina, la *craiu-nou* se cântă :

Ptiu ! ptiu ! craiu vechiu,
La duşmani nou,
Da' la noi vechiu !

Şi sar în sus copiii. Dacă zici „nou", blastămă morţii,, zicând :

— Dă doamne ţie craiu aşa de nou, cât îi trăi!

Nici să zici că se vede, căci plâng morţii; e păcat şi ei te ^tstămă zicând:

— Dă Doamne ţie, aşa să vezi cât îi trăi!

Şi încă alte daţine şi credinţe.[2])

Prin alte părţi, este credinţa că dacă ieşi afară şi vezi craiu să zici:

— Sănătate în casă şi ploşniţele afară.

De ai asemenea podoabă în casa ta, ori de eşti bolnav, să

.0*

Crai nou, j Dă-mi unul plin :
Crai nou, j Roş ca călina,
Na un fideleş gol, j Gras ca slănina.

Asemenea se potriveşti totdeauna, când este craiu nou, să parale în pungă, dacă vrei ca toată luna să te joci cu ele.[3])

* In Botoşani, este datină ca atunci când vezi craiu nou, sa în sus şi să zici:

Craiu nou, [Sau: Craiu nou,
Craiu nou, Craiu nou,
Sănătos m'ai găsit, Cu bani m'ai găsit,
Sănătos să mă lasi: Cu bani să mă laşi;

aruncă o bucăţică de pâne către lună: sau zic cum se zice şi ^ Bucovina, lăsând la o parte cele două versuri din urmă.[4])

8. **Istoria degetelor şi a iepurelui** o au şi copiii Macedo-mânilor.[5])

9. **Ca să scoată apa din ureche,** vezi mai înainte B. II. 4.

11. **Ca sa treacă ploaia.** Ca descântec, sau mai bine zis ca

1) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 95.
2) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 614—5.
3) *Şezătoarea,* I, p. 191.
4) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 316.
5) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 17.

vrajă, acest cântec se pronunţă adesea, precum în ju Neamţ, împotriva ploilor. El sună:

Stai ploaie călătoare, Cu un maiu,
Că te-ajunge sfântul Cu sabia lui Mihaiu,
[soare Cu cuţite
Şi-ţi taie picioarele Ascuţite,
Cu un maiu, Cu topoare ruginite.

La vrăjire, clescântătoarea iea trei topoare şi un cuţit şi stând în mijlocul curţii pune topoarele jos: luând unul, îl învârte peste cap ameninţând ploaia cu toporul şi cu cuţitul. In urmă, înplântă toporul îri spre răsărit; vrăjind cu al doilea topor, îl inplântă spre apus : pe al treilea împreună cu cuţitul le împlântă iarăş în-partea clin cotro vine ploaia.[1])

Prin alte părţi, cântecul se reduce la:

Treci ploaie trecătoare,
Ca brânza prin strecătoare! .

Variantă :

Treci ploaie „trecătoare, Cu căciula lui Mihaiu,
Că te-ajunge sfântul Plină de coji de mălaiu.
[soare, Aci o, moaşă, druga.
Şi-ţi taie picioarele, Să lovesc pe murga ;
Cu un maiu, Murga cufurită.
Cu un paiu. Ploaia risirjită.[2])

In Moldova de sus:

Stai ploaie,
Că te moaie,
Că te-ajunge soarele
Şi-ţi taie picioarele[3]).

In Mahala, Bucovina, ca să stea ploaia, copiii strigă:

Stai ploaie, călătoare, j Şi nenica ghiocel (diecel ?)
Că mămuca-i vrăjitoare ; Şi. ţi-a face-un colăcel
Şi ţi-a cia de suflet el.[4])

Din Petia-Suceava, ca „descântec de ploaie" :

Fugi ploaie călătoare,- j Cu un paiu,
Că te-ajunge sfântul I Cu un maiu,
[soare, j Cu sabia lui Mihaiu.

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.* Voi. I. Partea II, p. 1549: cu prea puţine schimbări şi în V. I. P. I., p. 510.
2) *Albina,* V, p. 77.
3) E. N.-Voronca. *op. cit,* p. 930,
4) Idem, *ibidem,* p. 363.

Din Mălini-Suceava :

Stai ploaie curgătoare,
Că te-ajunge sfântul
[soare,
Cu un maiu,
Cu un paiu,
C'o bucată de mălaiu,
Cu sabia Domnului,
Cu cuțitul orbului,
Taie capul omului
Şi pune pe-al Domnului.

După ce recitează aceste versuri, se pune-în fața casei un topor cu ascuțitul în sus, o sapă, o cociorvă şi o lopată. *) In Țepu, se întinge în pământ un topor, o secure, ori altă unealtă de fier, ca să nu ploaie cu piatră.

Variante mai sunt.[2])

12. Istoria feței. *Variantă:*

Asta-i gura
Grangura,
Ista-i nasul,
Fârtănasul;
Ista-i ochiu,
Bazaochiu,
Asta-i geana,
Coțofana ;
Iasta-i fruntea tăvăluc,
Ista-i părul vălătuc,
Tumba, tumba, tumba, tumba !

Zicând „tumba", freacă părul din frunte.[3])

„Şi mătuşa Anița zâmbea dulce şi prindea a rosti moale, pe acelaş glas, mângâindu-i pe rând (copilului) cu două degete, degetul cel mare şi arătătorul dela mâna dreaptă,—părțile rostite :

Barbă-bărbue,
G-ură-gurărie,
Nas-năsăluc,
Ochi-bazaochi,
Sprincene-coțofene,
Frunte-văiătuc
Hop de țuțuluc!

Şi-1 apuca de cârlionțul auriu de pe frunte: iar Ghițişor dădea capul pe spate şi începea a-şi tremura guşa într'un râs argintiu, care răspândea, par'că, lumină împrejur".[4])

Variante macedo-române.[5])

13. Istoria celor 10 numere. Prin unele părți din Oltenia, începe cu versul :

Una-mi este luna,

şi apoi urmează restul.

14. La scăldat. Prin unele părți ale Ardealului, după ce-au ieşit din apa unde s'au scăldat, şi până să se 'mbrace, copiii cântă:

1) *Şezătoarea, I,* p. 186—7.
2) P. Ispirescu, *Pov. unch. sfăt.,* p. 112.
3) Din Țepu-Tecuciu.
4) N. N. Beldiceanu, în *Semănătorul, VI,* p. 68.
5) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 16—7.

Frigurile mele,
La *Calie* 'n piele.

Vorba *Calie* ar arăta o ființă închipuită despre care cred copiii că poate răbda frig cât de mare.[1])

15. Cântecul polobocului. In Bucovina, cu prilejul cinstirii, împreună cu alte cântece se aude şi acesta:

Poloboc,
Poloboc,
Ia mai stăi pe loc
Să-ți citesc molifta ta,
Până ne vom îmi

Iar prin alte părți:

Prea cinstite poloboc,
Ia mai stăi puțin în loc,
Să venim noi vr'o câțiva,
înspre mântuirea ta ![3])

16. Când li se schimbă copiilor dinții. Prin Botoşani se aude:

Cioară, cioară,
Na-ți un dinte de fier,
Dă-mi altul de oțel.

Tot astfel le rostesc şi copiii macedo-români[4]).

Cu privire la dinți, în *Magia simpatică,* iată ce aflai scris cu prilejul unei monografii engleze, *Golden Bough* de J. Gr. Frazer (tradusă în franțuzeşte: *Le rameau d'or,* de R. Stiebel şi J. Toutain):

„TJn sălbatec nu înțelege decât foarte rar deosebirea dintre „natural" şi „supranatural", pe care o face omul mai civilizat. Pentru el lumea e condusă din toate părțile de agenți supranaturali, de ființe personale cari lucrând pentru motive asemenea celor cari-1 fac pe el îhsuş să lucreze, pot fi ca şi el mişcate, prin apeluri de milă, la speranță sau la frică. Dar pe lângă idea unei lumi pline de forțe spirituale, omul primitiv mai are şi o altă concepție: că natura este constituită dintr'o serie de evenimente cari se produc într'o ordine invariabilă, fără intervenirea nimănui.

Din această credință derivă „magia simpatică", care are o mare însemnătate în cele mai multe sisteme de superstiție, şi care conține poate de fapt noțiunea modernă a legilor naturale. Deşi aplicațiunile acestei filozofii sunt numeroase (căci aceasta este mai mult un sistem de filozofie .decât o artă), principiile fundamentale pe cari ea se bazează, se pot rezumă la două. Primul e, că efectul seamănă cauzei ce l-a produs ; ai doilea, lucrurile cari au fost odată în contact şi nu mai sunt acum, continuă încă a avea influență unul asupra altuia, ca şi când contactul ar persistă. Din primul principiu, sălbatecul deduce, că dacă îl urmează, el poate face tot ce doreşte; din al doilea el deduce, că poate să aibă influență departe, după voința sa, asupra unei persoane, ori a unui obiect din care posedă o părticică. Acest din urmă fel de magie, bazată pe credința unui fel de simpatie ascunsă, stabilită în mod indisolubil, între obiectele cari au fost odată unite, se numeşte *magie simpatică* în adevăratul înțeles^al cuvântului".

Un exemplu interesant de magie simpatică, zice traducătorul de până

1) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 25.
2) E. N.-Voronca, *op. cit,* p. 907.
3) *Arhiva, IV,* p. 223; E. N.-Voronca, *op. cit,* p. 139.
4) P. Papahagi, *op. cit.,* p 190.

aici, găsim în credinţele şi obiceiurile poporului nostru în legătură cu *dinţii;* el se află şi la alte popoare, după cum ne arată Frazer.

Când un copil îşi schimbă un dinte de lapte, e obiceiul ca copilul să arunce dintele pe acoperişul casei, strigând :

— „Cioară, cioară, na-ţi un dinte de os (fier), dă-mi unul de otel" si variantele deosebite.

Afară de asta, oricine când îşi scoate un dinte, trebue să-l păstreze într'o legăturică, la un loc ascuns sau aproape de sine, pentru ca să nu-i mai cadă şi alţii.

Iată ce găsim în Frazer relativ la acest caz de magie simpatică:

„La Australieni este obiceiul de a scoate tinerilor unul sau mai mulţi dinţi din faţă în timpul ceremoniilor de iniţiare, la care ei trebue să fie supuşi, înainte de a fi admişi printre bărbaţi. Motivul acestui obiceiu e neexpiicabil; ceeace ne interesează aici este credinţa unei relaţiuni între tânăr şi dinţii săi, după ce i-a scos.

La câteva triburi de pe râulDarling (Noua Galie de sud), dintele scos era pus sub scoarţa unui arbore, aproape de un râu sau de o gaură plină cu apă. Dacă scoarţa creştea pe deasupra dintelui, sau dacă dintele eră dat afară şi cădea în apă, eră semn bun, totul va merge bine ; dar dacă el râmânea la vedere şi dacă furnicile treceau pe deasupra lui, ei credeau că băiatul va suferi de durere de gară. In triburile din Victoria, arborele sub care dinţii fuseseră puşi, deveniâ oareşicum sacru. Numai câţiva membri ai tribului îl cunoşteau; tânărul nu trebuia să ştie niciodată unde au fost ascunşi dinţii săi. Dacă el muriâ, părinţii cojiau tulpina arborelui şi făceau foc de jur împrejur, pentru a-l usca complet ; astfel făceau un monument în memoria defunctului. Acest din urmă obiceiu arată bine credinţa rela,-ţiunii dintre corp şi dinţii cari au făcut parte din el. La Murringi si în celelalte triburi din Noua Galie de Sud, dintele scos eră dintâiu încredinţat unui bătrân, pe urmă îl trecea dela un cap de familie la altul, până făcea ocolul comunităţii; reveniâ apoi la tatăl tânărului şi pe urmă la tânărul însus. In nici un caz nu trebuia pus într'un sac ce conţine substanţe magice," căci atunci proprietatea lui ar fi fost în pericol. ***Tb-l*** A. "W. Howit adună odată dinţii tinerilor iniţiaţi, dar bătrânii tribului îl rugară cu multă stăruinţă să nu-i pună într'un sac, unde ştiau că el a pus fragmente de cuarţ, căci puterea magică a acestor fragmente ar fi trecut în dinţi şi ar fi vătămat pe tineri. Trecuse aproape un an ele când d-l Howit primi" vizita unuia dintre cei mai însemnaţi membrii ai tribului, care parcursese aproape 500 km., pentru a căuta dinţii în chestiune. El povesti că unul dintre tinerii oameni eră bolnav si credea că dinţii săi ar fi râu păstraţi, dar se asigură că dinţii au fost ţinuţi într'o cutiuţă separată, la o parte de orice bucăţi de cuarţ, şi îi luă cu'sine bine învăluiţi. In tribul Dieris (Australia de sud) se învălue* dinţii scoşi în timpul de iniţiare în pene de cazuar. Tatăl, sau cea mai apropiată rudă a tânărului îi păstrează până ce gura se vindecă şi chiar mai mult timp. Apoi se procedează la o ceremonie, care are de seoţD a scoate toată vieaţa din dinţi. Tatăl, însoţit de câţiva bătrâni, rosteşte câteva cuvinte fără şir, pe urmă clatină dinţii, îi scoate şi-i duce la o oarecare distanţă si îi îngroapă cam la 35 cm. adâncime. Dacă el n'ar fi făcut această ceremonie, tânărul ar fi avut răni cari i-ar fi strâmbat gura : nu numai că el n'ar fi putut vorbi, dar şi figura sa ar fi fost strâmbată. Această ceremonie este interesantă, căci ea ne arată sforţările făcute pentru a rupe legătura ce uneşte pe om cu o parte separată din corpul său.

„De asemeni la Indienii de pe râul Thomson (Columbia britanică^ America) dacă un copii pierde dinţii, tatăl său îi iea şi-i pune într'o bucăţică ele carne, îi învălue aşa până nu-i mai vede şi pe urmă îi dă la un câne care-i înghite. Autorul care descrie acest obiceiu, hu dă alte lămuriri; noi am putea crede că aceasta se face ca copilul să-şi recapete dinţii tari ca ai cânelui. In Sussex (Anglia), sunt aproape 30 de ani, o servitoare se opunea faptului de a aruncă dinţii copiilor, sub cuvânt că, dacă un animal îi găseşte şi-i roade, copiii vor 'avea aceiaşi dinţi ca acel animal. Ea a istorisit cum/' un oarecare Simmons avea dinţii din falca superioară asemănători cu din-

ţii unui porc şi aceasta din cauză că mumă-sa ar fi aruncat din nebăgare de seamă dinţii săi de lapte în mâncarea preparată pentru porc."

La Arabi, când un copil pierde un dinte, îl iea între degetul cel mare şi cel arătător si-l asvârle către soare zicând: „Dă-mi unul mai bun"; noii dinţi cresc atunci drepţi, bine uniţi şi tari. „Soarele, zice Tharafah, dă micului copil un dinte alb şi lucios, ca o piatră de grindină". Se aruncă deci dintele către soare, pentrucă de acolo vine grindina şi în consecinţă soarele poate trimite dinţii albi şi lucitori ca grindina.

In alte teri, dinţii scoşi sunt puşi într'un loc unde ar putea fi găsiţi de un soboleai sau vreun şoarece, în speranţă că dinţii noi vor avea tăria dinţilor de rozători. Aproape în toate părţile în Germania tracliţiunea populară recomandă, când cineva scoate un dinte, să-l pună într'o gaură de şoarece ; dacă se urmează astfel cu dinţii de lapte ai unui copil, apoi el nu va avea niciodată durere de dinţi. Se mai poate, de asemenea, ca să se pună copilul îndărătul unui cuptor şi să arunce dintele său înapoi pe deasupra capului său zicând: „Şoarece! dă-mi un dinte de fier, eu îţi dau dintele meu de aur!" Atunci ceilalţi dinţi nu se vor mai strică. Pe unele locuri se zice: „Şoarece dă-mi un dinte nou", sau: „Şoarece! eu îţi dau un mic os, dă-mi o mică piatră", sau încă: „Şoarece, iată un vechiu dinte pentru tine, fă-mi linul nou". In Bavaria se zice că clacă • se respectă această tradiţie, dinţii de al doilea rând ai copilului vor fi albi ca dinţii şoarecelui. Slavii de sud îşi învaţă copiii a-şi aruncă dinţii într'un colţ întunecos zicând : „Şoarece, şoarece, iată un dinte de os, dă-mi în loc unui de fer". Departe ele Germania, în Earolonga, în Pacific, când se scot dinţii unui copil, se cântă:

Mare şobolan, mic şobolan,
Iată dintele meu cel vechiu,
Te rog, dă-mi altui nou !

Cineva strigă în acelas timp: „O şobolan! Iată dintele său! dă-i unul de aur!" La Ilocans de Lucon (Philippine) când dinţii copiilor încep să se mişte, îi scot cu aţa şi-i pun în locurile unde şobolanii ar putea să-i găsească. In Mexicul vechiu, când unui copil îi iesiâ un dinte nou, părinţii săi puneau dintele de lapte într'o gaură de şoarece; fără aceasta, credeau ei că dintele cei nou n'ar fi putut creşte. Altă aplicaţie puţin diferită, dar mai barbară, există în Şvabia, unde în timp ce copilului îi cresc dinţii, îi atârnă la gât capul unui şoarece, pe care-i rupsese cu dinţii încă pe când trăia. De altfel trebue să aibă grijă a nu face noduri ia şiretul de care eră legat capul şoarecelui ce eră atârnat la gâtul copilului. In Bohemia acelaş obiceiu există, elâr şiretul trebue să fie ros şi pe el trebue să fie atârnate trei capete de şoareci în loc de unul. Dinţii sunt aruncaţi si pe acoperişul casei, pentrucă" şi acolo pot fi găsiţi de şoareci şi se învoacă şobolanii, pentrucă ei sunt recunoscuţi că au dinţii tari. In Ârhipelagele Serangao şi Gorong între Noua Guineie şi Celebes, când un copil pierde dintele său de lapte, îl aruncă pe acoperiş zicând: „Şoarece, îţi dau dintele meu, clă-mi-l pe ai tău". In Ambogna obiceiul e acelaş, iar cuvintele sunt: „Iea acest dinte şi dă-mi altul mai bun". In insulele Kei, la sud-vest de Noua Guinee,' când un copil e aproape să schimbe dinţii, se urcă pe acoperiş pentru a oferi şobolanilor dinţii săi.

Interesant e de altfel pricina pentru care toate popoarele învoacă *şoarecele,* pe când noi şi fraţii Aromâni, cerem dinţii dela *cioară* (A şi G. Murgoci în *Sămănătorul,* VI., p. 170—4.

De altfel idea despărţirii dinţilor ca parte din organismul omenesc, de corp, aşa cum se arată mai sus, se aplică şi la alte părţi ale corpului. *Părul* care rămâne în pieptene la pieptănat nu se aruncă pe foc sau în gunoiu, ci se pune în gard, să putrezească sângnri. *Unghiile,* când omul şi le taie nu se aruncă în gunoiu, ci se pun într'un ioc curat, sau sunt suflate în vânt. Tot astfel *scăldătoarea* copiilor mici şi *zoile* dela diferite feredeie de leac se varsă tot în locuri curate. Chia,r *urma,* lăsată ele picior pe pământ, nu-i lucru fără nici un rost; tot astfel *ţărâna dela mormânt, hainele,* etc.

20. Când un copil plânge. Cântecul acesta se întrebuințează şi ca proverb[1]).

21. La sughiț. In Botoşani, se spune o vorbă, aşa în vânt, fără a i se şti însemnătatea:

Chef şi bucurie
In deal la bostănărie[2]).

26. Cântecul soarelui. O frântură din cântecul pomenit, în altă parte [3]).

27. Cântecul oii. In Bucovina, în loc de *oaie* avem *cucul:*

Cucuie măria ta,
Am venit la dumneata,
Să-mi dai calul şi iapa,
Să mă duc la soră-mea,
Cam auzit c'a făcut trei
[feți
Logofeți
Cu părul de aur creț/
Să mă îmbrac cu straie verzi,
Cu cai 'mpăratului,
Cu biciul vâtavului[4]).

Pentru asemănări, vezi şi A. II. 16.

Aceste cântece se aud întrebuințate şi ca *gâcitori.* Iată pe cea a *lupului:*

Am o oaie coacăză,
Se roagă la cuc :
— Cucuie, măria ta,
Să-mi dai caii cu căruța,
Să mă suiu la Măriuta,
Cam auzit c'a fătat
Trei iezi
Logofeți
Cu părul ele aur creț.
Unul a pierit,
Unul[8] a murit,
Unu 'n munte sa suit
Cu cai soțului,
Cu căruța 'mpăratului,
Cu biciul vătavului.

Sau:

Am o oaie oacheşă,
Şade jos şi deapănă,
Şi se roagă robului,
Şi se 'nchină cucului:
— Cucuie măria ta,
Am venit la dumneta,
Să-mi dai căruța
Cu streşinuța
Să mă duc la soră-mea,
Cam auzit c'a făcut
Doi feți
Logofeți, •

1) I. A. Zanne, *op. cit.* II., p. 699.
2) E. N,-Voronca, *op. cit.,* p. 789.
3) P. Ispirescu, *Pov. uncii, sfat.,* p. 112.
4) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 768.

Cu părul de aur creț:
Unul şade cu mațele 'n pahar
Şi unul cu sângele 'n zahăr[1]).

Ca ghicitoare pentru *untiscâ:*

Am o oaie rapănă,
Şade 'n deal şi deapănă
Şi se 'n chină rugului
Şi se roagă cucului:
— Cucuie, măria ta,
Am venit la dumneata,
Să-mi dai calul dumitale
Să mă duc la socru-mare.
Cam auzit c'a fătat:
Sub un munte rotunzat,
Şi-a făcut trei feciori,
Trei frățiori!
Unul a murit,
Unul a pierit,
Unu 'n munte s'a suit
Cu sângele 'ntr'un *zăhan.*
Cu mațele 'ntr'un pahar.

Sau: ^

Este o babă hreapănă,
Şade jos şi deapănă
Şi se roagă lupului
Şi se 'nchină cucului:
— Cucuie, măria ta,
Am venit la dumneata.
Să-mi dai calul şi căruța,
Să mă duc pan' la măi-
[cuța,
Cam auzit c'a făcut
Trei feți
Logofeți
Cu părul de aur creț:
Unul a murit,
Unul a pierit,
Unu 'n munte s'a suit
El în munte cu ciocanul a dat,
Muntele s'a cutremurat,
Fetele s'au măritat,
Eu bacşiş am căpătat.
Ieşi fetiță
La portiță
Că te-aşteaptă Daieon,
Daleon fecior de domn[2]).

Altul, cu foarte puține deosebiri sună:

Cucuie, măria ta,
Yenii până la dumneata,
Să-mi dai un cal po
[rumbac,
Să mă duc până la Novac,
Cam auzit,
Fi-mea a făcut
Doi feți
Logofeți,
Unu 'n munte s'a suit,
Muntele s'a *sudumit,*
Mă dusei la musca mare,
Musca mare treieră
Şi *a* mai mică vântura,
Cu pană de ciocârlie,
Hi! Mărie, hi![3])

pentru care vezi şi B. II 27.

1) Artur Gorovei, *Cimiliturile Românilor.* Bucureşti 1898, p. 216.
2) *Ibidem,* p. 381—2.
3) Gr. Tocilescu, *op, cit* V. I. P. I, p. 516.

Dar nuniărul variantelor nu se încheie[1]).

29. **Cântec către ciori.** In Bucovina şi prin Moldova de sus, copiii de jucărie pun manile una peste alta, se țin cu degetele de pielea mânii deasupra şi zic:

Gâr,- cioara,
Dela moară,
Cu făina 'n poală!
Ou manile de aluat,
Că buzele ți-ai spurcat,
Cârî Car! "

Si zicând aşa împrăştie îndată manile ca şi cum ar sburâ cioarele[2]).

30. Variantă din Teleorman:

—D'undevii,măiNutule?
__Dela pârâu repede.
—Ce-ai văzut, măi Nu-
[țule ?
__Doi pui de scripete.
__Cum făceau, măi Nu-
[țule ?
__Chițai, chițai, banița,
Dă-i cu stremuralița,
Dela vale pân' la deal,
Pân' la pomii lui Drăgan.
Floricică nu cădea,
Nu e nean'-tău să te iea,
Şi e dus la Dobrogea,
Să iea bani cu secera,
Să plătească dajdia.
Dajdia 'mpăratului.
Drumul Țarigradului[3]).

44, **Cântec către cocostârc.** Când copiii văd pentru întâia dată cocostârc, îi cântă:

Calăuzu,
Buzu,
Potoarce-te,
Invârte-te,
Ca popa 'n biserică,
Ca porcii prin feregă,
Ca viței 'n *stolo gol,*
Ca vacile 'n munte gol.

Stologolul este un loc închis cu *târşi* (crengi verzi), unde bagă gospodarii vițeii[4]).

45. **Cuvinte cari se rostesc de copii când fac pe negustorii:**

—Un'(-de) te duci:
La Tecuci[5]),
Ori la Necoreşti,
Ca să târgueşti?
— Unde m'aş duce, m'aş
[duce,
Dar mi-i că n'am ce aduce;

1) Gr. Tocilescu *op. cit.* V. I. P. I, p. 512-13, cuprinde alte patru câjîi/fcoco
2) E. N.-Voronca, *op. cit,* p. 139-40.
3) Gr. Tocilescu, *op. cit.,* V. I. P. I., p. 516.
4) AL Viciu, *op. cit.,* p. 80.
5) Capitala județului Tecuciu ; Necoreşti (ofic.: Nicoreşti) şi Podul Turf cului, (pron. pop,: Po'-Turcului), târguşoare în județ.

Unde aş pleca, aş pleca,
Dar mi-i că n'am ce cum-
[pără,
Că *io-s* negustor greu,
Să *ieu* marfă de-un leu[1]).
—Du-te la Podu-Turcului,
Că găseşti marfa pământului:
La tot crişmarul,
Umpli buzunarul ;
La tot crişmarul,
Chisaua[2]) şi amânarul;
Iar la hanul dela nuc,
Cinci lulele si-un ciubuc.

46. **Când tuna şi trăsneşte,** copiii sburdă şi aleargă zicând:

Doame ajunge
Pe cel ce fuge[3]).

47. **Când plouă.** In Moldova de sus copiii cântă :

Plouă,
Plouă,
Babele se ouă
într'o casă nouă;
Fetele dumică,
Flăcăii mânâncă[4]).

48. Când în mijlocul unei roate de copii vine altul străin, copiii îi cântă, precum am auzit în corn. Copou, jud. Iaşi: întrebările şi răspunsurile, le zice acelaş

—Nemțişor,
Qotofintişor,
Ce-ai în sânişor ?
—Am un păduche
Care mă *studie* (scuipă)
Şi în buzunar
Un țânțar,
Lăutar.

49. Către soldați:

Căpitan,
Cap de bostan ;
Colonel
Cap de purcel[5]).

1) T. Panifile, M. Lupescu, L. Mfejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate,* p. 130: „Un om se duce la un ciobotar să cumpere nişte^ papuci pentru nevastă-sa; şi se întâmplase că ciobotarul cela n'avea decât o singură pereche de papuci, şi şi-aceea proastă.
—„Cât cei pe dânşii? întreabă omul.
—„Zece franci; dar pentru dumneata las cu nouă şi jumătate.
—„Hei, hei! oftă omul,
Negustor greu,
Cu marfă de un leu!
Şi iesi afară !"
2) Vas, adesea de lemn, cu capac, în care țineau bătrânii mai înainte tutunul.
3) El. N.-Voronca, *op. cit,* p. 785.
4) *Ibidem,* p. 930.
5) Comunic de căp. Em. Popp din Bârlad.

50. Cântecul berzei:

— Barză,
Barză,
Ge ai în cioc?
— Un boboc.
— Dar în guşă?
— O căpuşă,
— Vino la noi după uşă.
Dar în ghiare?
— Râschitoare [1]).

51. Cântecul caprei, folosit adesea şi ca sorţ, în Vâlcea:

Şiş capră cu mărgele,
Că-s mai multe viorele.
Bonciş
Bonciş
După casa lui Tiviş.
Tivison,
Busuioc,
Ranţurile,
Branţurile,
Cuscudia,
Veselia,
Ia-ţi mâna d.'acia.

Variantă din Romanaţi:

Sare capra din argele
Cu mai multe ghiocele.
Rontiş
Bontiş,
După casa lui Tiviş.
Tivicana,
Berbecana,
Ranţurile,
Branţurile,
Cuscudia,
Veselia.
Spârc Măndia.

Â doua variantă tot din Eomanaţi

Şişi capră cu mărgele,
Ca sunt mai multe sân-
[cele
Şi mai multe ghiocele.
Ronciş,
Ponciş,
Pe la casa lui Tivici;
Tivicana,
Berbecana,
Ranţurile,
Banţurile,
Cucutia,
Veselia,
Spăimântă mânia [2]

52. Părinţii sau fraţii cântă copiilor mai mici, fraţi sau surori, ca să stea în picioare, să stea *pop* sau *popuşor*

Popuşor,
Popuşor,
Că-ţi dă mama un ouşor ;
Păpuşică
Mititică,
Că-ti dă mama o floricică.

53. Cântecul cocosului, răspândit prin cărţile de scoale primare; constituind aşa numitul „basmul cocoşului" prin Muntenia, iar în Moldova şi „povestea cucoşului".[3])

1) Gr. Tocilescu *op. cit.* V. I. P. I, p. 517.
o\ *Xbide7)%* id 509
3) Vezi: d. Şăineanu, *Basme,* p. 950; Per. Papahagi, *op. cit.,* p.26 şi urm. cu alte teme.

Şi era un moş,
Ş'aveâ un cucoş,
A, ce mai cucoş,
Cum cânta la moş!
Ia cântă, cucoşule,
Sai de joacă, moşule !
Şi era o vulpe,
Şi-a mâncat, cucoşul,
A, ce mai cucoş, etc.
Şi era un câne
Şi-a mâncat cucoşul,
Vulpea pe cucoş,
"A, ce mai cucoş, etc.
Şi era un lup,
Şi-a mâncat pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoş,
A, ce mai cucoş, etc.
Şi era un urs,
Şi-a mâncat pe lup,
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoş,
A, ce mai cucoş, etc.
Şi era un par,
Şi-a ucis pe urs,
Ursul pe lup,
Lupul pe carie,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoş,
A, ce mai cucos, etc.
Şi era un foc,
Şi-a ars pe par,
Parul pe urs,
Ursul pe lup,
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoş,
A, ce mai cucoş, etc.
Şi era o ploaie,
Şi-a stins pe foc,
Focul pe par,
Parul pe urs,
Ursul pe lup,
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoş,
A, ce mai cucoş, etc.
Şi era un vânt,
Şi-a sbicit pe ploaie,
Ploaia pe foc,
Focul pe par,
Parul pe urs,
Ursul pe lup.
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoş,
A, ce mai cucoş,
Cum cânta la moş î
Ia cântă, cucoşule,
Sai de joacă, moşule !

54. Când se face o nuntă, *cam aşa :*

Bate toba
La Moldova,
Că-şî mărită Stroe fata; j
I-a mâncat cotoiul urda,
IST are cu ce-i face nunta.[1])

55. Cântec care se foloseşte şi ca sorţ :

Hei Lunaie, |
Hei Plăvaie, j
Muciu bate,
- Buciu bate,

1) T. A. Zanne, *op. cit.,* VI, 235.

Câte vaci sunt adunate :
Şi-ale mele,
Şi-ale tele,
Şi-ale ragei din pădure :
Ragea răgea,
Ţiganii fugea,
Cu cimpoaie,
Cu drâmboaie,
C'o fi cofeă,
Da' ce mai era:
Doi pui de *cetea.*
Cum făcea,
Cum făcea,
Tiri-tiriatita,
Pe coadă *şofraniţa.*
Unde joacă Ivănus
Cu cununa de păiuş.
Eşi, Stane, din celar,
C'uite popa măcelar,
Cu sângele 'ntr'un găvan.[1])

1) I. A. Zanne, *op. cit, VI,* 172.

I. JOCURI DE CUVINTE, GLUME, FORMULE DE PÂCÂLELI.

45. — „In dimineaţa Crăciunului umblă *pizărâii (piţărăi, bizărăi)* cu *pizâră* (sorcova). Cui nu le dă nuci, ori mere, cântă:

Bureţi
Pe păreţi,
Tot nevoi s'aveţi,
Tot d'ele mărunte
De aici pân'la punte".[1])

48. — Şi la Macedo-Români[2]).

67. — Variantă macedo-română[3]).

69. — In Botoşani:

Nici nu-mi pasă
De Nastasă;
In văgăună
Nici nu tună.

Sau:

Nici nu-mi pasă,
De Nastasă;
De Nichita,
Nici atâta;
De Hurjui,
N'am grija lui.

70. — Broaştele când cântă spun aşa:
— Dat-ai pânza, dat-ai pânza?
— Am dat, am dat, am dat.
— Cu cât, cu cât?
— C'un ort, c'un ort.
— O, câ-câ-câ-câ mult ai dat; o câ-câ-câ-câ mult ai dat!

sau:

— Pus-ai pânza? .

1) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 67.
2) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 57.
3) *Ibidem,* p. 163-4.

— Pus, pus.
Da tu?
— Şi eu, şi eu.

Sau:

— Unde te duci?
— In târg, în târg.
— Ce să cumperi?
— Orz, orz, orz.

Sau:

— Cât ai dat pe tatăl-tău, cât ai dat pe tatăl-tău?
— Un ort, un ort, un ort, un ort!
— O ţu, ţu, că mult ai dat! O ţu, ţu, că mult ai dat![1])

84. — Când un copil strănută, ceilalţi din casă sau din tovărăşie îi zic,

— Moaş'ta 'n pod.

Se obişnueşte a i se zice tot aşa şi când *sughiţă* sau *i se văsare* (când i-a intrat ceva pe gâtlej). Aceasta se obişnueşte de altfel şi între oamenii mari.

85. — Copiii între ei:

— Ce faci?
— Colaci!

87, — Când un copil se uită la masă cu căciula în cap, altu-i zice:

— Mă, da nu iei şaua de pe măgar nici aici?

88. — Când unul iea în râs pe altul:

— Mă iai în râs?
— Cine te-a luat în râs,
Să poarte blană de urs!

94. — Când unul n'a băgat de seamă ceva:

— Ce măi?

— Ce-a fost, a sburat, — cu acelaş înţeles ca proverbul: „popa nu toacă de două ori pentru o. babă surdă".

95. — Unul mai mic *înghie* (îmbie, învită) pe altul:

— Hai, mă.

— Iea sama, că pe mine nu mă chiamă *Haimu* (nume jidovesc; adecă vrea să-i spună că lui nu-i place săi se zică *mă* de unul mai mic decât dânsul).

1) E. N.-Voronca, *op. cit,* p. 985.

98. — Măi Grheorghe, mă!
— Ce-i, mă?
— Na, câne!

98. — Jurământ:

— Să dea Dumnezeu să intru în pământ.... c'un picior până la glesna.

99. — Pentru iarnă, ciobote am, suman am, numai căciulă îmi mai trebue; halal de mine!

— Halal să-ţi fie,
De cap să-ţi rămâie!

100. — Unuia care spune sau face un lucru neaşteptat.

— Ce, esti nebun ori te faci,
Ori te-ai spăriet de vaci?

101. — La jocul *de-a lupul şi oile,* de-o pildă:

— Cine s'o face lup, să nu-mi jumulească oaia, că mă bate tata.
— Dacă nu se face Ion, apoi mă fac eu.
— *Măgar* de te-ai face tu, *măgar* de s'ar face el, eu vă spun dinainte: să nu-mi jumuliţi oaia.

102. — Când doi băieţi se sfădesc, ceilalţi de prin prejur, ca să-i întărâte încă mai mult, le cântă:

Chiperiu (piper) între voi,
Să râdem şi noi!

Aceasta este de altfel şi credinţa: când verşi pe masă sarea sau *pipemd,* faci a sfadă şi chiar a bătaie.

In Bucovina se zice:

Mai încet cu danţul,
Să se ţie şi şchiopii.

Ori:

Mai încet cu danţul,
Că ţi-i rupe clobanţul.

103. — Intre doi, pe drum:

— Unde ai fost (un' ti'ci=unde te duci)?
— In sat
La păsat.

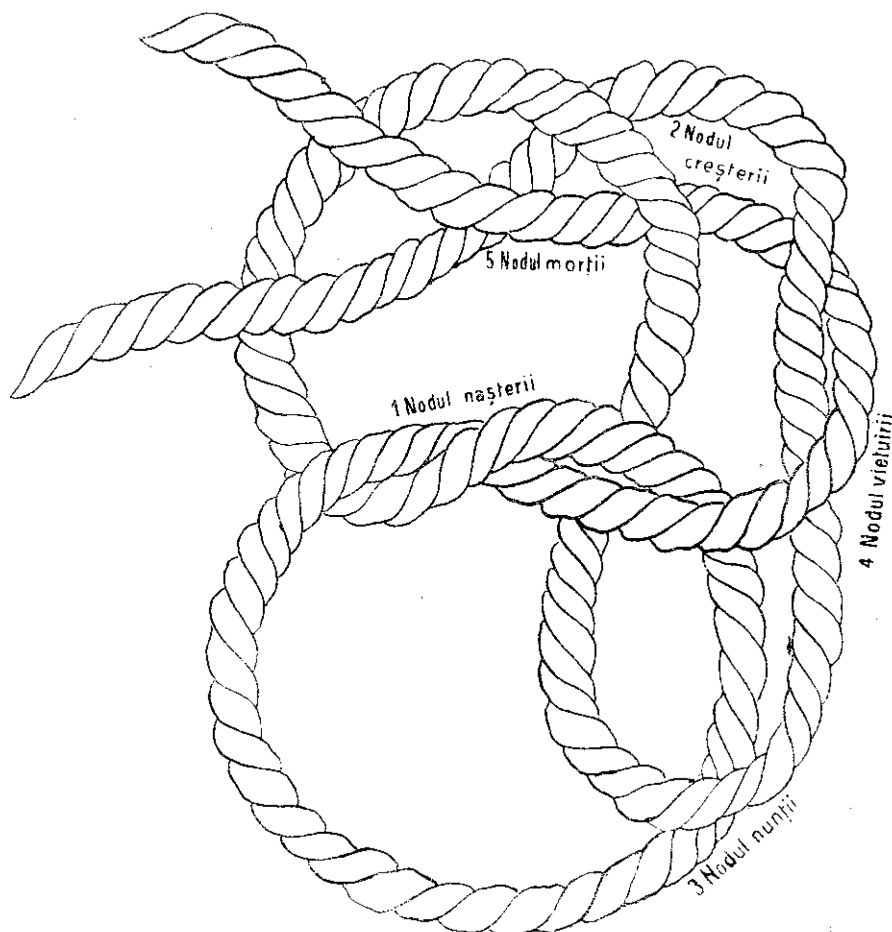
104. — Sau: — Unde te duci?
— In lume
Să-mi pun nume.[1])

1) Toate din Ţepu-Tecuciu.

II. ÎNTREBĂRI, PROBLEME.

11). *Variantă* macedo-rămână.[1])

24. Tot cam astfel se fac şi cele cinci noduri de aţă la o nuntă,

precum se obicinueşte în judeţul Botoşani: al naşterii, al creşterii, al nunţii, al vieţuirii şi al morţii; trăgând de nodul

1) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 79.

morţii, adică de capetele atei, celelalte noduri se desleagă.[1]).

Variantă macedo-română.[2])

38. Un om prăşiâ cu o femeie. Un alt om, trecător pe drum ca de obiceiu le zice:

— Bună ziua, omule, cu femeie.

Dar femeia, nărându-i rău. a zis:

— Bagă de seamă, omule, că nu-i omul cu femeia, că mama acestui om e soacra mamei mele.

Cine erau cei doi prăsitori? (Tatăl cu fică-sa).[3])

39. Măi, zice unul, bai că nu-i mânca tu un pepene întreg ?

— Te prinzi?

— Mă prind (rămăşag).

Şi Vel ce se crede voinic, mănâncă pepenele întreg.

— Iacă, l-am mâncat; dă-mi *juruita* (ceeace mi-ai juruit; pron. pop.: giuruit, făgăduit).

— Crezi tu, da' sămânţele şi corjele de ce nu le-ai mâncat ?

40 Cine poate zice: *ştiucă, rac* şi *lin* într'un cuvânt :

— *Ştiiicaracalin.*

41. — Zici tu că el nu vine? Eu *ştiu că* vine.

— Da, tu *ştiucă* vine.

42. Un flăcău întreabă pe-o fată de câţi ani este. Ea-i răspunde :

— Am atâţia câţi am ; mama are de două ori pe atâţia, iar tata cu zece ani'mai mulţi decât mama. Tustrei avem o sută. De câţi ani erau fiecare? (Fata avea 18 ani, mă-sa 36 şi tată-său **46.** Adică :

$$x+2x-f(2x-r-10)=100;' \quad 5x+10=100; \quad 5x=90; \quad x=Ş=18$$ [4]).

43. Ce-s două şi nu vezi decât una? (Dealul şi valea)[5]).

44. Erau doi taţi şi doi feciori cari se puseră la masă cu trei ouă. Cum se face că le-a ajuns de fiecare câte un ou? (Era un om cu fiu-său şi cu nepotu-său).[6])

1) El. Sevastos, *Nunta la Rom.,* p. 312—3.
2) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 179.
3) Culeasă din Zorleni-Tutova; vezi A. Pan, *Opere complete,* 1904, I, p. 257 şi urm.
4) Tud. Pamiîle, M. Lupescu, L. Mrejeriu. *Carte pentru tineretul dela sate,* p. 264.
5) *Ibidem,* p. 201.
6) *Ibidem,* p. 206.

45. Cum se împart două paie]a trei măgari? (unul se dă la un măgar, altul la alt măgar, iar cel de-al treilea rămâne împărțitorului.[1])

46. Un om avea de trecut peste puntea unei ape un lup, o capră şi o varză. Pe punte nu putea trece decât el singur, ori cu lupul, ori cu capra ori cu varza. Dacă lua lupul, rămânea capra care mânca varza ; dacă lua varza, rămânea lupul şi mânca capra.

Dacă ducea capra, trebuia să iea apoi şi varza, ori lupul, lucru greu şi aşa, şi aşa. Cum trebuia să facă? (Să iea capra şi s'o ducă peste apă; să iea apoi lupul, şi întorcându-se, să vină cu capra; să iea varza şi s'o ducă la lup şi apoi să vină, să-şi iea şi capra),—cunoscuta fabulă, din care face parte şi proverbul: „e greu să împaci şi capra şi varza.[2]) •

47. Trei tovarăşi stând la un sfat într'o sară (noapte) lungă de iarnă, îi păleşte pofta să mănânce mere. Ei trimet pe unul dintr'înşii să cumpere mere (se vede treaba că erâ(u) la târg, ca la țară fiecare gospodar trebue să aibă din pomii lui câte puține roduri pe iarnă). Tovarăşul dus la cumpărătură zăboveşte mai mult şi când vine, îşi găseşte prietenii dormind. El, fără să-i stârnească, împarte merele în trei părți, îşi iea partea şi se duce. Mai târziu se trezeşte unul din cei doi şi dă de mere; el neştiind cum îi treaba, le împarte iar în trei, îşi iea partea lui şi se duce. Celalt când se scoală, de asemenea împarte merele în trei şi îşi iea partea lui. A doua zi când se întâlnesc, îşi împart merele între ei şi le vine deopotrivă. Câte mere * erau ? (Erau 81. împărțit 81 în 3, vine câte 27; o parte o iea cel dintâiu şi rămân 54. împărțit 54 în 3 vin câte 18 ; o parte o iea cel de-al doilea şi rămân 36; împărțit 36 în 3, vin câte 12) ; o parte iea cel de al treilea şi rămân 24: împărțit 24 în 4, vin câte 8[3]).

48. Să se adune (?) numerele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 şi să dea 9999. (1+8, 2+7, 3+6, 4+5).

49. De ce latră cânele? (Că nu poate vorbi).[4])

50. De ce duce cânele osul în gură? (Că nu are traistă unde să-1 pună)[5]).

1) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate* p. 202.

2) *Ibidem,* p. 202.

3) A. Pan, *op. cit,* 1904, 1 p. 252. Vezi şi Tudor Pamfile, *Cimilituri româneşti* (ed. Acad. Rom.). 1908, p. 9.

4) A. Pan, *op. cit.,* p. 252.

5) *Ibidem,* p. 252; Gr. Dem. Teodorescu, *op. cit.,* p. 249: „Perche cosa i cani rosegano volontiera gli ossi ? (Perclie non gli possono inghiottir intieri)".

51. De ce roade cânele osul ? (Că nu poate să-1 înghită).[1])

52. De ce se culcă boul? (Că nu poate să şează).[2])

53. De ce curg boului balele? (Că nu poate să scuipe).[3])

54. De ce fuge iepurele la deal ? (Că nu poate să intre sub deal[4]).

55. Când stă iepurele şi nu fuge? (Când e în frigare)[5]).

56. De ce şade cioara în par? (Că nu se poate înțepa în el).[6])

57. Când stă parul cu amândouă părțile în pământ? (Când e oala pusă în el)[7]).

58. Când e noaptea mai mică? (Când te culci seara târziu)[8]).

50. Când e ziua cea mai lungă? (Când n'ai ce să mănânci)[9]).

60. Când e ziua cu noaptea tot una? (Când se îmbată gazda di'mpreună cu oaspeții)[10]).

61. Cari bucate sunt mai cu gust? (Cari se mănâncă cu foame)[11]).

62. Ce este mai dulce decât toate în lume ? (Limba, când vorbeşte vorbe dulci)[12]).

63. Ce este mai amar decât toate? (Iarăş limba, când vorbeşte vorbe amare)[13]).

1.) A. Pan, *op. cit,* I, p. 252; G. Dem. Teodorescu, *op. cit.,* p. 249 „Pourquoi gist la vache au pre ? (Pour ce qu'elle ne s'y pet^seoir)".

2) A. Pan, *op .cit,* I, p. 252.

3) *Ibidem,* p. 252.

4) *Ibidem,* p. 252; G. Dem. Teodorescu, *op. cit.,* p. 249: „Comment faire pour attraper un lievre sans courir ? (Attendre qu'il soit â labroche)".

5) A. Pan, *op. cit,* p. 252.

6) *Ibidem.*

7) ' *Ibidem.*

8) *Ibidem.*

9) *Ibidem.*

10) *Ibidem;* G. Dem. Teodorescu, *op. cit,* p. 250. „Quel est le meilleur repas â prendre ? (Cest celui qui ne coute rien).

11) A Pan, *op. cit,* I. p. 253.

12) *Ibidem,* p. 253; tema cunoscutei fabule cu bucătarul care a avut poruncă să facă cele mai bune şi apoi cele mai rele bucate, când el le-a pregătit pe amândouă cu limbă. Tr. fr.: Quel est- la meilleure et la pire des choses ? (La langue); Quel est un petit morceau de chair qui est incontinent leve et olfence plus qu'un coup de couteau ? (Cest la langue)".

13) A. Pan, *op. cit.,* p. 255. G. Dem. Teodorescu, *op. cit,* p. 250: „Quel est l'homme qui n'a pas eu de mere? (Adam). Quel est l'liomme qui est mort sans etre ne ? (Adam). Wer gestorben und nit geboren sey (Adam und Eva). Nun nasciu, nun addaton, senza nasciri muriu (Adamo).

64. Cine nu s'a născut şi a murit ? (Adam strămoşul)[1]).

65. Cine la moartea lui a intrat în pântecele maică-sei ? (Tot Adam strămoşul).[2])

66. Cine a fost corăbierul cel mai dintâiu în lume? (Noe care a scăpat de potop).[3])

67. Ce cocoş a cântat şi s'a auzit în toată lumea ? (Cocoşul din corabia lui Noe).[4])

68. Cine de viu s'a îngropat.
Mormântul a umblat,
Şi mortul a cântat ? (Ionâ Proorocul, când era în pântecele chitului.)[5]).

69. Cine a murit şi nu s'a îngropat? (Muierea lui Lot, care s'a p refăcut în stâlp de sare.)[6])

70. Cine s'a născut de două ori şi a murit odată? (Tot Ionâ Proorocul, care s'a născut al doilea din pântecele chitului.[7])

71. Cine s'a născut odată şi a murit de două ori? (Lazăr cel înviat a patra zi).[8])

72. Cine s'a născut şi încă n'a murit? (Eu m'am născut şi încă n'am murit).[9])

73. Care este întâia poruncă a lui Dumnezeu ? (Postul, când a poruncit lui Adam să nu mănânce din pomul oprit).[10])

74. Un om avea trei pluguri cu boi; seamănă trei obroace de grâu, bagă doisprezece secerători, patru treierători şi ieşiră tot trei obroace de grâu. (Omul este Dumnezeu ; trei pluguri, sfânta

1) A. Pan, *op. cit.,* p. 255.
2) *Ibidem.*
3) *Ibidem;* Gr. Dem. Teodorescu, *op. cit.,* p. 250: „Dans quel endroit l'âne cria-t-il assez fort pour etre entendu de tout le genre humain et des tous Ies animaux (Dans l'arche de Noe). Wenn hat der Esel so laut^ geschrieen, dass alle Menschen horten (In der Arche Noahs). Wer geschriyen hat das die ganze Welt hort. (Der Esel in der Archen Noe").
4) A. Pan, *op. cit.,* p. 255.
5) *Ibidem.*
6) *Ibidem; Gr.* Dem. Teodorescu, *op. cit,* p. 251: „Quelle est la femme qui est morte sans laisser de' cadavre? (La femme de Loth)".
7) A. Pan, *op. cit,* p. 255.
8) *Ibidem.*
9) *Ibidem, Gr.* Dem. Theodorescu, *op. cit,* p. 251: „Qui est-ce qui est ne sans etre mort ? (Tous Ies etres qui sont encore vivants)".
10) A. Pan, *op. cit,* p. 256.

treime; sămânţa, cuvântul lui Dumnezeu ; doisprezece secerători, apostolii: şi patru treierători, evangheliştii)[1]).

75. **Şase** erau,
Doi stau
Şi vorbiau
Şi doisprezece se mirau.
(Ceasurile din zi, Domnul Hristos cu Samariteanca, Apostolii).[2]) •

76. Ce sfânt n'a avut suflet şi face minuni? (Sf. Cruce)[3]).

77. Unde e buricul pământului ? (Aici unde şez eu:
De nu crezi,
Măsoară şi vezi).[4])

78. Unde e dealul mai mare ? (Unde e valea mai adâncă)[5]).

79. Ce este mai alb ca laptele? (Ziua, că laptele nu luminează)[6]).

80. Un bărbat cu nevastă-sa şi cu doi copii voiau să treacă o apă cu pluta, care nu putea duce mai mult de **50** de oci. Tatăl şi mama cântăriau fiecare câte **50** de oci, iar copiii amândoi tot **50** de oci. Cum puteau trece ei apa? (Trec amândoi copiii şi se întoarce unul, trece tatăl şi se întoarce celalt copil; trec amândoi copiii şi se întoarce unul; trece mama şi se întoarce celalt copil; trec la urmă amândoi copiii)[7]).

1) A. Pan, *op. cit,* p. 256.
2) *Ibidem.*
3) *Ibidem.*
4) *Ibidem; Gr.* Dem. Teodorescu, *op. cit.,* p. 251: „Ou se trouve le centre du monde ? (Le centre du monde le voici, la ou je suiş ; si vous ne voules le croire, mesurez-le)". Această întrebare este o ghicitoare vedică. Vezi Haug, *Vedische Raethselfragen und Raethselsprilche.* Miinchen 1876, p. 43 apud Rolland.
5) A. Pan, *op. cit.,* p. 265.
6) *Ibidem.*
7) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate,* p. 205.

A

III. FKAMÂNTĂBI DE LIMBĂ.

Asupra frământărilor de limbă, şi în. altă parte[1]).

4. —-O sapă lată, două sape late, trei sape late, etc.[2]).

5. —• Stare, stârcea-gâsc, mai stârciogâtăl niţel.

13. — Aseară, alaltăseară, mari boieri veniră la noi: da' caii de ce-i legară? De coame, de coade, de cuiele podului proto-popului[3]).

14. — Nu e anevoie a zice bou breaz-bârlobeaz, dar e ane-voie a dârlobârlobrezi dârlobârlobrezitura din oile Dârlobârlobre-zeanului[4]).

1,6. — Păsărică sură 'n gură: pică pila 'n pungă, punga 'n pilă, pila'n pungă[5]).

Variantă. Tălălângă pilă lungă, pilă 'n pi, pilă 'n pungă (Vâlcea)[6]).

18. — Am o purcea chiolopană, cu purceii chiolopani, *vin sug, fug în tufă* (bis)[7]).

Variantă. Am o purcea cu doisprezece purcei; fug, sug, fug în tufă[8]).

19. — Vânturai vara mălai, pe câmpul lui pungă lungă (Pungă-lungă?) lungă, pungă lungă, populticucu pila'n pungă[9]).

Variantă. Vânturai vara mălai, vântu rangă, pungă lungă, tarapi cu pila în pungă[10]).

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. I, p. 536.
2) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1199. <
3) *Etym. Magn. Rom.,* p. 1191.
4) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. T. P. II, p. 1202.
5) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1202.
6) *Ibidem,* p. 1199.
7) *Ibidem.*
8) Comunicat de Locot. Sâmboteanu din Bârlad.
9) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1200.
10) *Ibidem.*

Variantă. Pe un codru de luncă, s'a găsit *o si o* pungă. Când punga 'n pilă, când punga 'n pilă[1]).

Variantă. Vântu rangă, pungă lungă, piripic şi-o prună 'n pungă.

22. — Bodaprostea a d'aseară, daţi să vă bodaprostim, hai să vă bodaprostim[2]).

24. — Veniră nişte oameni d'aseară, d'alaltăieri seară, la popa descălicară, da caii ce-i legară? De coame, de coade, *de cu-iele podului popii* (bis)[3]).

26. Plecai p'o ulicioară,
Mă 'ntâlnii c'o lelioară:
O 'ntâlni(i)
O 'ntâmpinai,
Drept în chismă o sărutai;
In chismă şi 'n chismişoară,
In ismă si 'n ismişoară[4]).

28. — Eu umplu poala popii de trei ori cu prune roşu ; popa umple poala mea de trei ori cu prune roşii[5]).

Variantă. Umplui, umplui poala popii de trei ori cu prune roşii[6])..

29. — Trecu pârciu puntea, puntea pute-a pârciu, pârciu' pute-a punte[7]).

31. — întrebuinţată şi ca gâcitoare pentru *pisică :*

a) Euge purea pe cuptor,
De-a purea, purea 'napoi.

b) Suie pierea pe cuptioriu,
Na puri purea 'napoi.

c) Suie sura pe cuptoriu,
N'a suri sura 'napoi[8]).

32. — Colea pe moşuroiu este o codăbătură c'un codăbătu-roiu; când codăbăturoiu' sare peste codăbătură, când codăbatura sare peste codăbăturoiu şi se codobăturau amândoi[9]).

Aceleaşi teme folosite ca gâcitori pentru *cioara şi porcul:*

1) Gr. Tocilescu, *op. cit,,* v. I, p. II, p. 1200.
2) *Ibidem,* p. 1202.
3) *Ibidem,* p. 1199.
4) *Ibidem,* p. 1202.
5) *Ibidem,* p. 1200.
6) *Ibidem.*
7) *Ibidem.*
8) Art. Gorovei, *op. cit.,* p. 291.
9) Gr. Tocilescu, *op. cit,* V. I. P. II, p. 1201.

a) Toțoiu,
Moțoiu
Duce pe țoața,
Moața;
Dar țoața,
Moața,
Nu duce pe toțoiu,
Moțoiu.

b) Arțira,
Pârțira
încalecă pe arțoiu,
Pârțoiu:
Dar arțoiu
Pârțoiu,
Nu poate să 'ncaiece
Pe artira,
Pârtira.

c) Danța,
Manta
Șede pe dănțoiu,
Mănțoiu,
Dar dânțoiu,
Mănțoiu
Nu șede pe danța,
Manta.

d) Grârza,
Barza,
Șade pe gârzoiu,
Bârzoiu ;
Dar gârzoiu,
Bârzoiu
Nu șade pe gârza,
Barza [1]).

Ca gâcitori pentru *coțofana pe porc:*

a) Titirișca,
Frișca
Sare pe tânțoiu,
Bânțoiu;
Dar tânțoiu,
Bânțoiu
Nu poate sări
Pe titirișca,
Frișca.

b) Titirișca, "
Prișca
Se poate sui pe titirișcoiu,
Priscoiu;
Dar titirișcoiu,
Priscoiu
Nu se poate sui pe titirișca,
Prișca.

c) Titirișca,
Frișca
Se pune pe titirișc,
Frișc;
Dar titirișc,
Frișc
Nu se poate pune pe titirișca,
Frișca.

d) Mic,
Pestric
Se suie pe moc,
Mondoc ;
Dar moc,
Mondoc
Nu se suie pe mic,
Pestric. ^

1) Art. Gorovei, *op. cit.,* p. 82-3.

e) Anghelușca,
Menghelușea
Șade călare pe anghe-
[loiu,
Mengheloiu ;
Dar angheloiu,
Mengheloiu
Nu poate ședea călare pe an-
[ghelușca,
Menghelușea [1]).

34. — Capra neagră calcă 'n piatră, cum o calcă pa^ru crapă; crape capul capre 'n patru, cum crapă piatra 'n patru 2^

Versuri asemătoare cu vorbele de mai sus revin și într'un colind dobrogean:

....Grheorghieș că mi-l
[numesc
Călare pe un cal domnesc,
Pe un cal galbăn *smerdios;*
Galban sare
Și răsare,
Galbnâ sare 'n piatră sacă,
Piatra sacă
'N patru crapă[3]).

38. — Păsărică lămnicică, plămnicică pis(—)copălnicică ca și tasai (tatăl-său e?) lamnicu, plamnicu, pis (—) copalnicu, ca și mă(-)sa lămnicică, plămnicică, pis (—) coplămnicica, ca și puii lămniceni, plămniceni, pis (—) coplămniceni[4]).

40. — Cinte, cintenezoiu, cine cin' te-a netezit? Un cine cintenezoiu, din țara cinte-muntenească[5]).

41. — Putină pritocitoare cu douăsprezece pritocitori, tot într'o pritocitoare[6]).

Variantă. Ce vas bun, ce varză bună, ce pritocitoare bună ; optsprezece pritocitori tot într'o pritocitoare[7]).

42. Ceapă albă tocătoare,
Putină pritocitoare[8]).

Variantă, întrebuințată ca gâcitoare *(săculețul și capra):*
Putină pritocitoare,
Puiu de cochirnicitoare[9]).

47. — Am o prepeliță pestriță cu doisprezece pui prepeliți

1) Art. Gorovei, *op. cit.,* p. 110.
2) *Lumina pentru toți,* IV, 317.
3) G. Coatu-Cerna, în *Floarea Darurilor,* V, II, p. 314.
4) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1203.
5) *Ibidem,* p. 1199.
6) *Ibidem,* p. 1201.
7) *Ibidem,* p. 1202.
8) *Ibidem,* p. 1203.
9) Art. Gorovei, *op. cit.,* p. 328.

pestriți; e pestriță prepelița pestriță, dar îs mai pestreți puii prepeliței decât prepelița pestriță[1]).

48. — Țap pe punte, țap sub punte; puntea 'n țap, țapul pe punte[2]).

49. — Straste în gâşte, greață în rațe, primejdia în țiganii[3]).

50. — Dârza,
Barza,
Cocârza,
Daraburuc
Cu ciubuc,
Treanca,
Fleanca,
Mere acre[4]).

51. — Ce-ai zis tu, c'am zis eu, c'a zis ăla nu ştiu ce atunci cum şi-cuşi (şi acuşi), de ce când ați zice jar ai zice, ca să ştii c'am zis c'ai zice[5]).

Variantă. Tot am zis c'am zis c'oiu zice, când oiu zice, tot oiu zice, ca să zic c'am zis c'oiu zice[6]

52. — Păsărică sură
Pură
C'un fir de păr în gură ; j
Păsărică pe cuptor
Svârlă paiul în tocător[7]

53. - Poponeț pe vârful culmii,
Fata-i moartă 'n capul gârlei[8]).

54. — De gospodărit
M'am gospodărit,
Dar de desgospodărit,
Nu mă pot desgospodări[9]). .

55. — Capră albă
Chiatră albă;
Calcă capra,
Crapă chiatră[10]).

56. – Ăst bât[11]) bun, bun bât fu[12]).

57. — într'o pădure p'o cărare, alerga un coropişnițoiu după

1) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul deld sate,* p. 141.
2) *Lumina pentru toți, IV,* 317.
3) *Ibidem,*
4) *Ibidem,* p. 318.
5) *Ibidem.*
6) *Ibidem,* p. 255.
7) *Ibidem,* p. 318.
8) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate,* p. 141.
9) *Ibidem.*
10) I. Nenitescu, *Dela Romanii din Turcia europeană,* p. 241.
11) Băț. '
12) Comunicat de Locot. Sâmboteanu din Bârlad.

/

o coropişniță ca s'o coropişnițească. Până să coropisnitească coropişnițoml pe coropişniță, coropişniță coropişnițeâ pe coropişnițoiu (Bucureşti)[1]). * •

58. — Păsărică sură,
Pură
Variantă. Păsărică sură
Pură
Trecu vara 'n curătura,
C'un maldăr de pui în gură.
Trecu valea 'n sburătură
C'un maldăr de pui în gură[2]).

59. — Ăst mâț, mâț, mâț mic, mâț mic e[3]).

Variantă. Ăst mâț mic, mâț mic fuse ; mai rugă-miți, rugruluți mai rumegă-miți[4]).

60. — Cărămidarul cărămideşte pe cărămideasă, da cărămideasa nu poate să cărămidărească pe cărămidar[5]).

61. — Bute pritocitoare, cot croitoresc, ilichiă bucureştenesc[6]).

62. — Hârb frânt, hârb fript[7]).

8 Si?ilesou'op_eit_v_L pn> IIsa
3) *Ibidem.*
4) *Ibidem.*
5) *Ibidem,* p. 1201.
6) *Ibidem.*
7) V. Alecsandri, *Poezii populare,* ed. 1908, p. 243.

G L O 5 AR

A.

Agânău, s. joc cu lăut. p. 13.
Miele? p. 28.
Ai! interj. == haiti! că acuşi îl prinde!
Ajumit, s. *ajumitul,* joc, p. 5.
Alivenci; s. pi joc cu lăut;- p. 7.
Aluite? p. 28.
Alun, s. *alunul,* joc cu lăut. p. 16.
Amija, s. *de-a amija, de-a amijele,* joc, p. 5.
Ancie, s.; pl. *ancii,* p. 40.
Angheloiu, s. *Angheluşca,* s. dela *Angliei,* p. 79.
Angumtutu ? p. 29.
^4pa, s. apa de sapă = vin.
Apuc, v.: avea nişte haine frumoase, că te *apucau* (se mai zice : *ciupiau, muşcau)* de ochi.
Arăpeasca, s. ; pron. pop.: *arăcheasca,* s., joc cu lăut. p. 13.
Arătos, adj. frumos, chipeş.
Arc, s. *arc şi săgeată,* joc, p. 37.
Ar cană, s. arcanăua, joc cu lăut. p. 7, 15.
Argeă, s. *la argeă, căteăl* joc, p. .18.
Ariciu, s. *ariciul,* joc cu lăut. p. 8.
Armănească, s. = *arminească,* s. joc cu lăut. p. 9.
Armăşie, s. m *armăşie,* joc, p. 5.
Arnăut, s. *arnăutul,* joc cu lăut, p. 9. Arnăut-Arnăuţi, grâu arnăut; într'un pluguşor:

Grâu mărunt,
Cu *arnăut,*
Ce-a dat Domnul,
S'a făcut,

.iromese, s. aţipesc-de somn.
-4r^c, s. p. 5. | *arşice,* joc, p. 20.
Arţoiu? arţira? p. 78.' •
s. joc cu lăutari, p. 13.
Ascund, s. *de-a se ascunde,* joc, p. 1.
-4scî*??-5, s. *de-a ascunsul,* j-oc, p. 1.
Astupuş, s. dop.
Asurduca? de-a asurduca, joc, p. 48.
,4£a, s. *chipuri cu aţa,* joc, p. 34. | afacerea asta e cusută cu aţă albă (i se pricepe lesne taina).
Aţipită, s. o aţipită de somn, un puiu de somn, somnişor.
Avram, s. i-a luat Avram sporul (a murit). 1 ca 'n sânul tui Avram (bine, plăcut).

B.

Babă, s^baba şi uncheşul, joc, p. 2. | *baba—mija,* joc, p. 5. | *cârdul (curcea, crucea) babei,* joacă, p, 34.
Bacalău ? p. 29.
Bahniţă, s. o bahniţă de babă, cotoroanţă.
Băieşanca, s. joc cu lăut. p. 11..
Băieţel, s. *băieţelul,* joc cu lăut. p. 8.
Balanca ? de-a balanca, p. 47, 48.
Baltă, s. *ca la baltă,* joc cu lăut. p. 14.'
Ban, s. *Ban-Cataram,* p. 18.
Bănăţeanca, s. joc cu lăut. p. 14.
Bânţoi ? p. 78. '
Banţuri ? pl. p. 64.
Baraboiu, s. joc cu lăut. p. 14. | p. 44..
Bărbuie, adj. p. 56.
Bărbunc s. *bărbuncul,* joc cu lăut. p. 9.
Bârlaboiu, s. p. 14.
Bârlădeanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Bârlobreaz ? şi: *a dârlobârlobrezî, dârlobârlobrezitură, Dârlobârlobrezeanu,* p. 76.
Bârgeică, s. p. 41.
Barză, s. fiinţă mitologică, poate = *Borză.* | *de-a, barza,* joc, p 3.
Bârză, adj. p. 80.; poate *bârzoiat-a.*
Bârzoiu ? barză, p. 78. | cu părul '•*bârzoiu'*= cu . părul în sus (de

spaimă) = cu părul *măciucă,* de unde şi vorba: *bărzoiu-măciucă* (sai pe el, înhaţă-1!)
Băşcănieţ, s. p. 37.
Basma, s. *jocul în basmale,* joc cu lăut. p. 9. | nu ştie cum să iasă din *basma* (încurcătură).
Băţ, s. *cumpănirea verticală a unui băţ,* j *cu beţele,* p. 33. | stă băţ (încremenit). | se dă prin băţ (ca cânele) de obraznic ce e !
Bât, s. p. 80.
Bătaie, s. *dura 'n bătaie,* joc cu lăut. p. 9. | bătaia-i ruptă din raiu (e bună de multe ori).
Bătuta, s. joc cu lăut. p. 10'.
Bătrâneasca, s. joc cu lăutari, p. 16.
Bău ? câu-bâu, p. 33.
Bazaochiu ? p. 56.
Berbec, s. *de-a berbecii,* joc, p. 33. | *trânta de-a berbecul,* p. *4A.* |. de-a berbecul = de-a berbeleacul, p. 44.
Berbecana ? p. 30.
Bereacea, s. joc cu lăut. p. 9.
Berdo, interj, p. 25.
Beşică, s. *beşică de porc,* joc, p. 37.
Besmetec, adj. năuc, capiu, zăpăcit; *besmetecie,* căpială.
Bibolă, s. p. 40.
Biciu, s. juc. p. 37.
Biet, ad. si eu, *biet* de mine ce mă fac? '
Bir, s. *biru-i greu,* joc cu lăut p. 9.
Bisdiganie, s. *bâsdâganie;* şi cum mergeam prin pădure, iaca o bâsdâganie de lup ! | *Bâsdâc*: i-a sărit bâsdâcul (ţandăra) numai decât, s'a 'nfuriat.
Bist ? p. 19.
Blănâreasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Blănâreşte. adj. joc cu lăut. p. 9.
Blânda, s. joc cu lăut. p. 11.
Blaznă, s. fiinţă mică, arătănie, chircitură: o blaznă de om.
Bleau, interj, n'a zis nici *bleau* (cârc) măcar.
Bobâlca, s. joc cu lăut. p. 9.
Bobeni, s. pr. *hora dela Bobeni,* joc cu lăut. p. 9.
Bobesc, s. le bobesc (potrivesc) bine.
Boblet, adj. prost, nătâng.
Bodaprostesc, v. *a bodaprosti,* p. 78.
Bogheasca, s. joc cu lăut. p. *d.*
Boahecuţa, s. joc cu lăut. p. 9.
Boităneşte, adj. joc cu lăutari, p. 9.
Boiu, s. fel, chip, feleşag: neamul Mândreştilor e boiu bun de oameni.
Bojogar, adj. tâlhar, care fură de ici şi de colo, lucruri neînsemnate ; subst.: *bojogărie* care înseamnă şi afaceri necinstite.
Bolovănel, s. *bolovănelul,* joc cu lăut. p. 9.
Bon ? Bon-journal, p. 20.
Bonciş ? p. 64.
Bontiş ? p. 64.
Borbonac, s. *de-a borbonacul, de-a borbonacii,* joc, p. 4. | *în borbonac,* joc, p. 20.
Bosmă, s. i-a făcut *bosmaua* (posna, soţia).
Bostan, s. *de-a bostanul,* joc, p. 48.
Bostănică, s. *de-a bostănica,* joc, p. 21.
Boştean, s. buştean, p. 52.
Bou, s, p. 8. | *bou-bălţat,* p. 44. | *de-a boul,* p. 48.
Branţuri ? pl. brânţurele, p. 64.
Brânza, s. joc cu lăut. p. 9.
Brasdiţa, s. *de-a brăsdiţa,* joc, p. 48.
Braşoveneşte, adv. joc cu lăut. p. 9.
Brâu, s. *brâul jidănesc,* joc cu lăut. p. 6. | *brâul de doi, brâul nevestei, brâul de mână,* jocuri cu lăut. p. 9. | *hora de brâu,* joc cu lăut. p. 9.
Brâuşorul, s. joc cu lăut. p. 9.
Breaza, s. p. 2.
Brezoaia, s. p. 2.
Broască, s. joacă, p. 36.
Bruftueală, s. pământ negru, aproape numai apă, cu care se lipesc casele» | ocară (i-a tras o bruftueală buna); dela *a bruftui,* care are deasemeni două înţelesuri.
Bruj, s. p.' 34.
Brustureanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Brustureasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Brutăreascâ, s. joc cu lăut. p. 9.
Bu ! interj, (cum face boul-de-baltă). *bu-mamă* p. 34.
Bubuţ, s. *de-a bubuţul,* joc, p. 47.
Bubă, s. cu mine să umbli ca cu o bubă coaptă (cu binişorul). j Mcolae e om bun sâ-1 pui la bubă (foarte bun). | îi pricep eu buba lui (intenţia). | să nu mă loveşti peste, bubă (unde nu-mi convine).
Bucăţică, s. bok'ş cu *bucăţele,* (carne) | mi-a luat bucăţica din gură (hrana, averea). | te taiu bucăţi-bucăţele. | taie bucăţica şi fugi de el (lasă dela tine).
Bucin, v. bucium, cânt din bucium, p. 37.
Bucin, s. p. 37.
Buciu ? p. 65.
Bucium, s. juc. p. 37.
Budană, s. vas de lemn pentru vin.

Bujorel, s. *bujorehd,* joc cu lăut. p. 9.
Buh, s. nunle rău; i-a ieşit buhul ca de popă tuns.
Bulgăr aş s. *bulgăraşid,* joc cu lăut. p. 9. ;
Bulgăreasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Bulgăreşte, joc cu lăut. p. 9.
Bumb, s. = *bunghiii, în bumbi (bunglii),* joc. p. 3.
Bumbăn, adv. doarme bumbăn (butuc, neîntors).
Burdios, adj. neastâmpărat.
Burduc, interj, p. 28.
Burduhoaie, s. vas de lemn pentru vin.
Buriac, s. vas de lemn pentru vin.
Burzoiesc, v. mă— —răstesc; mă arăt înţepat: ia nu te mai *burzoi* la mine; = *a se burzului.*
Buş, s. *în buşi,* joc, p. 4.
Butuş, s, p. 40.
Buză, s. cutare e un: buze moi şi palme goale.
Biizu' ? p. 60.

C.

Ca, adj. am să-1 bat ca pe el (cum numai bine se cuvine).
Căinic, adj, unul care veşnic se tot *căinează,* se plânge.
Cal, s. *de-a calul,* joc, p. 4 | boul ară şi calul mânâncă (cine munceşte şi ' cine foloseşte), puşca, calul şi femeia nu se împrumută. | joacă, p. 33.) ! *de-a caii,* pag. 35 | este o *sărbătoare a cailor.*
Călărit, s. *călăritul,* joacă, p. 35.
Căldură, s. de mare căldură, mi-au ajuns genunchii de gură!
Calie, s. p. 57.
Călin, s. *călinul,* joc cu lăut. p. 9.
Căluşel, s. *căluşelul,* joc cu lăut. p. 9.
Căluşer, s. *căluşerul,* joc cu lăut. p. 9.
Căluşereşte, adv. joc cu lăut. p.9.
Cămgie, s. p. 37.
Când, adv. 1-astept să vină când de când (din clipă în clipă).
Candriu, adj. afumat de beţie, *cherchezit, tâmâiat.*
Căpeţel, s. colivă care se duce la biserică pentru morţi.
Căpiste, s. căpetenie. | *porcan, porcoiu* sau *basalîc* de fân, paie ş. a.
Capră, s. datină, p. 2 | *capra cu paşi,* joc, p. 20.
Car, s. *în car, de-a carul,* joc, p. 5^
Cără, s. cutare se ţine de câra mea (mă urmăreşte). * i
Cărăşel, s. *cărăşelul,* joc cu lăut. p. 6,]
Car aulă' s. streajă de noapte prin
Cărăuţesc, v. plec cu carul la drum (mă-).
Car avă, s. p. 40. ^
Cărbuneasca, s. joc cu lăut. p. 16.
Cârciu? cârciul-babei, joacă, p. 34.
Cârcotaş, adj. cel care *cârcoteşte,* care cârteşte, care e veşnic nemulţumit.
Cardaş, s. *cardaşul,* joc cu lăut. p.9.
Cardău ? p. 29.
Cârlig, s. *de-a cârligul,* joc, p. 46.
Căruţ, s. *căruţ cu vergi,* p. 37. | p. 42. | Ion are el un cârlig (taină) pe undeva, de vine întotdeauna târziu acasă | scoţi vorba dintr'însul cu cârligul.
Casă, s. *vârtea-casa,* joacă, p. 34.
Căţea, s. *hi! căţeaua,* joc cu lăut. p. 9.] *la argeă căţea!* joc, p. 18.
Căţelandru, s. căţel mărişor. | copiilor în glumă. ! unuia care se vâră în toate cu linguşiri. | puiul de vulpe.
Catran, s. negru. | cu înţeles de superlativ, catran de urît, scump, etc. | *cătrănesc,* câ£rawi£,=supărat, mâhnit.
Cău, s. *cău-bâu,* joacă. p. 33. | p. 43.
Caua, s, p. 1.
Căuş, s. un vas în formă de lingură,' cu care se cară apă dela fântână (nu dela puţ).
Caval, s. juc. p. 39.
Cazac, s. *cazacul,* joc cu lăut. p. 14.
Ce, pr. caută să ane ce (ce-i) şi cum (cum e).
Ceafă, s. gros în ceafă şi tare'n chică.
Cetea, s. 6 vietate, p. 66.
Cetvărna, s. joc cu lăutari, p. 9.
Cherchezeasca, s. p. joc cu lăut. 9.
Chichiţa, s. prilej, nod (în papură), cârciob.
Chiclă, s. joc, p. 20, | platou acoperit cu tufărişuri. | se mai zice şi *chiclău.*
Chiciura ? n. 28..
Chindia, s. joc cu lăut. p. 9.
Chindică, s. joc cu lăut. p. 9.
Chilopăn ? p. 76.
Chipăruş, s. *chipăruşul,* joc cu lăut. p. 22; dela c/wper=piper=ardeiu.
Chisăgesc, v. sfărâm, pisez, *pisăgesc.*
Chişcă, p. 63.
Chismă ? chismişoara, p. 78 ; poate : pismă,
Chituluş, adv. *de-a chituluşul,* joc p. 1; dela *a chiti, a piti,* a ascunde.
Ciamşa, s. joc cu lăut. p. 9.
Cianac, s. castron.

Ciardaş, s. joc cu lăut. p. 9.
Ciat? ce mai *ciat-pat (ciac-pac)* pe la târg (ce mai e nou)?
Cias, s. *ciasul,* joc cu lăut. p. 16.
Ciauş, s. *ciauşul,* joc cu lăut,- p. 9.
Cimicblea ? p. 30.
Cimipoc ? p. 30.
Cimpoiu, s. joc. cu lăut. p. 9. | juc. p. 39.
Cinca ? p. 27.
Cinchi (a se) v, p. 47.
Cinsten ? p. 30.
Cinte ? şi cintenezoiu, ş. a. p. 79.
Ciobăneasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Ciobăneşte, adv. joc cu lăut. p. 9.
Ciocalău, s. *ciocalăul,* joc cu lăut. p. 9.
Ciocârlan, s. *ciocârlanul,* joc cu lăut. p. 9.
Ciocârlie, s. joc cu lăut. p. 9.
Ciolan, s. umblă după ciolane (os de ros) | umblă cu ciolane'n brâu (cu ceva care să înfricoşeze pe alţii).
Ciopâţesc, v. ciopârtesc, ciopârţesc, taiu fără socoteală.
Ciorovină, s. dela *cioară;* porecla ţiganilor.
Cioşmolesc, v. gust câte puţin de ici şi de colo. | nu te mai cioşmoli (codi) ci, bai, hotărăşte-te!
. *Ciric,* v. pisc, p. 4.
'Civică, s. p. 4.
Cirta, s. bucată: am tăiat şi eu o cirtă de vieaţă mai bine.
Ciubet, s. joc, p. 20.
Ciucă, s. fel, feleşag, chip; ciucă de oameni buni.
Ciudesc, v. mă ciudesc= mă înciudez, prind ciudă.
Ciur, s. trecut prin ciur şi prin *dârmon (dârmoiu* = ciur cu borticele mari) (bine ales, experimentat).
Ciurcă, s. p. 16.
Ciuşte, s. p. 24.
Ciuvaie, s. pl. tot ce-i de nevoie la o cramă (vase, cofe, pâlnii si altele).
Civilita ? p. 27.
Claie, s. *claia Domnului,* joc cu lăut. p. 44 | claie peste grămada (unul peste altul).
Clapcă, s. a căzut în clapcă (capcană).
Cleanţă, s. cleanţa (de uşă). | tacă-ţi cleanţa (gura). | verbul: *a clenţăi* şi a clănţăni.
Clinteală, s. te adăpostesc eu, să nu suferi nici o clinteală; dela *a se clinti.*
Clohanţ, s. cioc. | gură, p. 69.
Clopoţel, s. *clopoţelid,* joc cu lăut. P-9-

Coacăză, adj. ? p. 58.
Coadă, şi-a vârît dracul coada, se vede! (nu-i lucru curat). | cutare şi-a vârît coada şi aici. | coada4 grasă! (şi de cel din coadă e adesea bine). | a plecat cu coada 'ntre picioare (nu i-a mers). | caprei îi cade coada de râie, dar tot sus şi-o ţine. | împleteşte cozi albe (fată bătrână). | ţioiu.pune mâna'n coadă (păr) (ameninţare femeii).
Coastă, s. l-a lăsat la trei coaste (bătut greu).
Cobuz, s. p. 40.
Cocârjat, adj. nas cocârjat (aquilin).
Cocârză ? p. 80.
Cochirnicitoare ? p. 79.
Cbcică, s. p. 16.
Cocostârc, s. *de-a cocostârcul,* joc, p. 4.
Codanei, s. om mic, de coadă.
Codârlaş, s. codaş dela: *codârlă* sau *codirlă,* leasă de dinapoi a unui car sau trăsuri.
Codobelc, adj. berc de coadă, p. 52.
Codobatură, s. şi *codobăturoiu,* a *codobatura,* cu ă în loc de o: codăbătură, p. 78.
Codrean, adj. om care trăeşte pe lângă codri.
Coicâ, s. p. 16.
Cojocăreasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Colomeia, s. joc cu lăut. p. 9.
Colomeica, s. joc cu lăut. p. 9 şi 16.
Colţ, s. l-am prins la colţ (la strâmtoare). | dă din colţ şi nu ştie cum să iasă cu faţa curată, j dă iarba colţ (încolţeşte). | să mă iea în colţ şi mai mult nu (asupra mea, mânios). | te dau afară ca pe-un colţ rău (măsea stricată). | colţul (unghiul diedru, şi unghiul plan. | un colţ de pământ (puţin), j a prins la colţ (s'a obrăznicit).
Comanzi, v, a—= a purtă comândul cuiva.
Comisar, s. p. 24.
Conac, s. popas. | curtea proprietăţii (fermă sau curte boierească la ţară). J măsură de lungime cam de două poşte.
Corăbiasa, s. joc cu l^ut. p. 9.
Corbaciu, s. p. 37,
Corhâna, s. coastă de deal mare şirâpoasă.
Corn, s. asta-i prea cu coarne, (minciună).
Coromâslă, s. p, 25.
Coropişniţă, s. *şi altele,* p. 80.
Coş, s. acu nu-i rând să-mi torn şi eu în coş (să mă răsbun de ceva).

Coşarel, s. *coşărelul, coşerelul,* joc cu lăut. p. 9.
Cot, s. nu coate-go.ale. | mi-a arătat cotul = mi-a întors coatele (răsplată rea). | pân' să-i măsor cu (cotul, el mi-a luat cu totul.
Cot că, s. p. 43.
Cotomelc, adj. p. 53.
Cotreanţă, s. *trenţă, streanţă, sdreamţă;* adj.: cotrenţos, trenţos, tremţos, stremtos, sdremtos.
Cotrqpişniţă, s. *şi altele,* om de nimica, fleac,
Covrag, s. curmeiu de bostan sau pepene după ce s'a întins; vrej.
Crăcăoana, s. joc eu lăut. p. 9.
Crăcăne, s. pl. trei beţe puse ca un „tripied" pentru a lega de sus ceaunul în care, prin ajutorul focului ce arde sub el, se face mămăligă la moară şi pe câmp.
Crăcănez, v. crăcesc, răşchir (îndepărtez unul de altul) picioarele, p. 21.
Crăiţă, s. *crăiţele,* joc cu lăut. p. 9 şi *16.
Crâmpiţă, s. neînţelegere, bucluc.
Creme, s. cremene.
Crosnă, *s.=crosnie,* sarcină, maldur (de lemne, d. p.).
Cruce, s. *după cruci,* joc, p. 23. | *crucea-babei,* joacă, p. 34).
Cruciş, adv. să-1 cauţi cruciş şi curmeziş şi tot nu-l găseşti.
Cuc, s. *de-a cucul,* joc, p! .1. | (interj. p. 2, 5,) | *de-a mingea 'n cuc,*—p. 17. | joc cu lăut. p. 9. | cât (-u-i, e) cucul =niciodată.
Cucă, s. p. 4.
Cucură ? p. 28.
Cucutia ? p. 64.
Cuiu, s. *de-a cuiul,* joc, p. 47.
Cumătră, s. nu se uită la el cu ochi de cumătră (ochi buni).
Curce, s. *curcea-babei,* joacă, p. 47.
Curcitură, s. corcitură; verb. a se curci.
Curcubătă, s. planta numită şi *curcubeţică.*
Curcubate ? p. 30.
Curdeasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Curea, s. *cureaua-roşie,* joc, p. 48. | nu-1 mai ţin curelele (de fudul, gras ş. a.).
Cuscudia ? p. 64.

D.

Dădăcesc, v. conduc pe cineva ca pe un copil mie cu *dădacă* (doică, mancă).
Dădăuş, s. p. 33.

Dădiele ? p. 27.
Dăfinuţa, s. o floare.
Dăinez, v. dela: *a se dăină,* p. 41 *dăinare.*
Dăiniuş, s. p. 41.
Daleon ? p. 59.
Dăinuş, s. p. 41.
Damul, s. joc cu lăut. p. 16.
Dâlcăuciu,H. conducător, mentor, *dălcăuş.*
Dănţoiu ? dănţa, p. 79.
Danţ, s. *danţul miresei,* joc cu lăut. p. 13.
Danţuspenchi ? p. 30.
Daraburiic ? p. 80.
Dârdări, v. a dudui (când dârdără pământul de lume.
Dârlă, s. joacă, p. 37.
Dârloagă, s. slugă la dârloagă (din rău în mai rău).
Dârloiu, s. juc. p. 37.
Dârza ? p. 80.
Dan ? p. 28.
Decindeă, adv. dincolo.
Deleaji'ciocrs'rjm cu lăut. p. 9.
Delencuţa, s. joc cu lăut. p. 9.
Deschelmesc, v. deosebesc.
Diavol, s. *încuierea diavolului,* joc, p. 36.
Doctor, s. p. 24.
Dodă ? dodâ nică cu furnică, JOC, p. 48.
Doi, num. *de doi, două părţi, hora de doi, jocid de doi,* jocuri cu lăut. p. 9.
Domuş, s. *de-a domuş,* joc, p. 5.
Dor, s. de dorul lelei (umblă—= zăpăcit, fără rost). | nici o boală nu te strică, ca dorul de mămăligă.
Doxă, s. *cloxie, glagble,* minte.
Drac, s. *jocid ciracului,* joc cu lăut. p. 22.
Drăgulet, s. *drăguleţul,* joc cu lăut. p. 9. *
Drâmboiu, s. juc. p. 37.
Dric, s. p. 41.
Drichia, s. joc, p. 48.
Drigană, s. juc. p. 40.
Drum, s. *drumul dracului,* p. 9. | cine fuge de drum, e bucuros mai pe urmă să găsească şi cărarea.
Dubas, s. *de-a dubasul,* joc, p. 5.
Dudoiu, s. juc. p. 37.
Dugheană, s. *pe sub poale de dugheană,* joc cu lăut. p. 15.
Dumuna ? p. 28.
Dumnezoaie, s. Zeiţă.
Dunăriuţa, s. joc cu lăut. p. 16.
Dupi ? pl. *în dupi,* joc, p. 48.
Dupus, s. joc, p. 39.

Dura, s. joc cu lăut. p. 16. | *dura 'n bătaie,* joc cu lăut. p. 9.
Duriță, s. roata: duriță de unt.
Durloiu, joc, p. 39.
Dus, adj. nebun: mă ieau eu după toți dușii! așa-mi trebue.

E.

Ecaret, s. acaret.
Elbasana, s. joc cu lăut. p. 9.
Enti ? p. 29.

F.

Făgâduesc, v. și reflexiv: mă făgăduesc=făgăduesc.
Fârlicondă ? p. 9.
Fârtănas ? p. 56.
Făsui, s. pl. fasole, p. 51.
Fățăresc, v. fățărnicesc, mă fac fățarnic.
Feșter ? p. 3.
Feșteriță ? p. 3.
Finică, s. dim.: finișoară, finuță.
Fir, s. din fir în ață (cu de-amăruntul).
Firav, adj. gingaș, plăpând.
Firimitură, s. fărrnătură, fărâmătură.
Fistigoaie, s. juc. p. 40.
Fite, pr. fie, fiește; fite-cine, flte-care.
Fleanca ? p. 80.
Flioancă, s. una cu gura „£Lecăreață.
Fliscoaie, s. juc. p. 40.
Flișcoaie, s. juc. p. 40.
Floaieră, s. juc. p. 39.
Flooire, s. *floarea albă.* joc cu lăut. p. 9. | copil din flori.
Flocan, adj. flocos.
Fluier, s. *fluiere și mijloace de cântat,* juc. p. 37 | *fluierul ciobănesc,* juc. p. 39. | p. 38.
Fluier, v. un fluieră-vânt, *marțafoiu.*
Fluieră, s. juc. p. 39, 40.
Fluierar, s. juc. p. 39.
Flușturatec, adj. nestatornic, = *fliușturatec;* femeia e *fliuștură.*
Fluture, s. *fluturii,* p. 33.
Folos, s. unii trag folosul și alții ponosul.
Foc, s. joc. p. 5. | mă pune pe foc să merg.
Foaie, s. te dau pe foaie (bat). | o întorc pe cealaltă foaie (mă schimb după cum te porți și tu).
Frecuș, s. i-am tras un frecuș (bătaie).
Frișca ? *frișcoiu* ? p. 78.
Friptă ? *de-a fripta,* juc. p. 5.
Frunză, s. câtă frunză și iarbă (mult).

Fugă, s. *întreceri din fugă,* p. 33 | *fuga mare,* p. 35. | *fuga săltată,* p. 46. | *fuga,* p. 45. | fuga-i rușinoasă dar e sănătoasă, j o rupe de fugă.
Fuioară, s. juc. p. 39.
Fulg, s. l-a bătut de i-au mers fulgii. | ușor ca un fulg. | cum se blastămă tâlharul de păsări: să-i umple carnea trupul și fulgii (penele) câmpul cui ți-a furat găinile.
Furcă, s. *furca puțului,* joacă, p. 33.
Furcărie, s. șezătoare, clacă.
Furlandisesc, v. mă furlandisesc, fudulesc; subst.: *furlandiseală.*

Gâde, s. călău.
Gâdilat, s. *gâdilatul,* p. 43.
Gădină, s. jigânie.
Gaibărace, s. pl. am trântit lupul cu găibăracele în sus (picioare).
Gaibe, s. pl.=găibărace.
Gaidă, s. juc. p. 39.
Gaie, s. *de-a pui-a gaia,* joc. p. 19.
Gaiță, s. se ține gaiță de mine (nu mă mai slăbește).
Gâlățeanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Gale, interj. astfel se chiamă. gâștele la mâncare: *gâle-gâle;* când se mână dinapoi la păscut ori altă parte, se zice: *hale-hale.*
Gălușcă, s. a înghițit gălușcă și-a tăcut, că nu mai avea ce zice.
Gămbură, s. joc cu lăut. p. 17.
Gând, s. *gândul dracului* și *gândul mâței,* jocuri cu lăut. p. 9 | gând la gând, într'un gând am fost. | gândul omului nimeni nu-l știe. | dămi Doamne ce n'am *gândit,* să mă mir ce m'a găsit.
Gangura ? p. 36.
Gărbaciu, s. p. 37.
Gărbiță, s. trufie, ifos.
Gârza ? *gârzoiu* ? p. 78.
Gâscălia ? p. 28.
Gâștilica ? p. 29.
Gâștipana ? p. 29.
Gât, s. îmi stă în gât fericirea lui (nu-mi convine). | rupe-ți-ai gâtul (blăstăm). | potrivește și el cu lupul din gât (e lacom).
Gătită, s. gâtlej.
Gaură, s. nu te mai trudi, că n'ai să faci gaură în cer. •
Ghelnica ? p. 29.
Ghiață, s. *pe ghiață,* joacă, p. 33.
Ghicita, s. *de-a ghicitele,* joc, p. 20.
Ghimpe, s. *ghimpele;* joc cu lăut. p. 9.
Ghiocel, s. p. 55.

Ghiol, s. lac (Dobrogea).
Ghiold, s. junghiu; se aude rar, dar a rămas verbul *a ghioldî* sau *a ghionti,* a da un *ghiont* (cu pumnul în coaste, spinare sau piept); adv. *ghioldiș.*
Ghirghivan ? p. 28.
Giamba, s. *de-a giamba,* joc, p. 20.
Giambarale, s. pl. *giambarălele,* joc cu lăut. p. 9.
Gioale, s. pl. joc, p. 20.
Glang, s. p. 17.
Gliță, s. p. 17.
Gbcică, s. p. 16.
Gogi, s. pl. *în gogi,* joc, p. 39
Gologan, s. *gologanii,* joacă, p. 31.
Gotcă, s. p. 16.
Gotofințișor ? p. 63.
Greaca, s. joc, cu lăut. p. 9.
Grecească, s. joc cu lăut. p. 9.
Grecește, adv. joc cu lăut. p. 9.
Groapă, s. *groapa cu pietre,* joc, p.20).| *musca 'n gaură,* joc, p. 31.
*Gi*os,* adj. spune tu una groasă (gogonată, minciună).
Gugu ? p. 21.
Gui ? *gui, ne-gui,* nici una, nici două, (să sară la bătaie cu parul).
Gulie, s. p. 43,

H.

Hăbăuc, adj. smintit, pierdut, zăpăcit.
Haiducească, s. joc cu lăut. p. 9.
Haita, s. joc cu lăut. p. 15. | o haită (noajă, mai mulți lupi), o haită de câne = câne rău, în sens despre-țuitor.)
Hale, interj, vezi: *gale.*
Halea ? *halea-malea,* joc, p. 48.
Hang, s. p. 40. | *hangid,* joc cu lăut. p. 15.
Hapuc, s. p. 16.
Hapușhiu, s. p. 16.
Hara ? hara-para (hâr-mâr): că-i hara, că-i para, tot nu s'a 'nvoit. | toată noaptea câinii *hara-hară* (s'au dat, *au bătut,* au lătrat).
Harhăr, s. jidov. | joc cu lăut. p. 6.
Hârlăoanca, s. joc cu lăut. p. 9, 15.
Hârsesc, s. mă hârsesc muncind și cald tot nu mai mă văd (muncesc din răsputeri). | *hârsit,* priceput, deprins.
Hasnă, s. chin, trudă, greu.
Hâță, s. juc. p. 41.
Hău, s. nu se face el om de treabă, cât e hăul (niciodată). | eu duc în casa aceasta hăul și greul.
Hauie, v. pers. 3-a sing. huiește, *huie.*

Hăzos, adj. cu haz, glumeț, "p. 2.
Hem ? hem tu trâești, hem tu mori, tot una-i.
Hi, interj, hi căluțule, hi. | *hi cățeaua,* joc cu lăut. p. 9.
Hoina, s. *de-a hoina,* joc, p. 5.
Hora, s. *hora de mână, hora de brâu, hora de doi, hora dela Bobeni, hora moldoveaească, hora* V *două părți, hora* 'n *dreapta, hora 'n stânga, hora miresei, hora pestepicior, hora țesută,* jocuri cu lăutari, p. 9. | *hora nouă* p. 12, 14.
Hoț. s. p. 37.
Hoț, s. *de-a hoții,* p. 5.
Hreapănă, adj. p. 59.
Huiț, s. juc. p. 41.
Hurgoiu, s. juc. p. 37.
Hurduc ? p. 28.
Hurnoiu, s. p. 37.
Huști! țâști! țuști ! țuștiu !
Huțăneasca, joc cu lăut. p. 9.
Huțuț, s. juc. p. 41.
Huțuța, (a se), v. p. 41.
Huzur, s. bine, bielșug; verb: a *huzură,* a *huzuri :* lîuzurește de bine (nu mai știe ce să facă).

I. î.

Iadeș, s. p. 46.
Iasmă, s. zână, știmă, duh rău.
Iepureasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Imală, s. lut amestecat cu paie pentru lipitul caselor.
ImMzuesc, v. mă îmbizuesc = mă bizuesc, p. 3.
îmboisele, adv. *de-a îmboisele,* joacă,
Imboul, adv. *de-a 'mboul,* joacă,p. 36.
îmbrobodesc, v. om îmbrobodit, | de femeie) = cu cornițe.
îmbruji, v. *a se îmbruji,* p. 34.
îmbunez, v. împac.
împlinesc, v. cu mine ai să ți-o împlinești (ai s'o pățești).
Impulp. v. mă — = 'îndes, râvnesc.
încaibăr, v. mă incaibăr (încaier) la bătaie.
încârduesc, v. încârduiu.
încolțesc, v. mă încolțesc, mă încleștez.
înfurcit, adj. drum înfurcit, bifurcat.
înghenunchiu, v. p. 11.
înghiiu, v. p. 68.
Inhorjobez, v. mă •—, mă îmbrac cu fel de fel de haine excentrice.
înierbez, v. pod inierbit (minat cu iarbă de pușcă).
Inimoșie, s. vrednicie, bărbăție.
Introlucare, s. întrunire.

Învârtejesc, v. apele se învârtejesc la coturi.
Isminit, adv. ismenit, ţicnit.
Isnoavă, s. de isnoavă = din nou.

J.

Jacâ, s. teşcă, săculeţ.
Janghinos, s. parvenit, fudul, sec.
Japca, s. hoţie şi înşelăciune; avere făcută cu japca.
Jăpcan, s. = *jăpcaş,* care umblă cu japca.
Jăruesc, v. scurm jarul de pe foc sau din vatră.
Jaşcău, s. p. 37.
Jidanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Jidăncuţa, s. joc cu lăut. p. 9.
Jidoveanca, s. joc cu lăut. p. 19.
Jidoveşte, adv., joc cu lăut. p. 9.
Joc, s. *jocul de mână,* joc cu lăut. p. 9. | *jocul miresei,* joc cu lăut. p. \). şi 13. | *jocul în basmale, jocul nevestei,* jocuri cu lăut. p. 9. | *jocul hangului,* joc cu lăut. p. 15. | *jocul dracilor, jocul,* jocuri cu lăut. p. 22.
Joca, s. p. 23.
Jucărele, s. pl. jucării.
Jumesc, v. mijesc, p. 5.
Jumetcă, s. joc, p. 5.
Jumit, s. *de-a jumimitul,* joc, p. 5.
Jurubiţă, s. jibiuţă, jâghiuţă.
Juruită, s. făgăduinţă.

Lămnicică, si altele ? p. 79.
Lânică, s. „canvă".
Laţe, s. pl. laţi de păr, miţe.
Lăutar, s. face din ţânţar, lăutar. [mă duc la lăutari (la horă).
Lăzeasca, joc cu lăutari, p. 9.
Leafă, s. p. 16.
Leâhotă, s. adunătură sau mulţime de oameni răi, ticăloşi.
Leapşa, s. *de-a leapşa,* joc, p. 47.
Leotă, s. leaotă, mulţime, adunătură.
Leşeasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Leşeşte. adv. joc cu lăut. p. 9.
Letin, adj. catolic, *catolnic.*
Leucă, s. joc, p. 31. | *de-a leuca,* joc, p. 47. | lovit cu leuca (ţicnit, nebun).
Leverda, s. p. 48.
Limbă, s. subţire (pânză) s'o tai (rupi) cu limba.
Lip, s. rapân, murdărie pe piele.
Lipici, s. pl. are lipici, are *drăgănele,* are pe „vino 'n coa(ce)*'. | e simpatic.
Lopată, s. nu e cu lopata, ci e cu judecata.
Loptâ, s. p. 48.
Luceafăr, s. *luceafărul boului,* o stea strălucitoare ce răsare către ziuă.
Lumină, s. lumânare. | lună; în casă nu se pomeneşte numele de *lună,* ci de *lumină,* ca să nu se spargă oalele.
I^ună, s. *de-a luna,* joc, p. 16.
Lunaia, s. nume de vacă (adesea şi de copilă înainte de botez) născută *Lunia.*
Lutunoaie, s. latunoiu la pânză. | o scândură lată.

M.

Măgădău, adj. postărnac, *vlăjgău.*
Măgar, s. *de-a măgarul,* joc, p. 35. | *a băgă un măgar,* joc, p. 36.
Măgăruşul, s. joc cu lăut. p. 9.
Maimuţeresc, v. imit.
Malanca, s. p. 2, 4.
Mâlcă ? tac mâlcă, ca chiticul.
Mâlcesc, v. tac chitic.
Malea? vezi *halea.*
Mână, s. *hora de mână, jocid de mână,* jocuri cu lăut. p. 9. | *podul manilor,* joacă, p. 22. | *mână moartă,* joacă, p. 31. | *mâna raţă,* joacă, p. 34. | *scaun de mâni,* joacă, p. 34. | *roata'n mâni,* joacă, p. 35.
Mânâcuţa, s. joc cu lăut. p. 12.
Mândrete, s. ibovnic, iubit.
Mânecă, s. a băgat-o pe mânecă (a păţit-o acu).
Mântoiu ? mantă ? p. 78.
Mânzulica, s. *de-a mânzulica,* joc, p. 24.
Maranioi, s. p. 44.
Marghioala, s. joc cu lăut. p. 9 | nume de femeie.
Marghiolesc, v, mă—, fac *marghio-, Iii,* nazuri, mofturi.
Mărime, s. om mare.
Marioara, s. joc cu lăut. p. 9 | nume femeiesc.
Mariţica, s. joc cu lăut. p. 9. | nume femeiesc.
Marţi, s. Marţia încuiată, o sărbătoare în popor.
Mărunţica, s. joc cu lăut. p. 12. •
Măsea, s. spăl, ud măseaua = beau sdravăn.
Mâţă, s, joc cu lăut. p. 9. | *mâţa oarbă,* joc, p. 48.

Maţe> s. pl. un *maţe-fripte,* afurisit, abraş.
Matirie, s. materie, stofă, pânză, p. 45.
Mătrăşesc, v. dau afară.
Mearţă, s. o mearţă de om, ayătânie, stârpitură,
Mengheloiu ? mengheluşea f p. 79.
Meşteresc, v. fac, durez ceva.
Metru, s. mă duc la metri, la tăiat stânjeni de lemne din pădure.
Miercuri, s. un *spurcă-Miercuri,* păjşân, catolic, *catolnic.*
Jmgit, s. joc, p. 5.
Mijit, ş. joc, p. 5. | mijit de zi = răvărsat de zori.
Milă, s. mi-i milă deţine, dar de mine mi se rupe inima, de mine i-i milă, ca ţiganului depila. | am să te bat, până ţi-oiu plânge de milă.
Mimii ? p. 30.
Minge, s. de-a *mingeam cuc,* joc, p. 17. | *cu mingea de pământ,* joc, p.* 21.
Mireasă, s. *hora miresei,* joc cu lăut. p. 9. | *danţul miresei,* joc cu lăut. p. 13. \ *jocul miresei,* joc cu lăut. p. 9, 13.
Mişcă, s. *de-a mişca,* joc, p. 17, 24.
Mlădoacă, s. mladă, mlădiţă, cracă, ramură.
Moc f p. 78. | prost, nătâng; fern. *moacă.*
Mocănesc, adj. *trânta mocănească,* p. 43.
Mocăneşte, adv. joc cu lăut. p. 6.
Mocârţan, s. mojic, dela ţară.
Mohorăsc, v. mă— —mă întunec, supăr, întristez.
Moldoveneasca, s. joc cu lăut. p. 6.
Mondoc t p. 78.
Morişcă, s. juc. p. 42.
Mornăiu, v. mornăesc, *mărmăesc, mormăiu,* p. 2.
Moroşeneasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Moşneguţul, joc cu lăut. p. 9.
Moţoiu, moaţa f dela *moţ,* p. 78. | nume de familie.
Muciu f dela *muci,* p. 65.
Muiat, ad. straie scumpe, toate muiate numai (cusute, făcute din) aur.
Munteneasca, s, joc cu lăut. p. 9.
Muncesc, v. cu *murueală* dau faţă sau "*făţuesc;* casa de-abiâ cu pâ- j reţii de lut grosolan aruncat, se murueşte cu lut galbân făcut ţerciu; mălaiul se murueşte cu făină muiată în apă, iar pasca se murueşte eu gălbănuş de ou.
Musai, adv. măcar; numai de mi-ar da ce-i al meu, să mă duc şi să-l las.
Muscă, s. *musca'n gaură,* joc, p. 31.
Muscoiu, s. muscă mare.
Musiu, v. miros, adulmec.
Mustaţă, s. trage sau duce la mustaţă—bea în lege!

N.

Năboiesc, v. dela *năboiu,* puhoiu, şivoiu=invadez, mă năpustesc.
Năframă, s. joc cu lăut. p. 9.
Nagodă, s. poveste, minciună, istorie.
Năsgovenie, s. jitie, taclâ, glumă, anecdotă.
Nătâflete, s. nătăfleaţă, un fleac de om.
Neamţ, s. *neamţul,* joc cu lăut. p.9.
Nedomesnic, adj', sălbatec, sperios.
Ne-frate, s. frate cu. ură: ne-fratemeu, n'ar mai fi, să nu mai fie! el m'a sărăcit!
Neghină, s. răutatea oamenilor (cei mai răi şi mai primejdioşi din lume).
Negriu, adv. negricios.
Negustoresc, v. negoţ, negoţesc, caut să cumpăr şi să vând.
Nel-cătinelj adv. încetul cu încetul.
Nemţeasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Nemţişor, s. *nemţişorul,* joc cu lăut. p. 9.
Neted, ad. mie mi-i neted, mii în voie, la îndemână.
Nevasta, s. joc cu lăut. p. 9. | calul, puşca şi nevasta nu se împrumută.
Nicâ f Dodă riică cu furnică, joc, p. 48.
Nosteacăn, s. mesteacăn.
Nuneasca, s. joc cu lăut. p* 14.

0.

Oaie, s. *de-a oile,* joc, p. 17.
Oarecum, adv. mi-i oarecum (cam ruşine) să-l ocărăsc.
Oblu, adv. p. 46.
Obroceală, s. orbire, în înţeles figurat.
Obrocesc, v. orbesc, în înţeles figurat.
Ochiu, s. *ochiid-boului,* pasere, p. 1. | mă priveşte pe sub ochi (urît). |. asta-i cu ochi şi cu sprincene.
Odătică, num. odată.
Ogoiesc, v. potolesc, moiu, înduplec.
Oierie, s. oierit, creşterea oilor.
Oisa, s. jop cu lăut! p. 13.
Oiţă, s. *bâr-oiţă,* joc cu lăut. p.^ 9.
Oliolio, înţerj. | eii îs mai oliolio decât tine (mai al dracului).
Oleac, s. drac, p. 24.

Oleandră, s. joc cu lăut. p. 9, 12. | cântecul scoaterii zestrei din casa miresei.
Olteanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Oltenaş, s. *oltenaşul,* joc cu lăut. p. 9.
Olteneşte, adv. joc cu lăut. p. 9.
Omăt, s. joacă, p. 34.
Omega f vezi *tiliuţe.*
Opinca, s. joc cu lăut. p. 10.
Oprica f p. 29.
Orariu, s. p. 24.
Orb, s. *de-a orbul,* joc, p. 17.
Orbiş, s. pron. pop.: *orghis,* orbeşte.
Orceag, s. *harpacică,* ceapă măruntică din întâiul an, crescută din sămânţă.
Oridincd, s. joc cu lăut. p. 13.
Os, s. stiu eu ce-i poate osul=cât îi plăteşte osul (ce putere are).
Osârdios, adj. cu tragere de inimă, harnic, *trudnic.*
Ostiat, adj. potolit, domolit, muiat, împăcat.
Ostroveanca, s. joc cu lăut. p. 10.
Ovăsid, s. joc cu lăut. p. 10.
Ovreescul, s. joc cu lăut. p. 1.

P.

P aci f eră cât p'äci (pe ce) să-1 prindă.
Păhărel, s. *păhărelele,* joc cu lăut. p. 10.
Paiă ? p. 28.
Paiu, s. *de-a paiul,* joc, p. 17.
Palmă, s. *baterea palmelor,* joc, p, 3.
Pământ, s. din pământ, din iarbă verde (de unde ştii) să mi-1 scoţi acum.
Pana f p. 28.
Paiu t p. 27.
Panţir, s. p. 24.
Pânză, s. *pânză'ncălcită,* joc cu lăut. p. 10.
Papiţi t p. 29.
Păpuresc, s. umplu spaţiul dintre doagele unui poloboc cu *papură,* care, udându-se, se umflă şi nu lasă să curgă lichidul din vas.
Păpucaş, s. papuc.
Păpuşă, să nu-ţi^ pară lucrul păpuşă (fără nici o noimă).
Păpuşeasca, s. joc cu lăut. p. 18.
Păpuşereşte, adv. joc cu lăut. p. 10.
Păpuşeşte, adv. joc cu lăut. p. 10.
Părete, s. perete; *în părete,* joc, p. 8. | crescut-au sămănăturile părete (Înalte şi frumoase). | te scriu pe părete (te izbesc de părete şi rămâi acolo lipit, mut). | se uită pe păreţi (nu ascultă).
Pârşâ, s. un fel de jupeală a pielii de pe faţă şi membre.
Parte, s. *două-pârţi, hora în două părţi,* jocuri cu lăut. p. 9. | n'ai aveâ* parte de ce doreşti (blăstăm). | cine 'mparte, parte-şi face.] partea leului.
Pârţoiu ? pârţira? p. 28.
Pas, s. *capra cu paşi,* joc, p. 20.
Păscăre s. p. 47.
Pasere s. *de-a pasărea* s&oa?*â,joc,p.l9.
Pastir, p. 39.
Păsuesc, s. urmăresc pe cineva cu răsbunare.
Pâtea ? de-a pâtea, joc, p. 19.
Perniţă, s. o perină mică, *perinuţă, modiţă.* | joc cu lăut. p. 10.
Pestrie? p. 78.
Petric, s. p. 27.
Piatră, s. *groapă cu pietre,* joc, p. 20. 1 *piatra care rade apa,* joacă, p. 34.
Pîau ? p. 27.
Picior, s. *hora peste picior, pe picior,* jocuri cu lăutari, p. 11. | cu gura lui a sculat satu'n picioare (s'a alarmat toată lumea). | se usucâ^ pe picioare, zace pe picioare (fără să se dea căzut).
Piciorugu ? p. 30.
Picluesc. v. plicuesc, p. 20.
Piele, s.'n'aş vrea să fiu în pielea lui (în locul lui, cu norocul lui). [ştiu eu cât îi poate (trage, plăteşte) pielea (ce putere are).
Pierciune, s. molimă, moarte, epidemie.
Piper, s. *piperul,* joc cu lăut. p. 10.
Pişcoanie, s. p. 39.
Piscopalnic ? şi altele, p. 79.
Pispirigă, s. p. 34.
Piţigoaie, s. p. 39.
Piţigoiu, s. joc cu lăut. p. 10.
^*Plămnicică f şi altele,* p. 79.
I'*Pîtulicică,* s. joc, p. 5.
Pizără,s. pizărâi,piţărăi,bijărăi, p.b7.
Plăvaie, adj. p. 65, nume de vacă, cu păr *plăvan, plăviu, plăviţ* sau *plăvaiu.*
Pleasna, s. *sfichiu, sfichiu* la variui biciului.
Pliuţ, interj, *plişchi.*
Plişca? plişcoiu,]). 29.
Ploştă, s. ploşniţă.
Poală, s. *pe sub poale de dugheana,* joc cu lăut. p. 15.
Poarcă, s. *de-a poarca,* joc, p. 4d.
Pocâltesc, v. *cohâltesc, lihnesc* de foame.

Pocinog, s. năpaste, nefecirire, pacoste. | las' că-i fac eu lui pocinogul, nu te teme!
Pocnitoare, s. *de-a pocnitoarea,* joc, p. 21.
Podobiţa ? p. 27.
Podoghiţa ? 27.
Pod, s. *podul popii,* joc, p. 19. | *podul manilor,* joacă, p. 22.
Pogonici? p. 52.
Pojidic s. mulţime de copii obraznici.
PolcaŢ s. joc cu lăut. p. 11.
Polosca, s. joc cu lăut. p. 14.
Pomăt, s. *pomet,* livadă cu pomi.
Ponoreana, s. p. 38.
Popelcuţă, s. un soiu de ciupercă tomnatecă.
Popic, s. p. 17, 19.
Popultic? p. 76.
Porc, ş. *besicâ de porc,* juc. p. 37.
Porocana ? p. 29.
Porumbel, s. *de-a porumbeii,* joc, p. 48.
Poşîdie, s. mulţime de copii obrasnici.
Posovaica, s. joc cu lăut. p. 11.
Poştă, s. *poştele,* p. 31,40.
Potcoavă, s. şi-a lepădat potcoavele (a murit).
Potcovesc, y. înşel, fac un rău pe neştiute şi neaşteptate.
Potcâş, adj. dela *potcă,* om al dracului, pezevenchiu.
Poticălesc, v. pedepsesc, răsplătesc.
Pozovenchi ? p. 27.
Prag, s. partea de sub coaste a abdomenului. | cine se loveşte cu capul de pragul de sus, vede şi pe cel de jos.
Prăpâstuire, s. prăpădire, istovire sufletească.
Praştie, s. juc. p. 40.
Preasna ? ca la preasna, joc cu lăut. p. 9.
Prejmete, s. an prejmete •= în vecinătate, în împrejurime.
Priboiul, s. joc cu lăut. p. 10.
Prins, s. ***de****-a prinsul,* joc, p. 2, 19.
Prinsele, s. pl. joc, p. 19.
Priscă ? p. 78.
Pristandaua, s. joc, p. 15.
Proaşcă, s. joc, p. J3.
Procovanca, s. joc cu lăut. p. 10.
Proţăpesc, v. mă proţopesc = înţepenesc. | proţăpesc gură (tac).
Prunişte, s. primărie, livadă cu pruni.
Prutişor, s. pâne soldăţească, pesmete.
Puişor, s. *puişorii,* joc, p, 48.;
Puiu, s. ***de****-a pui-a-gaia,* joc, p. 19. | ***de****-a puiul,* joc, p. 20.
Pură ? p. 80.
Purea ? p. 78.
„*Purcea,* s. a luat purceaua de coadă (s'a îmbătat)«
Purcel, s. p. i7.
Purtăreţ, adv. haină purtăreaţă, care ţine la *tăvăleală* şi nu se rupe curând.
Puşcă, s. *puşcă de socru,* joc, p. 41.
Puşcoaie, s. joc, p. 41. .
Putere, s. *din putere,.* p. 35.

B.

Păbun, v. izbesc de pământ ceva,, trântesc.
Bac, s. *racul,* joc cu lăut. p. 10. | se bate inima 'n el ca 'ntr'un rac mort. | tot înapoi ca racul. | cu un rac tot sărac.
Radu, s. Radu l-a chemat (a şters-o, a fugit pe furiş).
Ragea ? p. 66.
Răguşită, s. joc cu lăut. p. 6.
Rânca ? p. 27.
Rănţurele, pl. p. 64.
Rapănă ? p. 59.
Răsare, s. mi s'a răsărit (când îmi intră ceva pe gât, de nu mai pot respiră şi-mi curg lacrimile. | om răsărit (de seamă) | . cutare lucru seamănă cu cutare; seamănă, seamănă dar nu răsare. | aluatul a răsărit (crescut, umflat).
Răsboiu, s. joc cu lăut. p. 12. | cântecul zestrei când se scoate din casa miresei.
Răsteiul, s. joc cu lăut. p. 16.
Răsten, s. joc cu lăut. p. 14. | ? p. 30.
Raţă, s. joc cu lăut. p. 10, 13, 15. | *mâna raţă,* joacă, p. 34. | *raţe de ţipirig,* joc, p. 41.
Răţuşcă, s. pl.: *răţuşte,* juc. p. 41.
Răvăşesc, s. răstorn, *cotrobăesc,* caut.
Refeneă, s. joc cu lăut. p. 12.
Renghiu, s. i-a jucat reghiul (i-a făcut-o pe pielea goală).
Restem, s. joc cu lăut. p. 12.
Ridiche, s. îi frec eu ridichea lui! (am să-1 bat).
Rişca, s. *de-a rişca,* joc, p. 20.
Roată, s. joc cu lăut. p. 11.
Romana, s. joc cu lăut. p. 6, 11.
Romoniţâ, s. *românită,* (plantă).
Rontiş ? p. 64.
Roto ? p. 28.
Rotocol, s., adv. p. 35.
Ruseasca, s. joc cu lăut. p. 16.
Ruseşte, adv. joc cu lăut. p. 16.

S. Ş.

Săbărel, s. *săbărelul,* joc cu lăut. p. 10.
Săbaş, s. *şâbaşid,* joc cu lăut. p. 11.
Sacalie ? p. 28. •
Salcie, s. *ţignalul de salcie,* joc, p. 40.
Sălcioara, s. joc cu lăut. p. 10, 13.
Săltată, s. joc cu lăut. p. 10.
Sănătoriţă, s. joc cu lăut. p. 10.
Sâncele ? pl. p. 64.
Sângerez, s. îmi curge sânge din nas; dacă-mi curge din gură, se zice: *mă încruntez.*
Săniu, v. *mă săniu,* mă dau cu sania.
Săniuş, s. p. 33.
Şapla, s. joc cu lăut. p. 10.
Şarampoiu, s. joc cu lăut. p. 10. | şarampoiu de pod (picior de lemn), ele telegraf (stâlp).
Sârbească, s. joc cu lăut. p. 10.
Sârbele, s. pl. joc cu lăut. p. 14.
Sârbeşte, adv. joc cu lăut. p. 10.
Sârbsca, s. joc cu lăut. p. 10.
Sârbid. s. joc -cu lăut. p. 10.
Săritură, s. *întreceri din sărituri,* joacă, p. 34. | p. 45. | stă la o săritură departe de mine (aproape. | *Sărit* = ţicnit.
Şart, s. spune minciuna cu şart, (rost, frumos, că pe jumătate o crede şi el).
Sâtă,s. *sită; de-a sâta cumetrei.* joc, p. 48.
Saţiat, adj. săturat; *sâţios* nu se întrebuinţează decât pentru ali mente: pâne *săţioasâ,* (pâne de care te saturi curând, mâncând puţină din ea);*nesăţios,* unul care nu se mai satură. | unul cicălitor, • „agasant".
Său, s. seu: om cu său (cu vază, bine văzut în lume).
Scaun, s. *scaun de mâni,* joacă, p. 34.
Şchioapa, s, joc cu lăut. p. 10.
Scojnanca, s. joc cu lăut. p. 10.
Scoverci, s. pl. un fel de plăcinte.
Scripete, s. p. 60.
Scripţi, s. pl. p. 45.
Seciu, s. gard vechiu.
Senin, s. caută sfadă din senin (de geaba); i-a venit rău din senin.
Sete, s. batutu-l-au cu sete (poftă, amar).
Sfinţesc, s. las'" că nu-i dau răgaz să se sfinţească (nu-l. mai îngăduim).
Sgripsor, s. unui bătrân uricios.
Sici •? p. 20.
Şi decana. ? p. 29.
Simăl, s. *de-a simâhU,* joc, p. 19.
Simianca, joc cu lăut. p. 14.
Simol ? p. 19.
Şincăneasca, â. joc cu lăut. p. 11.
Şindilichi ? p. 29.
Şiretenie, s. povestire, glumă, minciună.
Sirio, joc cu lăut. p. 10.
Şişi ? p. 64.
Slânic, s. *Slănicul,* joc cu lăut. p. 10.
Smerdios, adj. p. 79.
Smeu, s. juc. p. 42.
Socodon ? p. 27.
Socoton ? p. 27.
Socru, s. *soc.; puşcă de socru,* juc. p. 41.
Şodron, s. joc, p. 20.
Şofraniţă, s. p. 66.
Solomon, s. p. 27.
Soroc, s. *hac, vadea,* hotărîre | *soroace,* pomenile morţilor.
Sorocovăţul, s. joc cu lăut. p. 10.
Şosele, s. pl. cu şosele, cu *momele,* cu minciuni, făgăduinţe.
Şotie, s. posnă, comedie, p. 45.] adj. *ş oţios.*
Spaiu, s. spariu.
Spăl, s. îmi spăl gâtul (beau), j mă spăl pe mâni (ca Pilat). | când te-oiu „bagiucuri" eu, nu te mai spală (curăţă) nici cânii (Dunărea, Bârladul, Berheciul,—o apă cunoscută).
Spârc, interj, p. 64.
Stanţa ? p. 29.
Stârc şi altele, ? p. 76.
Stârcesc, s. *mă stârcesc,* p. 41.
Ştioapa, s. joc cu lăut. p. 10.
Ştiucaracalin ? p. 71.
Stoghi ? p. 27. °
Stolo gol, s. p. 60..
Straiu, s. haină; *straie noi,* p 45.
Străoneasca, s. joc cu lăut. p. 10.
Străvesc, s. de când am pe cutare de vecini, nu mă mai pot străvi (vedea, apucă) cu nici o pasăre prin ogradă (căci toate mi le papă).
Stremuraliţă ? p. 60..
Stufiţă, s. o floare.
Şubei, joc, p. 31.
Sucman, s. suman, (pânza şi haina)..
•• *Suflu,* s. suflul vântului (suflare, bătaie).
Şugu V p. 28.
Şugulan ? p. 28. .
Şui fă, s. p. 4.
Suliman, s. p. 28. .
Sultan, s. p. 28.
Şiqjă, s. *de^a supa,* joc, p. 21.
fcurctyidealâ, s. bătaie, frecuş, „agasare".

Surchiaesc, s. p. 5. | plictisesc, mă ţin de. cineva, îl sâcâesc, | bat pe înfundatele.
Svâcnet, s. svâcnire.
Svârdol, s. juc. p. 41.
Svârdon, s. juc. p. 41.

T. Ţ.

Tac, v. *tacu-te* mă chiamă, *tacu-mă* mă chiamă (tac).
Tăier, s. taler. | fund de lemn şi taler ae lemn, p. 13.
Taiu, v. *de-a taiu-mălaiu,* joc, p. 23.
Tală, s. umblu cu *tala* (mulţime, droaie) de copii după mine. | gălăgie.
Tălălungă, p. 76.
Tal, s. p. 17.
Tâlhar, s. tâlhar de zi, negustor de oameni.
Tămâiu, v. tămâiez, bat.
Tămănjesc, s. p. 3, mânjesc, feştelesc. | când ţi-oiu tămânji una, ai să zici că n'ai noroc (când ţi-oiu arde o palmă...) = când ţi-oiu *mânji, unge* una...
Ţăncuşă, s. *de-a ţăncuşa,* joc, p. 48.
Tângă, s. neajuns, tânguire.
Tanganica, s. joc cu lăut. p. 9.
Tânţoi ? ,p. 76
Ţăpârlui, s. p. 42.
Ţăpoiid, s. joc cu lăut. p. 9.
Ţărănească, s. joc cu lăut. p. 9.
Ţărăneşte, adv. joc cu lăut. p. 9,
Tărăgănesc, v. *tărăgăesc,* trăgânez, tot amân.
Ţarc, s. *în ţarc,* joc, p. 48.
Tarele, s. pl. joc de lăut. p. 14.
Tarhon, s. jidov. | nume de plantă.
Ţarina, s. joc cu lăut. p. 11.
Târş, s. p. 62. .
Ţăruş, s. *ţăruşul,* joc cu lăut. p. 10.
Târzielnic, s. care tot întârzie.
Iâţ, s. p. 17. | joc, p. 39.
Ţâţeică, s. joc, p. 41.
Tăvăluc, s. joc, p. 19.
Tavlic, s. p. 19.
Teferiş, s. loc neted.
Tele, pron. tale, ale tele, p. 53, 66.
Tetelenchi, s. p. 29.
Teleleu, s. unul care umblă fără nici un oăpătâiu; fem. *teleloaică.*
Tem, s. mă teme bărbatul (mă gelozeşte). j mătem că (mi se pare) că nu mai vine. | de ce te temi nu scapi.
Ţenchi, s. p. 29.
Tenti, s. p. 29.
Terciu, interj, p, 19.] terciu de mâmâmăligă.
Tesco, s. joc cu lăut. p. 9.
Ţicnal, s. *ţignal de salcie,* joc, p. 40.
Ticves, s. *ticvesid,* joc cu lăut. p. 9.
Tierc, s. p. 9.
Tiflă, s. i-a dat cu tifla'n nas (palma cu degetele răschirate şi degetul cel mare răzămat pe nas).
Ţigancă, s. joc cu lăut. p. 10.
Tilinca, s. joc, p. 39.
Tiliuţe, s. pl. a-şi lua tiliutele = a porni cât mai de grabă dintr'un loc: hai, ia-ţi tilinţele : drumul şi *omega licara* poteca!
Tindeche, s. joc cu lăut. p. 9. | aparat la răsboiu.
Tini ? p. 27.
Ţintar, s. joc cu lăut. p. 10.
Ţipirig, s. *raţe de ţipirig,* juc. p. 41.
Tir.? tir că beau, tir că nu beau, tot însetat sunt (ori de... ori de nu...
Titilic, joc, p. 39.
Titilig, s. joc, p. 39.
Titilincă, s. joc, p. 39.
Titirez, s. joc, p. 42.
Titirişca şi altele ? p. 76.
Tivicana ? p. 64.
Tivison ? p. 64.
Toană, s. o toană de vrăbii (cârd).] nu-i în toane (dispoziţie) bune.
Ţoaţă, toţoiu ? p. 78.
Tobă, s. bat toba (indiscreţie), j degeaba baţi toba la urechea surdului.
Toc, v. toc avere. | toc la vorbe — *tocăesc.*
Tocmesc, v. când am aflat această veste, mi-am tocmit (îmbucurat) inima 'n mine). | pe vremea aceea s'a tocmit (întâmplat) să fie şi o ciumă în lume.
Toloacă, s. p. 47.
Torbăceală, s. *târbăceală, tărbăceală,* bătaie: dela *tărbacă.*
Toroipănesc, v. bat sdravăn, dela: *toroipan,* armă veche.
Torscoi ? p. 29.
Torosesc, v. *toroesc,* îţi toroseşte (toroeşte) gura la vrute şi nevrute,, lucru mare î
Ţorţoale, s. pl. zorzoane.
Trântă, s. *trântele, trânta la braţe,* p. 43. | *trântă mocănească,* p. 43. | *trântă dreaptă, trântă ciobănească, trântă pe furiş, trântă de-a berbecul, de-a berbecid,* p. 44.
Treilisestele. s. p. joc cu lăut. p. 16.
Trena 1 p. 28.
Trepăd, v. am diaree. | umblu mult; de aci *trepădare* şi *trepăduş* (unul care nu mai are stare locului, j judecător ambulant).
Trialanga, s. *de-a trial an ga,* joc, p. 17

Trialunga, s. *de-a trialunga,* joc, p. 17.
Tristenica, s. joc cu lăut. p. 9.
Tropca, s. joc cu lăut. p. 9.
Țuiculesc, v. mă țuiculesc, *țuicăresc,* cinstesc cu cineva țuică.
TulneCj s. p. 39.
Tulnic, s. p. 38.
Tulnicaş, s. p. 38.
Tumba, s. *de-a tumba,* joc. p. 34.
Turcă, s. e£e-a *turca,* joc, p. 2, 20.
Turirişca ? p. 29..
Țurlu-burlu, adv. era cu părul țurlu-burlu (sbârlit) de frică.
Turlac, adj. beat, verb:, mă *turlăcesc; turlăceală, turlăcie.*
Turtă, s. stă pe loc, ca turta 'n foc. | trage spuză pe turta lui (se apără).
Turuiu, v. îi turuie gura ca o moară hodorogită.
Țuțuianca, s. joc cu lăut. p. 10, 15.
Tuturez, s. juc. p. 37.

U.

Uitucie, s. uitare lesne, din slăbiciunea minții.
Umedează, v. picură de ploaie, cerne.
Umăr, s. de-a umărul (pe umere).
Una, num. *în una,* într'una, fără curmare, p. 2.
Uncheş, unchiaş; de-a baba şi unchiaşul, joc, p, 2.
Unghie, s. am să-ți mai taiu din unghii (din unghioare) (din nas, apucături, obrăznicie).
Ungurean, s. *ungureanul,* joc cu lăut. p. 10, 16.
Ungureanca, s. joc cu lăut. p. 10,11.
Ungurencuta, s. joc cu lăut. p. 12.
Unilica, ? p. 29.
Untişcă, s. p. 59.
Unuma ? p. 28.
Urduz ? a căzut pe capul meu *urduz-beleă* (a căzut belea pe capul meu).
Ureche, s. fă-te urechi (ascultă cu băgare de seamă).
Urmă, s. acum îşi numără urmele (se căeşte că a scăpat prilejul.
Urs, s. ziua ursului (o sărbătoare în popor).
Ursa, s joc cu lăut. p. 11.
Ursuzluc, s. belea, posnă.

V.

Vac, s. veac, secol; în vacul vacului (veacul veacului) | şi-a trăit vacul, şi-a mâncat colacul (şi-a trăit traiul, şi-a mâncat mălaiul).
Val, s. *valul,* joc cu lăut. p. 13.
Vâjlă, s. p. 16.
Vânt, s. fa-i vânt (dă-1 afară),
V'*ânturângă* si *vântur ungă* ? p. 76, 77.
Vântură-țară, s. fără căpătâiu.
Văpseă, s. nu ştiu cum ai <să ieşi la văpseâ (socoteală).
Varga, s. *căruță de vergi,* joc, p. 37. j p. 45.
Vârtea-casa ? joc p. 34.
Vasilca, s. joc cu lăut. p. 10. | nume de femeie *{Siva* sau Vasilca (datină).
Vidreaua s. p. 38.
Vitioară, s. p. 42.
Tlădeanca, s. joc cu lăut. p. 10.
Vlog, s. ploaie *pânzişă* (generală).
Vrajnă s. vrajbă.
Vulpenie, s. şiriclic, înşelătorie.

Z.

Zahau ? p. 59.
Zaia ? p. 28.
Zală, s. *za, zea, de-a zala,* joc, p. 4.
Zangaraoa, s. joc cu lăut. p. 10.
Zanga-zanganeli ? joc, p. 20.
Zavistnic, adj. zavistios, cel care varsă zavisti \ între oameni.
Zor alia, s. joc cu lăut. p. 10.
Zovon, s. văl (la morți).

CUPRINSUL